

1944–2004

VASTA- VALMISTUNEIDEN TYÖELÄMÄÄN SIJOITTUMINEN 2001 - 2003

Tiina Mäkitalo-Keinonen

TIIVISTELMÄ.....	4
SAMMANDRAG.....	6
1. JOHDANTO.....	8
2. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TIETOJEN KÄSITTELY.....	9
3. VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT.....	10
4. MAANTIETEELLINEN SIJOITTUMINEN.....	11
5. YLIOPISTO-OPINNOT.....	13
5.1. Opiskeluajat.....	13
5.2. Opintojen viivästymisen syyt.....	14
5.3. Muu koulutus.....	15
6. AUSKULTOINTI.....	16
7. OPINTOJEN AIKAINEN TYÖHISTORIA.....	17
7.1. Opintojen aikainen työskentely.....	17
7.2. Koulutusalan työkokemus.....	18
8. VASTAVALMISTUNEIDEN TYÖNHAKUPROSESSI.....	19
8.1. Työhaun kesto.....	19
8.2. Tärkeimmäksi koetut tekijät työhaussa.....	22
8.3. Miten ensimmäinen työpaikka on saatu?.....	25
9. ENSIMMÄINEN VALMISTUMISEN JÄLKEINEN TYÖSUHDE.....	26
9.1. Työnantaja.....	26
9.2. Ensimmäisen työsuhteen laatu.....	27
9.2.1. Vastasiko ensimmäinen työ koulutusta?.....	28
9.3. Työtehtävät.....	29
9.4. Palkka.....	33
9.4.1. Palkkaus pysyvässä ja määräaikaisessa työssä.....	34
9.4.2. Palkkaus eri työtehtävissä.....	35
9.4.3. Palkkaus eri työnantaja sektoreilla.....	36
9.4.4. Vastaajien näkemys palkan ja tehtävien vastaavuudesta.....	37
9.5. Ylitöiden määrä.....	38
10. OIKEUSTIETEILIJÄT TYÖMARKKINOILLA.....	39
10.1. Työsuhteiden lukumäärä valmistumisen jälkeen.....	39
10.1.1. Miksi työpaikkaa on vaihdettu ensimmäisen työsuhteen jälkeen?.....	41
10.2. Moniko on ollut työttömänä?.....	42
10.3.1. Vastaajien arvioita työttömyyden syistä.....	43
11. NYKYINEN TYÖTILANNE.....	45
11.1. Asema organisaatiossa tammikuussa 2004.....	46
11.2. Työn vaativuustason ja akateemisen koulutuksen vastaavuus.....	47
11.3. Vastaako nykyinen työ koulutusalaan.....	48
11.4. Arvioita nykyisestä työstä.....	50
12. NÄKEMYKSIÄ LÄHITULEVAISUUDESTA.....	52
13. LOPUKSI.....	53
LÄHTEET.....	54
LIITTEET.....	55

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksessa on tarkasteltu vuosina 2001 – 2003 oikeustieteellisistä tiedekunnista valmistuneiden työelämään sijoittumista. Tutkimus toteutettiin postikyselynä tammi- ja helmikuussa 2004. Tutkimuslomake lähetettiin 1292 valmistuneelle ja vastauksia saatiin yhden muistutuskirjeen jälkeen 738, jolloin vastausprosentti on 59 %. Aineiston tärkein ominaispiirre on sen koostuminen kolmena eri vuonna valmistuneista, joiden työura tutkimusentekohetkellä on eri vaiheissa.

Vastaajat ovat sijoittuneet pääasiassa (67 %) Etelä-Suomen alueelle. Länsi-Suomen osuus on 22 %, Oulun 5 %, Itä-Suomen 4 % ja Lapin 2 %. Naisten osuus vastanneista on 57 %. Muuta koulutusta joko valmiina tutkintona tai keskeneräisinä opintoina on 37 %:lla. Auskultoineiden osuus vastanneista on 19 % ja 12 % vastaajista auskultoivat kyselyntekohetkellä. Opintojen aikaista koulutusalan työkokemusta on kertynyt 82 %:lle.

Enemmistö (79 %) on valmistumisen jälkeen kiinnittynyt työllisiksi kahdessa kuukaudessa valmistumisesta. Yli puoli vuotta työnhaku on kestänyt 5 %:lla. Opintojen ohella työskentely oli osalla viivästyttänyt valmistumista, mutta se paransi työllistymismahdollisuuksia huomattavasti. Ensimmäisessä työssään valtiolle työllistyi lähes puolet (47 %), asianajotoimistoon tai vastaavaan 19 %, yritykseen 10 %, rahoituslaitokseen 8 %, vakuutuslaitokseen 4 %, järjestöön 4 % ja ”muu”-sektorille 4 %.

Määräaikainen työ oli yleistä ja ensimmäinen työ oli pysyvä naisista vain 26 %:lla ja miehistä 30 %:lla työelämään jo kiinnittyneistä. Yleisintä pysyvä työ oli asianajotoimistoon tai vastaavaan työllistyneillä (60 %) ja vähäisintä valtiolla (11 %). 83 %:lla ensimmäinen työ vastasi koulutusta ja 65 % työskenteli lakimiestehtävässä. Koulutusta vastaavaan työhön sijoittumisessa on valmistumisvuosittain laskua; 2001 valmistuneista 88 %:a oli koulutusta vastaavassa työssä kun 2002 valmistuneilla vastaava luku on 82 %. Vuonna 2003 valmistuneista koulutusta vastanneeseen työhön oli työllistynyt 60 %, mutta 19 % oli vielä työelämän ulkopuolella kyselyn tekohetkellä.

Kaikkien kokoaikatyössä olleiden naisten ensimmäisen työsuhteen keskiarvopalkka on 2125 €/kk ja miesten 2205 €/kk. Keskiarvopalkkatasossa on valmistumisvuosittain pientä laskua, joka tosin voi liittyä eri sektoreille työllistymiseen. Palkkatason voi sanoa pysähtyneen vuoden 2001 tasolle, mutta Suomen Lakimiesliiton vähimmäispalkkasuositukseen suhteutettuna vastavalmistuneiden palkkataso on laskenut. Vuosina 2001 – 2002 valmistuneista noin 20 %:lla palkka oli suositusten mukaista kun 2003 valmistuneista tähän ylsi vain 16 %.

Suurin osa oikeustieteilijöistä on kiinnittynyt kohtuullisen pitkäkestoiisiin työsuhteisiin. Kolme tai useampia työsuhteita on pisimpään työelämässä olleella ryhmällä eli 2001 valmistuneilla ollut 32 %:lla, 2002 valmistuneilla 17 %:lla ja 2003 valmistuneilla 3 %:lla. Osalla vastaajista määräaikaisuudet ketjuuntuvat ja välissä voi olla työttömyysjaksoja. Valmistumisen jälkeistä työttömyyttä jossain vaiheessa työuraa on ollut 36 %:lla vastanneista. Suurimmalla osalla työttömyys on ollut luonteeltaan lyhytkestoista. Yhteensä yli puolen vuoden työttömyyskokemuksia on 2001 valmistuneilla 29 %:lla, 2002 valmistuneilla 20 %:lla ja 2003 valmistuneilla 15 %:lla työttömänä olleista.

Tammikuussa 2004 vuonna 2001 valmistuneista työelämässä oli 83 %, (pysyvän työsuhteen osuus 49 %). Opiskelijana oli 2 %, työttömänä 6 % ja perhevapailla 5 %. Vuoden 2002 valmistuneista työelämässä on 88 % (pysyvän työsuhteen osuus 38 %). Opiskelijana oli 2 %, työttömänä 4 % ja perhevapailla 2 %. 2003 valmistuneista työelämässä on 70 % (pysyvän työsuhteen osuus 23 %). Opiskelijana on 7 %, työttömänä vielä 13 % ja perhevapailla 3 %.

Kaikista vastanneista enemmistö (58 %) työskenteli nykyisessä työssään asiantuntijatehtävissä, 7 % oli esimies- tai johtotehtävissä, 17 % oli toimihenkilötehtävissä, opetus- ja tutkimustehtävissä toimi 4 % ja yrittäjänä 1 %. Naisista 78 % ja miehistä 80 % katsoi nykyisen työnsä vastaavan vaatimustasoltaan hankittua koulutusta. Vuonna 2001 valmistuneista, jotka ovat olleet pidempään työelämässä, tehtävän vaatimustaso vastasi koulutusta 86 %:lla, 2002 valmistuneilla 81 %:lla ja 2003 valmistuneilla 69 %:lla. Yhteensä 90 % katsoi työnsä vastaavan koulutusalaansa eli oikeustiedettä joko täysin tai jokseenkin hyvin. 2001 valmistuneista tätä mieltä oli 95 %, 2002 valmistuneista 92 % ja 2003 valmistuneista 84 %. Tärkeimpänä syynä koulutusalan ulkopuolella työskentelyyn pidettiin koulutusalan heikkoa työtilannetta.

Pysyvässä työsuhteessa olleista vain 2 % piti nykyisen työsuhteen jatkuvuutta epävarmana kun määräaikaisilla vastaava luku on 51 %. Määräaikaisessa työsuhteessa olleista 49 % uskoi työllistyvänsä pysyvään työsuhteeseen seuraavan vuoden aikana ja vastaavasti 43 % piti tätä epätodennäköisenä. Kannastaan epävarmoja oli 8 %.

Suurin osa vastaajista koki olevansa mielenkiintoisessa työssä, joka on itsenäistä ja vastuullista, tarjoaa sopivasti haasteita ja mahdollistaa itsensä kehittämisen. Tyytyväisimpiä olivat koulutusta vastaavassa tehtävässä työskennelleet. Pysyvässä ja määräaikaisessa työssä olleiden välillä ei ole suurta eroa, vaikka pysyvässä työsuhteessa olleet olivatkin tyytyväisempiä. Selvästi tyytymättömimpänä erottuu se viidennes (18 %) vastaajista, joka oman arvionsa mukaan työskenteli koulutusta vaatimattomammassa tehtävässä.

SAMMANDRAG

I undersökningen har granskats hur de som utexaminerats från juridiska fakulteten under åren 2001-2003 placerat sig i arbetslivet. Undersökningen genomfördes som en postenkät i januari och februari 2004. Blanketten skickades till 1292 utexaminerade och efter ett påminnelsebrev steg antalet svar till 738, varvid svarsprocenten blev 59. Det viktigaste kännetecknet för materialet är att det består av under tre separata år utexaminerade, som vid tidpunkten för undersökningen befann sig i olika skeden av arbetskarriären.

Respondenterna kommer i huvudsak från Södra Finland (67%). Västra Finlands andel är 22 %, Uleåborgs 5 %, Östra Finlands 4 % och Lapplands 2 %. Kvinnornas andel av respondenterna är 57 %. 37 % har annan utbildning, antingen i form av en färdig examen eller oavslutade studier. Andelen som genomgått auskultering är 19 % och 12 % auskulterade vid tidpunkten för enkäten. Hela 82 % har under studietiden skaffat sig arbetserfarenhet inom utbildningsområdet.

En majoritet (79 %) har fått arbete inom två månader efter sin utexaminering. För 5 % har arbetssökandet räckt längre än ett halvår. Arbete vid sidan av studierna hade fördröjt utexamineringen för vissa, men förbättrade avsevärt sysselsättningsmöjligheterna. Nästan hälften (47 %) fick staten som första arbetsgivare, 19 % en advokatbyrå eller liknande, 10 % ett företag, 8 % en finansieringsanstalt, 4 % en försäkringsanstalt, 4 % en organisation och 4 % en "övrig" arbetsgivare.

Tidsbundet arbete var allmänt och av de kvinnor som blivit sysselsatta blev endast 26 % och av männen 30 % fast anställda i sitt första arbete. Vanligast (60 %) var ett fast arbete för dem som anställdes vid en advokatbyrå eller liknande och mest sällsynt hos staten (11 %). För 83 % motsvarade den första anställningen utbildningen och 65 % skötte juristuppdrag. Andelen som sysselsattes i uppgifter som motsvarade utbildningen sjönk från år till år: av dem som utexaminerades 2001 var 88 % sysselsatta i uppgifter som motsvarade utbildningen, medan motsvarande siffra för dem som utexaminerades 2002 var 82 %. Av dem som utexaminerades 2003 hade 60 % fått arbete som motsvarade utbildningen, men 19 % var ännu vid tidpunkten för undersökningen utanför arbetslivet.

Medellönen för det första arbetsförhållandet bland alla de kvinnor som utförde heldagsarbete var 2125 €/mån och bland männen 2205 €/mån. Medellönenivån uppvisar en lätt sjunkande trend enligt utexamineringsår, som visserligen kan bero på anställning inom olika sektorer. Lönenivån kan sägas ha förblivit på 2001 års nivå, men i relation till Finlands Juristförbunds minimilönerekommendation har lönenivån för nyutexaminerade sjunkit. Av dem som utexaminerats 2001 – 2002 hade 20 % en lön som motsvarade rekommendationen, medan endast 16 % av dem som utexaminerades 2003 nådde upp till den.

De flesta har lyckats nå rätt långvariga arbetsförhållanden. Av dem som varit längst i arbetslivet, dvs utexaminerats 2001, har 32 % haft tre eller flera arbetsförhållanden, av dem som utexaminerats 2002 17 % och 2003 3 %. För en del av respondenterna har visstidsanställningar upprepats och däremellan kan finnas perioder av arbetslöshet. 36 % av respondenterna har upplevt arbetslöshet i något skede av karriären efter sin utexaminering. För de

flesta har arbetslösheten varit kortvarig. Av dem som varit arbetslösa och som utexaminerats 2001 har 29 % erfarenhet av arbetslöshet längre än ett halvår, medan motsvarande siffra för utexaminerade 2002 är 20 % och för utexaminerade 2003 15 %.

I januari 2004 var 83 % av dem som utexaminerats 2001 i arbetslivet (andelen fast anställda 49 %). 2 % var studerande, 6 % arbetslösa och 5 % på föräldraledighet. Av dem som fått sin examen 2002 var 88 % i arbetslivet (andelen fast anställda 38 %). 2 % var studerande, 4 % arbetslösa och 2 % på föräldraledighet. Av årskullen från 2003 var 70 % i arbetslivet (andelen fast anställda 23 %), 7 % var studerande, 13 % arbetslösa och 3 % på föräldraledighet.

Av alla respondenter utförde en majoritet (58 %) sakkunniguppgifter i sitt nuvarande arbete, 7 % var i förmans- eller ledande ställning, 17 % i funktionärsuppgifter, 4 % i undervisnings- och forskningsuppdrag och 1 % var företagare. Av kvinnorna ansåg 78 % och av männen 80 % att kravnivån hos nuvarande arbete motsvarar den erhållna utbildningen. Bland dem som fått sin examen 2001 och varit längre i arbetslivet motsvarade arbetets kravnivå den erhållna utbildningen i 86 % av fallen, bland år 2002 utexaminerade 81 % och för år 2003 utexaminerade 69 %. Sammanlagt ansåg 90 % att det egna arbetet helt eller rätt väl motsvarar den juridiska utbildningen. Av de som fått sin examen 2001 ansåg 95 % att så är fallet, av de som fått den 2002 92 % och 2003 84 %. Den svaga sysselsättningssituationen inom det egna utbildningsområdet ansågs vara den största orsaken till arbete inom andra sektorer.

Av de som hade fast anställning betraktade bara 2 % beständigheten hos det nuvarande arbetsförhållandet som osäker, medan motsvarande siffra för personer med visstidsanställning var 51 %. Av dem med visstidsanställning trodde 49 % på fast anställning inom det närmaste året medan 43 % ansåg en sådan vara osannolik. Osäkra i detta avseende var 8 %.

Största delen av respondenterna tyckte att de hade ett intressant arbete, som är självständigt och ansvarsfyllt, som erbjuder lämpligt med utmaningar och möjligheter att utveckla sig själv. Nöjdast var de som arbetat med uppgifter som motsvarar utbildningen. Någon större skillnad fanns inte mellan personer med fast anställning och personer med visstidsanställning, även om de först nämnda förvisso var något nöjdare. Klart mest missnöjd var den femtedel (18 %) av respondenterna, som enligt egen uppfattning skötte uppgifter som var anspråkslösa i relation till utbildningen.

1. JOHDANTO

Korkeakoulutettujen siirtyminen koulutuksesta työelämään on 2000-luvun työmarkkinoilla muuttunut aiemmasta (ks. Suutari 2003, Hämäläinen 2003) Sijoittumisselvitykset osoittavat, että oikeustieteelliset perustutkinnot ovat yleisten työmarkkinatilantiden vaihteluissakin yleisesti ottaen olleet hyvin työllistäviä tutkintoja. Lainopillisen alan erityispiirteenä on, että alan perustutkinnon suorittaneet erikoistuvat vasta valmistumisensa jälkeen ja tutkinnon suorittanut voikin hakeutua käytännössä kaikille työmarkkina-aloille. (Lindström 2003, 66.)

Suutari tuo esille, että korkeakoulutettujen työmarkkinat voidaan jakaa osiin sen perusteella, millaista koulutusta työtehtävien hoitaminen edellyttää yhtäältä tasoltaan ja toisaalta sisällöltään. Haapakorven (1994) luokitteluun viitaten hän tuo esille, että akateemiset työmarkkinat voidaan jakaa kolmeen luokkaan: professiotyömarkkinoihin, yleisiin työmarkkinoihin ja koulutusta vastaamattomiin työmarkkinoihin. Oikeustietelijät sijoittuvat näistä professiotyömarkkinoille, missä muodolliset koulutustaso- tai kelpoisuusvaatimukset (so. korkeakoulututkinto) ovat perinteisesti tärkeässä osassa ja työtehtävien oletetaan vastaavan koulutusta varsin tiukasti sekä sisällöltään että tasoltaan. (Suutari 2003, 14.) Perinteistä käsitystä johdonmukaisesta lakimies- tai virkamiesurasta on Lindströmin mukaan kuitenkin jouduttu tarkistamaan sitä mukaa, kun oikeudellisen perusaamisen sovellettaisuus on laajentunut (Lindström 2003, 2).

Suutari tuo esille Hämäläiseen (2002) viitaten, että onnistuneen työelämään siirtymän kriteereinä voidaan yleisesti ottaen pitää työllistymistä suhteellisen pian tutkinnon suorittamisen jälkeen sekä työllisyyden pysyvyyttä. Työllistymisen vakautta ja laatua on perinteisesti arvioitu työllistymisen määrällisillä mittareilla, esimerkiksi työttömyyden ja määräaikaisten työsuhteiden määriin perustuen. (Suutari 2003, 20.) Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että merkittävin yksittäinen koulutuksen jälkeisen työllistymistodennäköisyyden selittäjä on suhdannetilanne valmistumishetkellä. Talouden tilan lisäksi työllistymiseen koulutuksen jälkeen vaikuttavat eräät yksilötekijät, alueen työttömyysaste ja henkilön koulutusaste ja -ala. (Hämäläinen 2003, 38.) Oikeustieteen alan työllisyystilanne on koko maan tilanteeseen verrattuna ollut hyvä. Talouden laskusuhdanteen merkit tulevat yleensä ensin näkyviksi yksityisellä sektorilla ja Lindström tuokin esille, että suhdanteiden muutosten aiheuttamat epävarmuudet vaikuttavat hitaasti pääosin julkisella sektorilla työskentelevien oikeustieteilijöiden työllisyysasteeseen. Tällä sektorilla lasku usein alkaa silloin kun yksityinen puoli on jo nousussa. (Lindström 2003, 33-34; Suutari 2003, 21.)

Akavan toteuttaman korkeakoulutettujen työelämäuria tarkastelleen laaser-hankkeen lähtökohtana on ollut näkemys, että pelkkä määrällinen tieto korkeakoulutettujen työelämään sijoittumisesta ei ole sijoittumisseurannan riittävä perusta, sillä yksinomaan työttömyysprosentti ei kerro työllistymisen tarkoituksenmukaisuudesta. Suutarin mukaan näkökulmaa tulisikin siirtää työllistymisen määrällisestä tarkastelusta siihen, miten hyvin koulutus osuu työmarkkinoiden tarpeisiin laadullisesti. Oikeustietelijät työllistyvät pääasiassa julkiselle sektorille, jossa muodollisena kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto. Tähän liittyen Suutari tuokin esille, että tarkoituksenmukaista työllistymistä voidaan tämäntyyppisessä ryhmässä arvioida pitkälti jo sen perusteella onko akateemisesta tutkinnosta ollut hyötyä työllistymisessä. On kuitenkin muistettava, että tulevaisuudessa tilanne voi olla toinen, jos kelpoisuusvaatimukset väljentyvät myös julkisella sektorilla. (Suutari 2003, 4, 12, 30.)

Käsillä olevassa tutkimuksessa on mahdollisuuksien mukaan pyritty huomioimaan Akavan laaser-hankkeessa esille otettuja näkökohtia työllistymisen laadullisen puolen huomioimisesta. Kyselylomakkeen suunnitteluvaiheessa on myös pyritty saamaan nuorten oikeustieteilijöiden näkökulmaa esille esitestaamalla lomaketta ryhmällä nuoria lakimiehiä, joita haluan kiittää antamastanne arvokkaasta palautteesta. Kiitos myös kaikille kyselyyn vastanneille.

Raportissa käsitellään ensin lyhyesti tutkimuksen toteuttamista ja vastausaktiivisuutta. Tämän jälkeen tarkastellaan vastaajien taustatietoja ja käsitellään opintoihin ja opintojen aikaiseen työhistoriaan liittyviä kysymyksiä. Seuraavaksi esitellään ensimmäiseen työhön johtanutta työnhakuprosessia sekä ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen työsuhteeseen liittyviä asioita. Tehdyt palkkatar-

kastelut perustuvat myös kaikkien kohdalla tämän ensimmäisen työsuhteen palkkatietoihin. Tämän jälkeen tarkastellaan oikeustieteilijöiden urakehityksen vakautta valmistumisen jälkeen eli työsuhteiden lukumäärää ja mahdollisia työttömyyskokemuksia. Nykyisen työn kohdalla pyritään tarkastelemaan myös työllistymisen laadullista puolta sekä vastaajien työtyytyväisyyttä. Viimeisenä esitellään vastaajien näkemyksiä tulevaisuuden suunnitelmista sekä esitetään yhteenveto raportin tuloksista.

2. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TIETOJEN KÄSITTELY

Tutkimuksen perusjoukon muodostavat vuosina 2001 – 2003 valmistuneet oikeustieteen kandidaatit ja oikeusnotaarit. Valmistuneiden nimi- ja osoitetiedot on saatu Helsingin, Lapin ja Turun yliopistojen sekä Åbo Akademin opiskelijatietojärjestelmistä sekä Talentumin Lakimiesmatrikkelistasta. Yhteensä valmistuneita tänä aikana oli 1478. Perusjoukkoon kuuluvista tavoittamatta jäi 186 nimi- ja tai osoitetietojen luovutuskiekkon vuoksi. Varsinaisen tutkimusjoukon muodostivat 1292 kyseisenä aikana valmistunutta oikeustieteilijää.

Tutkimus toteutettiin postikyselynä tammi- ja helmikuussa 2004. Vastauksia saatiin yhden muistutuskirjeen jälkeen 738. Näistä sähköisen www-lomakkeen täyttäneitä oli 10 %. Miehistä 13 % ja naisista 7 % oli vastannut sähköisesti. Kun yhteydenotto tapahtui kirjeellä oli paperilomakkeen täyttäminen ehkä koettu luontevammaksi tavaksi vastata. Sähköisen lomakkeen täyttöä lisäksi monimutkaisti salasanan käyttö, koska tutkimus rajattiin näin vuosina 2001 – 2003 valmistuneille.

Tutkimuksen kokonaisvastausprosentti on 59. Valmistumisvuosittain vastausinnostuksessa on jonkin verran eroja ja aktiivisimmin (62 %) vastasivat vuonna 2003 valmistuneet, joilla työelämään sijoittumiseen liittyvät kysymykset ovat juuri ajankohtaisia. Vastausprosentissa onkin valmistumisvuosittain laskeva suuntaus, niin että vuonna 2001 valmistuneilla palautusprosentti on huomattavasti pienempi, vain 55 %. Yhteensä 27 vastaajaa ei tavoitettu puutteellisten osoitetietojen vuoksi. Osaa lomakkeista (18 kpl) ei valitettavasti pystytty hyödyntämään tilastollisissa tarkasteluissa, koska ne palautuivat huomattavasti ilmoitetun palautusajan jälkeen.

Taulukko 1: Tutkimusjoukkoon kuuluvien määrät ja vastausprosentit valmistumisvuosittain

Valmistumisvuosi	Lähetetyt n	% lähetetyistä	Tavoittamatta	Vastanneet n	% Vastanneista	Vastaus-%
2001	472	36,5	8	253	34,3	55
2002	388	30,0	13	218	29,5	58
2003	432	33,5	6	263	35,6	62
Myöhään palautuneet			18			
Ei ilmoitettu valmistumisvuotta				4		
Kaikki yhteensä	1292		45	738		59

Tutkimusmenetelminä on käytetty jakaumia, tunnuslukuja ja ristiintaulukointia. Ristiintaulukointia käytettäessä halutaan usein selvittää, onko muuttujien välillä tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta ja tilastolliset merkitsevyydestaukset kertovat millaisella varmuudella tiedot voidaan yleistää koskemaan perusjoukon jäseniä. Käsillä oleva tutkimus ei kuitenkaan perustu otantaan, vaan on luonteeltaan kokonaistutkimus, jossa tutkittavien joukon muodostavat kaikki vuosina 2001 – 2003 valmistuneet oikeustieteilijät.

Testauksen mielekkyydestä kokonaistutkimuksessa on eri näkemyksiä. Yhtäältä voidaan ajatella, että jos koko perusjoukko on tutkittu, koskevat saadut tulokset koko tutkittavaa joukkoa, jolloin testaus ei ole tarpeellista. Toisaalta voidaan ajatella, että perusjoukossa esiintyvistä eroista voidaan testaamalla selvittää, ovatko ne satunnaisia vai systemaattisia (Heikkilä 1998, 181.) Tätä voidaan

testata esimerkiksi χ^2 -riippumattomuustestin (Khiin neliötesti) avulla, jota voidaan käyttää kaikilla mitta-asteikoilla (Heikkilä 1998, 201-203; Valli 2001, 71-75).

Oman ominaispiirteensä tehtävälle selvitykselle tuo se, että vastaajien joukko koostuu kolmena eri vuonna valmistuneista oikeustieteilijöistä. Osalla vastaajista työura on jo vakiintunut ja osa on vasta siirtymässä työelämään. Tästä johtuen tutkittavien työtilanne kyselyn ajankohtana tammikuussa 2004 on erilainen. Aineiston ominaisluonteen eli eri vuosina valmistuneiden oikeustieteilijöiden erimittaisen työuran huomioiden, aineiston kokonaistarkastelun lisäksi myös valmistumisvuosittaiset tarkastelut ovat oleellisia. Edellämainitun testin käytössä on tällöin huomioitava, että aineiston jakautuessa pienempiin luokkiin saatuun tulokseen täytyy suhtautua varauksella, vaikka p-arvo olisikin ollut tilastollisesti merkitsevä¹ (Heikkilä 1998, 201-203; Valli 2001, 71-75.) Vastaamatta jättäneet muodostavat tässä kokonaistutkimuksessa kadon kuten otantatutkimuksessakin. Edellä mainitut testit eivät kuitenkaan pohjautu kadon vaikutuksen huomioon ottamiseen, vaan otannasta aiheutuneiden satunnaisvirheiden todennäköisyyteen (Heikkilä 1998, 181). Riippuvuustestin käytön ei olekaan katsottu tämän tutkimuksen kohdalla tuovan lisäarvoa tutkimustulosten tulkintaan.

Oleellista on kuitenkin pohtia myös sitä joukkoa joka ei vastannut kyselyyn. Onko esimerkiksi heikko asema työmarkkinoilla vaikuttanut siihen, että sijoittumistutkimukseen on jätetty vastaamatta, vai onko kyseinen seikka mahdollisesti ollut vastaamista motivoiva tekijä? Näyttävätkö tulokset liian valoisalta tai synkältä? Täyttä varmuutta tulosten pitävyydestä koko perusjoukossa ei voi koskaan saada. Tutkimuksen vastausprosenttia (59 %) voidaan kuitenkin pitää melko hyvänä. Myös vertailuaineistona käytetyissä tutkimuksissa vastausprosentit ovat samaa luokkaa². Tulosten ja vastaajien antaman vapaan palautteen perusteella voidaan myös todeta mukana olevan sekä heikommassa että paremmassa työllisyystilanteessa olleita vastaajia. Annetun palautteen perusteella vastaajat myös kokivat tutkimuksen tarpeelliseksi. Vertaamalla tuloksia muihin sijoittumistutkimuksiin on saatua kokonaiskuvaa pyritty tarkentamaan. Vertailua tosin hankaloittaa esimerkiksi se, että eri tahojen tekemissä sijoittumistutkimuksissa kyselyjä tehdään vaihtelevien aikojen jälkeen valmistumisesta .

Raportissa tulokset käsitellään kaikki vastaajat sisältävänä kokonaisuutena sekä pääosin myös valmistumisvuosittain. Palkkatarkasteluissa on keskiarvotuloksia esitettäessä jätetty pois alle 10 vastaajaa käsittävät joukot. Kursiivilla erotetut tekstiosiot ovat vastaajien kommentteja ja ne on kirjattu niin kuin vastauslomakkeisiin on kirjoitettu.

3. VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT

Kaikista kyselyyn vastanneista 99 % on oikeustieteen kandidaatteja. Lindström tuokin esille, että tutkinto-oikeuden saaminen suoraan oikeustieteen kandidaatin tutkintoon muutti oikeusnotaarin tutkinnon asemaa vähemmän houkuttelevaksi (Lindström 2003, 45). Koska eniten oikeustieteilijöitä valmistuu Helsingin oikeustieteellisestä tiedekunnasta on pääkaupunkiseudun osuus myös tuloksissa painottunut. Hieman yli puolet vastaajista (53 %) onkin valmistunut Helsingin yliopistosta. Turun yliopistosta valmistuneita on lähes neljännes (24%) ja noin viidennes (19 %) on opiskellut Lapin yliopistossa. Helsingin yliopistossa lisäksi tutkintonsa osittain Vaasassa suorittaneita on 3 %. Åbo Akademiasta valmistuneita oikeusnotaareita on 1 % vastanneista.

Naisten osuus vastanneista on 57 % ja äidinkielenään ruotsia puhuvien osuus on 7 %. Vastanneiden oikeustieteilijöiden keskimääräinen ikä kyselyntekohetkellä on 30 vuotta. Ikäluokittain tarkasteltuna vastaajien enemmistön muodostavat 26 – 30 vuotiaat, sillä heitä on 67 % vastaajista. Vain 5 % vastaajista on 25 vuotiaita tai nuorempia. 31 – 35 vuotiaiden osuus on noin viidennes (19 %) ja yli

¹ Testin käytön edellytyksenä on, että korkeintaan 20 % odotetuista frekvensseistä saa olla pienempiä kuin 5 ja että jokaisen odotetun frekvenssin on oltava suurempi kuin 1.

² Akavan laaser-tutkimuksessa vastausprosentti oli 49 %, Helsingin yliopiston oikeustieteilijöitä koskevassa sijoittumistutkimuksessa 59,9 % ja Turun yliopiston oikeustieteilijöillä 40 %.

35 vuotiaita on noin joka kymmenes (9 %) vastanneista. Taustamuuttujien kohdalta vastaajien profiili näyttää hyvin samantyyppiseltä kuin muissa oikeustieteilijöitä koskevissa tutkimuksissa³.

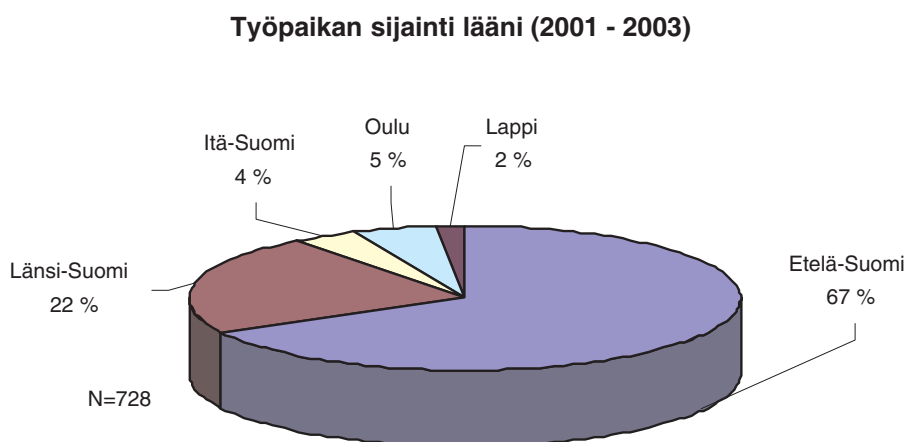
Vastaajia pyydettiin kyselyssä ilmoittamaan myös kotitalouteen kuuluvien lasten lukumäärä. Aihetta koskevaan kysymykseen tuli yhteensä 645 vastausta. Näistä vastaajista noin neljä viidestä (78 %) on lapsettomia. Yhden lapsen perheitä on 12 % ja 10 %:lla on kaksi tai useampi lasta.

Kyselyyn vastanneista naisista 80 % ja miehistä 77 % kuuluu Suomen Lakimiesliittoon. Kaikista vastanneista liittoon kuuluu neljä viidestä (79 %). Ikäryhmittäin tarkasteltuna nuorimmasta ikäluokasta eli 25 vuotiaista ja sitä nuoremmista liittoon kuuluvia on 66 % kun muissa ikäryhmissä vastaava osuus on noin 80 %.

Opiskelijajärjestötoimintaan oli aktiivisesti osallistunut 16 % vastaajista ja reilu neljännes (27 %) oli ollut jonkin verran toiminnassa mukana. Yli puolet (57 %) ei kuitenkaan ollut osallistunut opiskelijajärjestötoimintaan. Naisista aktiivisesti toimintaan oli osallistunut 17 % ja miehistä 14 %. Aktiivisinta järjestötoimintaan osallistuminen oli nuorimpien ikäluokkien eli 30 –vuotiaiden ja sitä nuorempien joukossa. Tässä ryhmässä yhteensä puolet (50 %) oli osallistunut aktiivisesti tai jonkin verran toimintaan kun 31 – 35 vuotiaiden ikäluokassa vastaava prosentti on 32 ja sitä vanhemmilla vastaajilla 16. Yliopistoitain tarkasteltuna aktiivisinta opiskelijajärjestötoimintaan osallistuminen oli Helsingin yliopistossa, jossa opiskelleista yhteensä lähes puolet (48 %) oli osallistunut toimintaan ainakin jonkin verran. Turun yliopistossa opiskelleista toimintaan oli osallistunut 37 % ja Lapin yliopistosta 32 % vastanneista.

4. MAANTIETEELLINEN SIJOITTUMINEN

Suurin osa (67 %) kyselyyn vastanneista oikeustieteilijöistä työskenteli tai, jos työpaikkaa ei ollut, asui, odotetusti Etelä-Suomessa. Reilun viidenneksen (22 %) työ- tai asuinpaikka oli Länsi-Suomessa. Vastanneista yhteensä vain 11 % oli sijoittunut maan itä- tai pohjoisosiin. Ahvenanmaan ja ulkomaiden prosenttiosuudet jäivät nolleksa, vaikka määrällisesti niihin tulikin muutamia vastauksia. Ulkomailla asuvien pieneen osuuteen liittyen on huomioitava, että kysely ei useinkaan tavoita näitä henkilöitä.

³ Suomen Lakimiesliitto (2001): naisia 60 %, äidinkieleltään ruotsinkielisiä 7 %, Helsingin yliopiston osuus 51 %
Helsingin oik.tdk (2000): naisia 58 %, äidinkieleltään ruotsinkielisiä 12,5 %

Kun tarkastellaan vastaajien sijaintia maakunnittain on selvä enemmistö (63 %) sijoittunut Uudellemaalle. Selvänä kakkosena on Varsinais-Suomi, jossa työskenteli tai asui 11 % vastanneista. Kyselyn tekohetkellä Pohjois-Pohjanmaalle oli sijoittunut 4 % ja Pirkanmaalle 3 % vastanneista. Muiden maakuntien osuudet olivat yhdestä kahteen prosenttia. Vastaajien sijoittuminen maakuntiin on tässä vastavalmistuneita koskevassa tutkimuksessa aivan samantyyppinen kuin mitä Lindström tuo esille kaikkein oikeustieteilijöiden osalta eli maakunnittain vetovoimaisimpia alueita ovat Uusimaa ja Varsinais-Suomi. (ks. Lindström 2003, 34.)

Vastaajien alueellista sijoittumista kuvataan alla olevassa taulukossa niin, että oikealla näkyy vastaajien työ-/asuinpaikan sijainnin maakunnallinen jakauma ja vasemmassa reunassa Helsingin, Turun ja Lapin yliopistoista valmistuneiden sijoittuminen maakuntiin kyselyn tekohetkellä. Taulukosta on jätetty pois Itä-Uusimaa, Ahvenanmaa ja ulkomaat niihin tulleiden pienen vastausmäärin takia. Yliopistoittaisessa sijoittumisessa on tarkastelussa mukana vain kolme suurinta, jotta vastaajien tiedot eivät yksilöidy liikaa.

Taulukosta nähdään, että Helsingin yliopistosta valmistuneista yhdeksän kymmenestä (89%) on kyselyn tekohetkellä sijoittunut Uudellemaalle. Pirkanmaalla työskentelee/asuu 3 % ja osassa muita maakuntia yksi prosentti Helsingistä valmistuneita oikeustieteilijöitä. Pääkaupunkiseudulla opiskelleista suurin osa näyttää pysyvän alueella, koska myös Helsingin yliopiston sijoittumistutkimuksen mukaan oli 84 % valmistuneista sijoittunut Uudellemaalle (Helsinki 2001, 82).

Turusta valmistuneista enin osa (41 %) on sijoittunut opiskelualueelleen eli Varsinais-Suomeen. Lähes kolmannes (31 %) Turustakin valmistuneista on sijoittunut Uudellemaalle. Pirkanmaalla ja Satakunnassa työskenteli/asui kummassakin 6 % vastanneista. Etelä-Pohjanmaalle oli sijoittunut 3 % ja Kanta-Hämeeseen ja Keski-Suomeen kumpaankin 2 % Turusta valmistuneista.

Taulukko 2. Oikeustieteilijöiden maakunnallinen sijainti tammikuussa 2004

Työpaikan sijainti yliopistoittain	Sijainnin jakauma				
	<i>Helsingin yliopisto</i>	<i>Turun yliopisto</i>	<i>Lapin yliopisto</i>	<i>Lkm</i>	<i>%</i>
%					
Uusimaa	893	13	0	456	63
Varsinais-Suomi	1	41	1	82	11
Satakunta	0	6	3	15	2
Kanta-Häme	1	2	4	10	1
Pirkanmaa	3	6	2	25	3
Päijät-Häme	1	1	3	10	1
Kymenlaakso	1	1	2	7	1
Etelä-Karjala	1	0	1	5	1
Etelä-Savo	1	1	6	12	2
Pohjois-Savo	1	1	6	11	2
Pohjois-Karjala	1	1	1	5	1
Keski-Suomi	1	2	3	13	2
Etelä-Pohjanmaa	1	3	4	15	2
Pohjanmaa	0	1	1	9	1
Keski-Pohjanmaa	0	1	0	4	1
Pohjois-Pohjanmaa	0	1	20	31	4
Kainuu	0	0	3	4	1
Lappi	0	0	9	13	2
Yht.	100	100	100	727	100
N	392	173	138		

Eniten hajontaa on Lapin yliopistosta valmistuneiden sijainnissa kyselyn tekohetkellä. Lapin yliopistosta valmistuneista lähes kolmannes (30 %) oli sijoittunut Uudellemaalle. Pohjois-Pohjanmaalla työskenteli/asui viidennes (20 %) vastanneista ja Lapissa noin joka kymmenes (9 %). Pohjois- ja Etelä-Savoon oli sijoittunut kumpaankin 6 % ja Etelä-Pohjanmaalle ja Kanta-Hämeeseen myös kumpaankin 4 % Lapista valmistuneista. 3 % vastanneista työskenteli/asui kussakin seuraavista maakunnista; Kainuu, Keski-Suomi, Päijät-Häme ja Satakunta.

Valmistumisvuosittain tarkasteltuna vuonna 2001 valmistuneista oli Etelä-Suomeen sijoittunut 74 %, 2002 valmistuneista 69 % ja 2003 valmistuneista 60 %. Voidaankin pitää melko todennäköisenä, että osa vuonna 2003 valmistuneista tulee myöhemmin sijoittumaan Etelä-Suomeen, jonne oikeustieteellisen koulutuksen saaneiden pääasiallinen muuttoliike, joka vastaa koko maan muuttoliikesuuntaa, kohdistuu (Lindström 2003, 24).

5. YLIOPISTO-OPINNOT

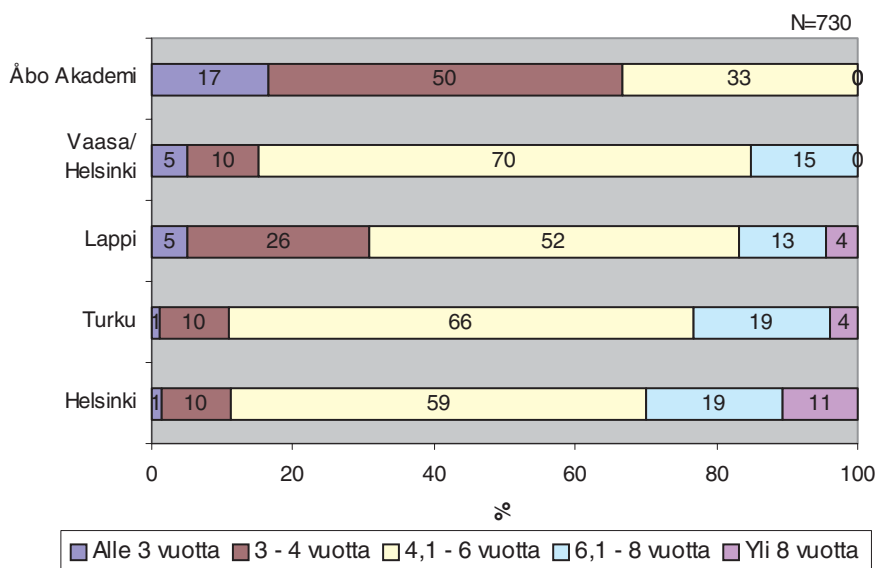
5.1. Opiskeluajat

Opiskelun kestoa kysyttäessä vastaajia pyydettiin ilmoittamaan opiskelun kokonaiskesto puolen vuoden tarkkuudella. Vastaajat eivät siis ole vähentäneet pidempiäkään poissaoloja opiskelusta vaan opintojen mahdollinen viivästyminen käsitellään omana kokonaisuutenaan. Kaikkien kyselyyn vastanneiden *keskimääräinen valmistumisaika on 5,7 vuotta*. Sukupuolten kesken eroja ei juuri ole. Naisilla valmistumisaika on keskimäärin 5,8 vuotta ja miehillä 5,6 vuotta.

Kaikista kyselyyn vastanneista tutkintonsa neljässä vuodessa tai nopeammin oli suorittanut 15 %. Selvällä enemmistöllä eli noin kolmella viidestä vastaajasta (59 %) tutkinto oli tullut valmiiksi neljäästä kuuteen vuoteen aikavälillä. Lähes viidesosan (18 %) opinnot kestivät kuudesta kahdeksaan vuotta. Yli kahdeksan vuotta opintojen loppuun viemiseen oli kulunut kahdeksalla prosentilla vastaajista.

Yliopistoittain tarkasteltuna kyselyyn vastanneista OTK-tutkinnon suorittivat nopeimmin Lapin yliopistossa opiskelleet, joilla keskimääräinen valmistumisaika oli 5,0 vuotta. Turusta valmistuttiin keskimäärin 5,6 vuoden ajassa ja Helsingistä 6,1 vuodessa. Akavan Laaser-kyselyssä, jossa mukana olivat Turun ja Lapin yliopistosta valmistuneet oikeustietelijät tulos oli samantyyppinen eli Lapin yliopistosta valmistutaan nopeimmin. Tähän liittyen Suutari tuo esille myös sen, että tutkinnot ovat eri laajuisia eri yliopistoissa (ks. Suutari 2002, 1).

Tutkinnon suorittamisen kokonaiskesto yliopiston mukaan (2001 - 2003)

Lapin yliopistossa opiskelleilla myös valmistumisajan mediaani, joka on 5,0 on pienempi kuin muista yliopistoista valmistuneilla. Vaikka Helsingin yliopiston valmistumisen keston keskiarvo on suurin, on valmistumisen mediaani kesto kuitenkin Helsingin ja Turun yliopistojen kohdalla molemmilla sama eli 5,5 vuotta. Helsingin yliopiston kohdalla jakauma on siis vinompi; osalla opiskelijoista valmistuminen kestää huomattavasti kauemmin kuin muilla.

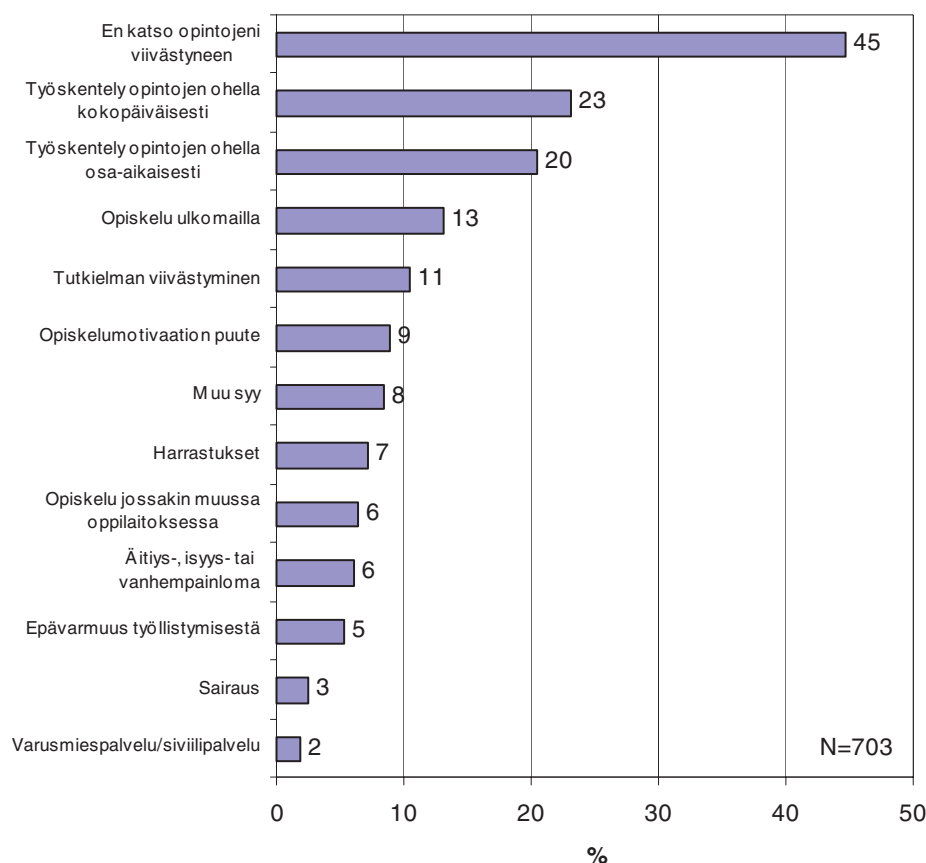
5.2. Opintojen viivästymisen syyt

Vastaajia pyydettiin opintojen keston liittyen myös kertomaan näkemyksensä olivatko heidän opintonsa mahdollisesti viivästyneet. Valmiiden vastausvaihtoehtojen joukosta pyydettiin ilmoittamaan 1 – 3 tärkeintä opintojen viivästymiseen liittyvää syytä. Valintavaihtoehtojen joukosta oli myös mahdollista ilmoittaa ettei katsonut opintojensa viivästyneen. Multiresponse tyyppisessä kysymyksessä, jossa vastaajalla on mahdollisuus valita useampi kuin yksi vastausvaihtoehto prosentit lasetaan siten, että prosenttilukujen jakajana käytetään tilastoyksiköiden lukumäärää. Tämän vuoksi prosenttiluvun summa on yleensä suurempi kuin sata. (ks. Manninen 1999, 33.) Tässä opintojen viivästymistä kartoittavassa kysymyksessä prosentti on 159 eli vastaajat ovat ilmoittaneet keskimäärin 1,59 vastausta kysymykseen.

45 % vastanneista oli näkemyksensä mukaan valmistunut ilman viivästyksiä. Miehillä näkemys, että opinnot eivät ole viivästyneet oli hieman naisia yleisempi (naiset 41 %, miehet 50 %). Yliopistoittain tarkasteltuna näkemykset opintojen viivästymisestä ovat samantyyppisiä kuin aiemmin valmistusajan kohdalla; Lapin yliopistossa opiskelleista 54 % oli mielestään valmistunut ilman viivästyksiä, kun vastaavat osuudet Turusta valmistuneilla ovat 45 % ja Helsingistä valmistuneilla 41 %. Valmistumisvuosittain tarkasteltuna ilman viivästyksiä oli valmistunut vuonna 2001 valmistuneista 47 %, 2002 valmistuneista 44 % ja 2003 valmistuneista 43%.

Tärkeimpinä syinä opintojen viivästymisessä erottuvat työskentely opintojen ohjella kokopäiväisesti (23 %) tai osa-aikaisesti (20 %). Naisista yhteensä 48 % ja miehistä 38 % on ilmoittanut nämä

Opintojen viivästymisen (2001 - 2003)

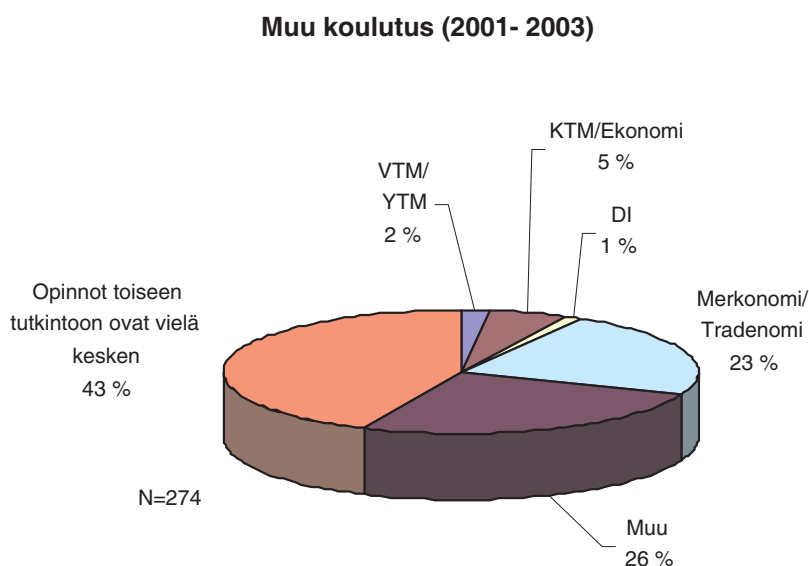
kaksi vaihtoehtoa valintojensa joukossa. Helsingin yliopistossa opiskelleista edellämainitut oli valintojensa joukossa ilmoittanut 53 % kun vastaavat osuudet Turussa opiskelleilla olivat 35 % ja Lapisissa opiskelleilla 30 %. Opinnot ulkomailla oli valintojensa joukossa maininnut 13 % vastanneista. Vaikka nämä edellämainitut ovatkin osalla hidastaneet opintoja, voi niiden ajatella kuitenkin tukevan myöhempää työllistymistä. Myös opiskelu jossakin muussa oppilaitoksessa, jonka 6 % vastanneista on maininnut kuuluu samantyyppisten mahdollisia positiivisia vaikutuksia omaavien syiden joukkoon.

Toisentyyppisen opintojen viivästyminen syiden ryhmän muodostavat tutkielman viivästyminen (11 %), opiskelumotivaation puute (9 %) ja epävarmuus työllistymisestä (5 %). Opiskelumotivaation puute ja tutkielman viivästyminen tosin voivat hyvin liittyä yhteen myös säännöllisen työskentelyn kanssa, jolloin opintojen loppuun saattaminen voi työnteon ohessa pitkittyä. Opiskelumotivaation puute voi osaltaan kanavoitua myös harrastuksiin (7 %). Toisaalta aktiiviset harrastukset voivat myös edesauttaa työllistymistä. Valmistumisvuosittain tarkasteluna tutkielman viivästyminen on ilmoittanut valintojensa joukosta vuonna 2001 valmistuneista 8 %, 2002 valmistuneista 9 % ja 2003 valmistuneista 14 %. Sama lievästi kasvava suuntaus näkyy myös työllistymisen epävarmuuden kohdalla; 2001 valmistuneista tämän on valintojensa joukossa ilmoittanut 3%, 2002 valmistuneista 5 % ja 2003 valmistuneista 8 %.

Oman, opiskelun ulkopuolisiin seikkoihin liittyvän ryhmänsä muodostavat äitiys- isyys- tai vanhempainlomalla olleet (6 %) tai varusmies-/siviilipalvelun (2 %) opiskeluaikanaan suorittaneet. Sairauden opintojen viivästyminen syyksi on ilmoittanut 3 % ja jonkin muun syyn 8 %. "Muu syy" kohdassa mainituista yleisimpiä olivat opiskelijajärjestötoimintaan osallistuminen, tenttijärjestelmään liittyvät syyt ja perhesyyt.

5.3. Muu koulutus

Kaikista kyselyyn vastanneista on yhteensä reilu kolmannes (37 %) ilmoittanut heillä olevan myös joku muu koulutus. Määrä on samaa luokkaa esimerkiksi Akavan laaser-kyselyn kaikkien vastanneiden kanssa. Suutari tuo esille, että määrää voidaan pitää varsin suurena, koska se kertoo päällekkäiskoulutuksen yleisyydestä suomalaisten korkeakoulutettujen keskuudessa. Oikeustieteilijöistä kyseisessä aineistossa tosin vain joka viides (19 %) oli ilmoittanut hankkineensa myös muita tutkintoja. (Suutari 2003, 50.) Tähän verrattuna tämän tutkimuksen tulokset vaikuttavat suurehkolta. On kuitenkin huomattava, että tässä tutkimuksessa tiedusteltiin myös vielä keskeneräisenä olevia tutkintoja. Muuta koulutusta omaavista vastaajista lähes puolella (43 %) opinnot johonkin muuhun tutkintoon ovatkin vielä kesken.

Miehistä 55 %:lla ja naisista 38 %:lla on keskeneräisiä opintoja. Neljänneksellä (26 %) on valmiina joku tutkinto, jota ei ollut valmiissa vastausvaihtoehtojen listassa. Merkonomin tai tradenomin tutkinto on valmiina lähes neljänneksellä (23 %). Naisilla tämä koulutus on selvästi miehiä yleisempää; naisista 32 % ja miehistä 14 % oli ilmoittanut kyseisen vaihtoehdon. Ekonomin koulutus on 5 %:lla, yhteiskuntatieteiden tai valtiotieteiden maisterin koulutus on 2 %:lla ja DI koulutus prosentilla vastanneista.

Vastaajia pyydettiin myös ilmoittamaan mikä heidän mahdollisesti suorittamansa muu koulutus oli. Koulutuskuvauksia jo valmiina olevasta koulutuksesta tuli 64 kpl ja vielä kesken olevasta koulutuksesta 113 kpl. Annetut vastaukset on luokiteltu, mutta koska koulutuskuvauksissa on mainittu paljon erilaisia vaihtoehtoja ovat "muu" luokat suuria. Yleisin mainittu jo valmiiksi suoritettu tutkinto oli oikeusnotaarin tai varanotaarin tutkinto, jonka oli ilmoittanut 14 %. Aiemmin tulikin jo esille, että koska opinto-oikeuden saa suoraan maisterin tutkintoon on alempi korkeakoulututkinto mielletty lähinnä välietapiksi (ks. Lindström 2003, 27). Alemman oman alan tutkinnon suorittaneiden osuuden huomina vähentääkin muun koulutuksen suorittaneiden määrää sekä ajatusta päällekkäiskoulutuksen yleisyydestä.

Poliisin tutkinto oli valmiina 11 %:lla ja hallintotieteiden kandidaatin/maisterin tai valtiotieteen tutkinto oli 9 %:lla. Terveys- ja sosiaalialan tutkintoja oli yhteensä 9 %:lla. Upseerin tutkinto oli 5 %:lla ja LL.M tutkinto niinkään 5 %:lla muun koulutuksen ilmoittaneista. Jokin muu yliopistotutkinto oli valmiina 25 %:lla ja muu tutkinto 22 %:lla vastanneista.

Yli puolella (54 %) niistä vastaajista, joilla opinnot johonkin muuhun tutkintoon olivat vielä kesken opinnot tähtäsivät kauppatieteiden maisterin tutkintoon. Yhteiskuntatieteiden tai valtiotieteiden maisterin tutkinnon oli ilmoittanut 10 % ja Filosofian maisterin tutkinnon 9 %. Oikeustieteen jatko-opinnot eli OTL/OTT olivat kesken 8 %:lla, DI opinnot 3 %:lla ja hallintotieteiden maisterin opinnot 2 %:lla niistä, jotka ilmoittivat että opinnot johonkin toiseen tutkintoon ovat vielä kesken. Jonkin muun tutkinnon oli maininnut 15 % vastanneista.

Muun koulutuksen yleisyyteen voi liittyä Lindströmin (2003, 74) esille tuoma seikka, että työelämässä on pystyttävä entistä joustavammin yhdistämään varsinainen substanssiosaaminen muiden alojen osaamiseen. Tyypillisiksi välineaineiksi ovat hänen mukaansa oikeustieteilijöillä muodostumassa esimerkiksi teknologia, vieraat kielet ja kulttuurit, viestintä sekä enenevässä määrin myös liiketoimintaosaaminen. Tämä tuli esille myös vastaajien palautteessa ja oikeustieteilijöiden kohdalla etenkin kauppatieteen opinnot näyttävät olevan haluttu väylä oman osaamisen vahvistamiseen.

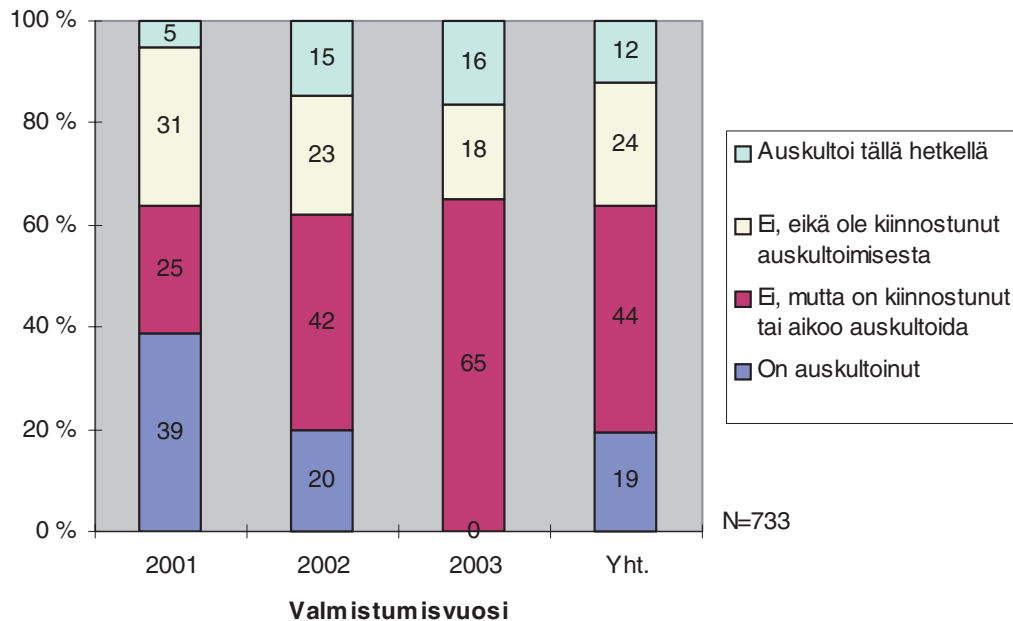
“Nykyisessä työelämässä ei pärjää pelkällä lakiosaamisella, vaan on oltava osaamista joltain muulta alalta (liiketaloustiede, insinööritieteet tms.) tukemassa, jotta pärjää. Tämä pitäisi kertoa jo oik. tiet. opiskelijoille.”

6. AUSKULTOINTI

Kaikista kyselyyn vastanneista oikeustieteilijöistä viidennes (19 %) on auskultoinut. Naisista auskultoineita on 18 % ja miehistä 21 % vastaajista. Noin joka kymmenes (12 %) auskultoi kyselyn tekohetkellä (naiset 11% ja miehet 13 %). Enemmistö eli 44 % niistä vastaajista, jotka eivät olleet auskultoineet oli kuitenkin kiinnostunut tai aikoi auskultoida. Neljännes (24%) kaikista vastaajista ilmoitti ettei ollut auskultoinut eikä ollut myöskään kiinnostunut auskultointimahdollisuudesta.

Vuonna 2001 valmistuneista auskultoineita oli 39 % ja vuonna 2002 valmistuneista 20 % vastanneista. Vastaajien sijainnin mukaan tarkasteltuna vähäisintä auskultointi on Etelä-Suomessa työskentelevillä/asuvilla vastaajilla, joista 16 % on auskultoinut. Länsi-Suomen vastaajista 24 %, Itä-Suomen vastaajista 39 %, Oulun vastaajista 23 % ja Lapin vastaajista 31 % on auskultoinut.

Auskultointi valmistumisvuoden mukaan (2001 - 2003)

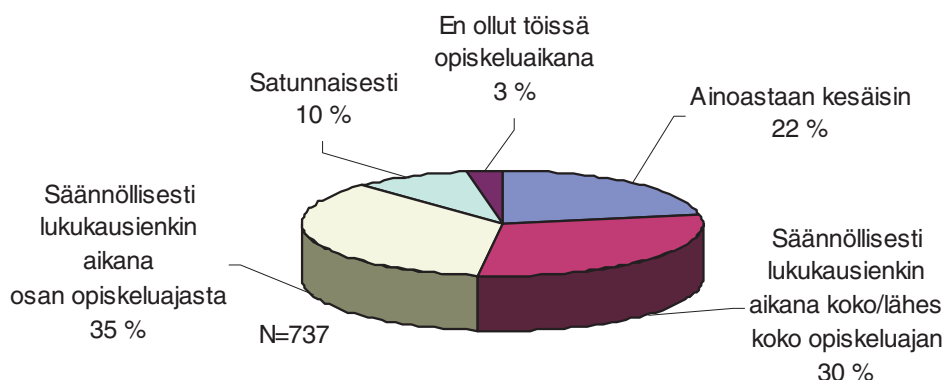
7. OPINTOJEN AIKAINEN TYÖHISTORIA

7.1. Opintojen aikainen työskentely

Opintojen aikaista työhistoriaa koskevissa kysymyksissä vastaajilta kysyttiin ensin yleisellä tasolla tietoa opintojen aikaisesta työskentelystä. Tässä yhteydessä tietoa siitä minkä tyyppisissä tehtävissä vastaajat ovat työskennelleet ei tule esille. Kaikista vastaajista noin kolme viidestä (65 %) oli työskennellyt opiskeluaikanaan säännöllisesti lukukausienkin aikana. Reilulla viidesosalla (22 %) työskentely oli ajoittunut vain kesään. Satunnaisesti työtä oli tehnyt noin joka kymmenes vastaaja (10 %). Vain 3 % ilmoitti ettei ollut ollut työssä opintojen aikana. Valmistumisvuosittain tarkasteltuna työssäkäynti on lähes samanlaisesti jakautunutta.

Verrattuna Suomen Lakimiesliiton vuoden 2001 tutkimuksen tuloksiin näyttää työskentely opintojen ohessa muuttuneen luonteeltaan säännöllisemmäksi. Aiemmassa tutkimuksessa kysymysvaihtoehdot oli tosin muotoiltu hieman eri tavalla ja silloin säännöllisesti työssä oli ilmoittanut käyvänsä 45%, kesäisin 29 %, satunnaisesti 21 % ja 5 % ei ollut työskennellyt opiskeluaikanaan (Suomen Lakimiesliitto 2001, 8).

Työskentely opiskeluaikana (2001 - 2003)

Kyselyyn vastanneilla naisilla opiskelunaikainen työskentely on luonteeltaan säännöllisempää kuin miehillä. Selvin ero on ryhmässä, joka on työskennellyt koko/lähes koko opiskeluaajan lukukausienkin aikana. Naisilla tämän ryhmän osuus on kolmannes (33 %) ja miehillä neljännes (25 %) vastanneista. Osan opiskeluajasta lukukausienkin aikana on naisista työskennellyt 38 % ja miehistä 33 %. Miehillä työt ovat painottuneet enemmän kesään, sillä kyselyyn vastanneista miehistä 26 % ja naisista 19 % on työskennellyt ainoastaan kesäisin. Satunnainen työnteko on myös miehillä naisia yleisempää. Miehillä 12 %:lla työnteko on ollut luonteeltaan satunnaista, kun naisilla vastaava luku on 8%.

Yliopistoittain tarkasteltuna Helsingissä säännöllinen työssäkäynti opintojen ohessa on yleisintä, sillä yhteensä 80 % Helsingissä opiskelleista on työskennellyt säännöllisesti opintojensa ohessa ainakin osan opiskeluajastaan. Turun yliopistossa opiskelleilla vastaava prosenttiosuus on 57 % ja Lapin yliopistossa 36 %. Tämä selittää osaltaan aiemmin esille tullutta valmistumisaikojen eroavaisuutta. Muihin yliopistoihin verrattuna Turun yliopistosta valmistuneiden joukossa on hieman enemmän vastaajia, jotka eivät ole työskennelleet opiskeluaikanaan (Turku 6 %, Helsinki 2 % ja Lappi 2 %).

7.2. Koulutusalan työkokemus

Työhistoriaan liittyen vastaajia pyydettiin ilmoittamaan myös heille mahdollisesti kertyneen koulutusalan työkokemuksen määrä sekä ilmoittamaan onko työskentely ollut kokoaikaista vai osa-aikaista. Yhteensä noin neljälle viidestä vastaajasta (82 %) on opintojen aikana kertynyt koulutusalan työkokemusta⁴. Tilanne on lähes sama sekä naisilla että miehillä. Eroa sukupuolten välillä on vain yhden prosenttiyksikön verran, niin että miehillä prosenttiosuus on 81 %.

Yliopistoittain tarkasteltuna näkyy samantyyppisiä eroavaisuuksia kuin jo aiemmin on tullut esille. Helsingin yliopistosta valmistuneista 87 %:lle on kertynyt alan työkokemusta kun Turussa vastaava luku on 81 % ja Lapissa vain 69 %. Akavan Laaser-kyselyn oikeustietelijöitä koskevat tulokset ovat samansuuntaisia (Suutari 2002, 2). Myös vastaajien kommenttien perusteella näyttää siltä, että Lapin yliopistosta valmistuneiden on ollut vaikeampi hankkia koulutusalan työkokemusta.

“Rovaniemellä opiskelleena, opiskelua tukevien työ- ja harjoittelupaikkojen saaminen oli aivan tolkkuttoman vaikeaa ja se aiheutti todella paljon stressiä!”

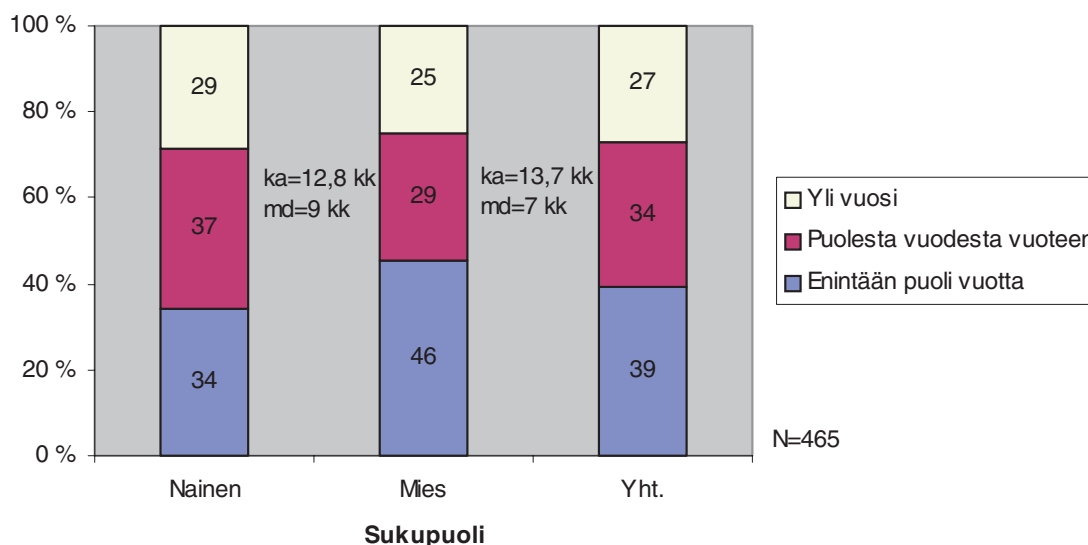
Työkokemusta kartoittavassa kysymyksessä vastaajilla saattoi olla sekä kokopäivä- että osa-aikatyöstä kertynyttä työkokemusta. Määrällisesti tarkasteltuna 156 vastaajaa on ilmoittanut, että heillä on sekä osa- että kokoaikatyökokemusta koulutusosalta. Kaikista vastanneista 66 % on työskennellyt koulutustaan vastaavassa kokopäivätyössä. Osa-aikatyötä tehneiden osuus 38 % ja noin viidennes (18 %) ei ole tehnyt alaansa liittyviä töitä opiskeluaikana.

Keskimäärin naisille on kertynyt opiskeluaikana koulutusta vastaavaa kokoaikaista työkokemusta 12, 8 kk ja miehille 13,7 kk. Molemmissa ryhmissä mediaanit ovat kuitenkin keskiarvoja pienemmät, niin että miesten kohdalla tämä keskiluku on lähes 7 kk pienempi kuin keskiarvo. Miesten mediaani on 7 kk ja naisten 9 kk. Kun tarkastellaan kertynyttä työkokemusta luokiteltuna nähdään, että vaikka keskiarvot kertovat yli vuoden mittaisesta työkokemuksesta, niin miehillä lähes puolella ja naisista kolmanneksella alan työkokemusta on enintään puoli vuotta

---

⁴ Helsingin yliopistosta valmistuneita koskevassa tutkimuksessa vuonna 1997 valmistuneista koulutusalan työkokemusta oli kertynyt 72 %:lle vastanneista, niin että ilman alan kokemusta oli miehistä kolmannes ja naisista neljännes (Hki , 74).

Koulutusta vastaavan kokopäivätyön määrä kuukausina sukupuolen mukaan (2001 - 2003)

Yliopistoittain tarkasteltuna näkyy sama suuntaus kuin aiemmin on tullut esille eli Helsingin yliopistosta valmistuneille on kertynyt enemmän työkokemusta. Yliopistoittaiset keskiarvot ovat: Helsinki 15,2 kk, Turku 12, 8 kk ja Lappi 8,5 kk. Pienimmät ryhmät eli Åbo Akademi ja Vaasa/Helsingin yliopisto on jätetty tarkastelun ulkopuolelle vähäisen vastaajamäärän vuoksi. Vaikka Turun yliopiston keskiarvo on yli vuosi, niin mediaani on vertailuryhmän pienin eli 6 kk. Tässä valmistuneiden joukossa on siis ollut vastaajia, joilla on erittäin pitkä opiskelunaikainen koulutusalan työkokemus. Kuten aiemmin sukupuolen mukaan tarkasteltuna myös yliopistoittain mediaanit ovat kaikissa ryhmissä pienemmät kuin keskiarvo niin, että Helsingin mediaani on 11,0 kk ja Lapin 7,0 kk.

Koulutusta vastaavaa osa-aikatyötä tehneitä oli 38 % vastanneista. Keskimäärin osa-aikaista työkokemusta oli naisille kertynyt 19,3 kk ja miehille 18,1 kk. Osa-aikatyön kohdalla näkyy sama suuntaus kuin kokopäivätyön kohdalla eli mediaanit ovat keskiarvoja pienemmät. Kokopäivätyöhön verrattuna osa-aikatyön kokemusta on kertynyt pidemmältä ajalta. Yli puolet osa-aikatyötä tehneistä eli 54 % on työskennellyt osa-aikatyössä yli vuoden. Puolesta vuodesta vuoteen työskennelleiden osuus on 23 % ja alle puolen vuoden työkokemus on kertynyt 22%:lle vastanneista. Erona kokopäivätyötä tehneisiin on se, että sukupuolten välillä jakauma on samanlainen. Yliopistoittaiset keskiarvot ovat Helsinki 20,0 kk, Turku 15,8 kk ja Lappi 13, 0 kk⁵.

8. VASTAVALMISTUNEIDEN TYÖNHAKUPROSESSI

8.1. Työnhaun kesto

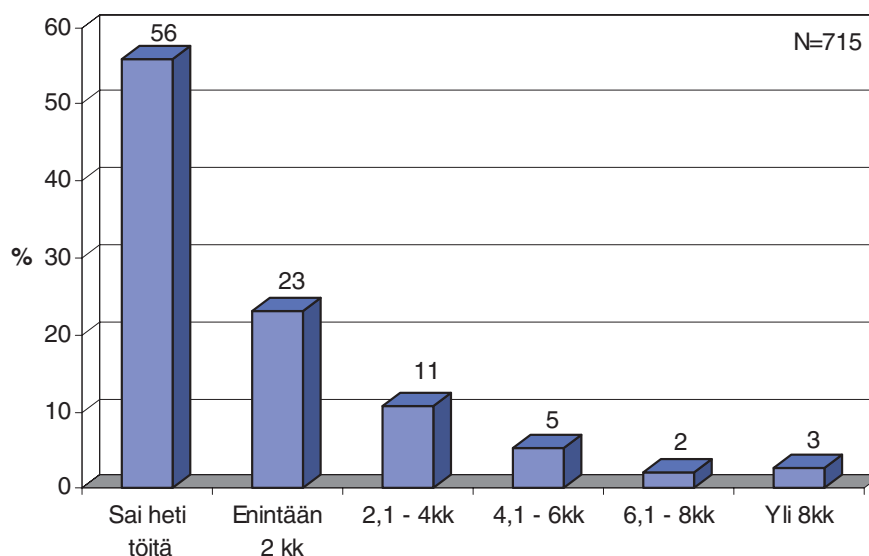
Ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan hakuun käytettyä aikaa tarkasteltaessa on huomioitava, että vuonna 2003 valmistuneiden kohdalla osalla työnhaku on vielä kesken. Kyseisen vuoden jättäminen tarkastelujen ulkopuolelle ei kuitenkaan ole mielekäästä, koska esimerkiksi heti valmistumisen jälkeen työtä saaneiden osuutta on mahdollista tutkia koko vastaajien joukosta. Työnhakua koskevat perustarkastelut tehdään kaikista vastanneista ja rinnalla tuodaan esille tietoja vuosina 2001 – 2002 valmistuneiden tilanteesta suhteessa vuoteen 2003. Vaikka vuonna 2003 valmis-

⁵ Helsingin yliopiston tutkimuksen mukaan oli 1997 valmistuneilla, ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla, omaa alaa vastaavaa opiskeluaikaista työkokemusta keskimäärin 18 kk ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla keskimäärin 16 kk. Työkokemuksen määrään liittyen ei tuoda esille, onko työ ollut koko-aikaista vai osa-aikaista. (Hki, 74.)

tuneista kaikki eivät ole vielä työllistyneet ovat kaikkien vastaajien tiedot mukana. Jos tarkasteltai-
siin kyseisen vuoden kohdalla vain jo työllistyneitä, niin kuva työnhausta näyttäisi todellisuutta pa-
remmalta. Tämä vääristäisi etenkin tietoja siitä moniko työllistyi heti valmistumisen jälkeen.

Kaikista vuosina 2001 – 2003 valmistuneista kyselyyn vastanneista oikeustieteilijöistä yli puolet eli
56 % työllistyi heti valmistumisen jälkeen. Reilulla viidenneksellä (23 %) ensimmäisen työpaikan
hakemiseen kului enintään 2 kuukautta. Kahdesta neljään kuukautta työtä oli hakenut noin joka
kymmenes vastaaja (11 %). Viidellä prosentilla vastanneista työllistyminen kesti yli puoli vuotta ja
kolmen prosentin kohdalla työttömyysaika pitkittyi yli kahdeksaan kuukauteen. Enemmistö tutkitta-
vista on siis kiinnittynyt työllisiksi melko nopeasti valmistumisen jälkeen.

**Ensimmäisen työpaikan hakuun käytetty aika
(2001 - 2003)**

Valmistumisvuosittain tarkasteltuna jakaumat ovat hyvin samantyyppisiä. Vuoden 2003 kohdalla
kahdesta neljään kuukautta työtä hakeneiden osuus on hieman suurempi (12 %), kun se 2001-
2002 valmistuneilla on (10 %). Vastaavasti 2001-2002 valmistuneilla ryhmä, jossa työllistyminen
on kestänyt neljästä kuukaudesta puoleen vuotta on suurempi kuin 2003 valmistuneilla (6% / 3 %).
Koska loppuvuonna 2003 valmistuneilla työnhaku on vielä kesken, kokonaisjakaumassa tulee ta-
pahtumaan vielä pientä siirtymää pidempiin työnhakuajoihin

Sukupuolen mukaan koko joukkoa tarkasteltaessa työllistymisessä ei ole suuria eroja, vaikka nais-
ten työllistyminen onkin sujunut miehiä paremmin. Naisista 59 % ja miehistä 52 % työllistyi heti
valmistumisen jälkeen. Vuosien 2001 – 2002 joukossa vastaavat osuudet ovat naisilla 56 % ja
miehillä 54 %. Kun verrataan 2001 – 2002 valmistuneiden joukkoa vuoteen 2003, niin heti työllisty-
neiden kohdalla miesten tilanne on huonoin vuonna 2003, jolloin miehistä heti työllistyneitä on vain
48 % kun naisilla vastaava luku on 65 %. Naisten hieman helpommin sujunutta työllistymistä
selittänee osaltaan aiemmin esille tullut naisten säännöllisempi työskentely opintojen ohessa.

Kaikista vastanneista kahdessa kuukaudessa tai nopeammin on työllistynyt yhteensä 79 %. Suo-
men Lakimiesliiton vuoden 2001 tutkimuksen vastanneista kyseisessä ajassa oli työtä löytänyt 82
% (Suomen ... 2001, 2). Kahdessa kuukaudessa tai nopeammin työllistyneiden osuudet tämän
tutkimuksen vastaajajoukossa ovat naisilla 81 % ja miehillä 77 %. Vuosien 2001 – 2002 kohdalla
naisten prosentiosuus on sama ja miehillä prosenttiyksikön suurempi eli 78 %. Pisimpään eli yli
kahdeksan kuukautta työtä hakeneiden kohdalla miesten osuus koko vastaajajoukossa on 4 % kun
se naisilla on vain 1 %. Pidempään kestäneen työnhaun kohdalla vuoden 2003 kokonaistilanne on
mahdollista selvittää vasta myöhemmin, koska työnhaku etenkin loppuvuodesta valmistuneilla on
vielä kesken.

Keskimäärin naiset olivat hakeneet ensimmäistä työpaikkaansa 1,3 kk ja miehet 1,7 kk. Kun tar-

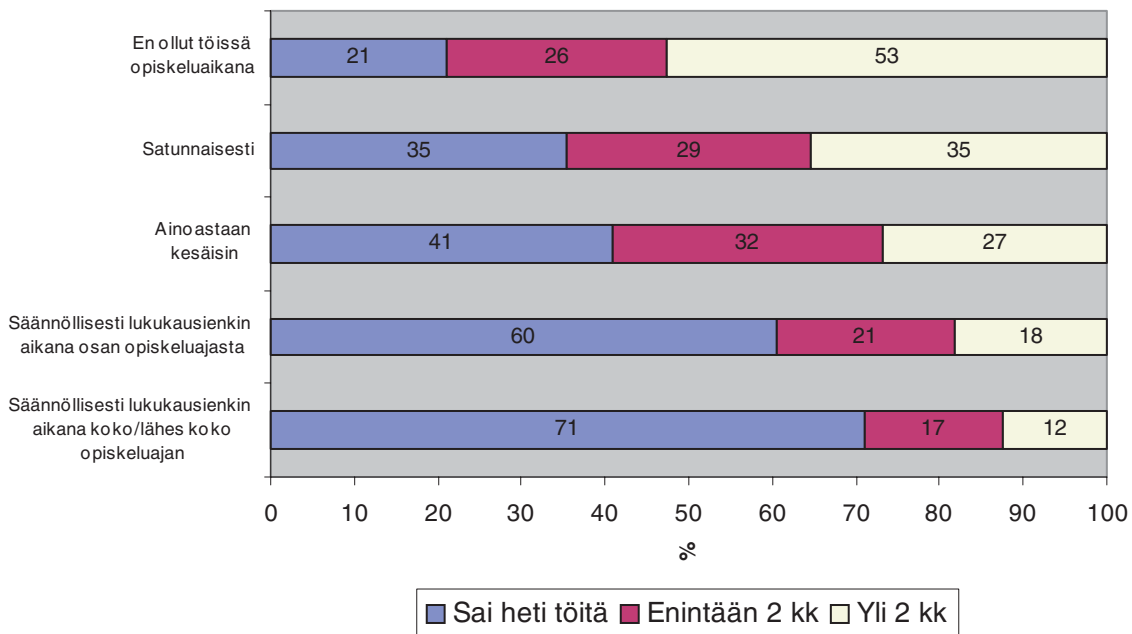
kastellaan työnhaun keskiarvoja vain vuosien 2001 ja 2002 osalta on keskiarvo naisilla silti sama ja miehilläkin vain aavistuksen verran korkeampi eli 1,8 kk. Työnhaun suuret maksimiarvot, naisilla 21 kk ja miehillä 24 kk, kertovat vakavista työllistymisvaikeuksista.

Yliopistoittain tarkasteltuna nopeimmin eli 0,7 kuukaudessa työllistyivät opintonsa sekä Helsingissä että Vaasassa suorittaneet, luultavasti osin vahvan ruotsin kielitaitonsa vuoksi. Tässä ryhmässä kahdessa kuukaudessa työllistyneiden osuus on jopa 94 %. Helsingin yliopistosta valmistuneiden työnhaun keskiarvo oli 1,2 kk ja kahdessa kuukaudessa työllistyneiden osuus 82 %. Turun työnhaun keskiarvo 1,9 kk ja 76 % vastanneista on työllistynyt kahdessa kuukaudessa. Lapin yliopiston työnhakuun käytetty aika on keskimäärin 1,7 kk ja kahdessa kuukaudessa työtä on löytänyt 74 %. Työllistymistä tarkasteltaessa onkin huomattava, että työllisyyteen ja työttömyyteen etenkin uran alussa vaikuttavat alueelliset työmarkkinat (ks. Suutari 2003, 24).

Kertyneen työkokemuksen vaikutus on osin ennalta-arvattavastikin merkittävä ensimmäistä työpaikkaa haettaessa. Säännöllisesti koko tai lähes koko opintojen ajan työskennelleistä lähes kolme neljästä (71 %) työllistyi heti valmistumisen jälkeen. Selvä ero työllistymisessä näkyy niiden vastaajaryhmien välillä, jotka ovat työskennelleet säännöllisesti opintojen ohessa ja niiden, jotka ovat työskennelleet kesäisin tai satunnaisesti. Ainoastaan kesäisin työskennelleistä 41 % ja satunnaisesti työskennelleistä 35 % työllistyi heti valmistumisen jälkeen. Satunnaisesti työskennelleistäkin kuitenkin 64 % työllistyi kahdessa kuukaudessa. Niiden vastaajien osuus, jotka eivät olleet työskennelleet ollenkaan opiskeluaikanaan on vain 3%. Näistä vastanneista viidennes (21 %) työllistyi heti valmistumisen jälkeen. Koska suurin osa valmistuneista on kiinnittynyt työelämään melko nopeasti valmistumisen jälkeen on vastausten tarkastelussa käytetty kolmeosaista luokittelua, jolloin vastausten määrä jakautuu tasaisemmin.

Ensimmäisen työpaikan hakuun käytetty aika opintojen ohessa työskentelyn mukaan (2001 - 2003)

N=715

Säännöllisellä työskentelyllä ja samalla kertyvällä suuremmalla työkokemuskäärällä näyttäisi olevan jopa positiivisempi vaikutus työllistymiseen kuin pelkällä koulutusalan työkokemuksella. Säännöllisesti työskennelleistä heti työllistyneiden osuus kaikista vastanneista oli 71 % ja koulutusalan kokemusta omaavilla vastaava luku on 60 %. On kuitenkin huomattava, että työskentelyn säännöllisyyttä koskevassa kysymyksessä ei tule esille onko työ ollut koulutusta vastaavaa. Verrattuna siihen viidesosaan vastaajista, joille alan työkokemusta ei ollut ehtinyt kertyä kiinnittyi tästä ryhmästä huomattavasti suurempi osa, noin neljä viidestä (82 %) työelämään kahdessa kuukaudessa tai nopeammin, kun niillä joilla oman alan kokemusta ei ollut vastaava luku oli 64 %.

Kaikista vastanneista koulutusalan työkokemusta omaavat ovat hakeneet ensimmäistä työpaikkaansa keskimäärin 1,2 kk. Työhaun vaikeudet näyttävät osin ennalta-arvattavasti kasautuvan niille, joilla alan työkokemusta ei ole sillä tässä ryhmässä työnhakuun käytetty keskimääräinen aika on 2,7 kk. Vuosien 2001 – 2002 kohdalla keskiarvot ovat samat kuin koko vastaajajoukossa.

Muiden tekijöiden vaikutuksesta työllistymiseen voidaan huomioida, että aktiivisesti opiskelijajärjestötoiminnassa mukana olleista heti työllistyneiden osuus oli 62 %. Ruotsia äidinkielenään puhuvista 61 % työllistyi heti valmistumisen jälkeen, kun suomea puhuvien vastaava osuus oli 56 %.

Työhistorian alkuun ajoittuvan työttömyyden syyt voivat eri aloilla olla osin erilaisia. Suutarin mukaan varsinkin professioissa uran alkuun sijoittuvaa työttömyyttä voi selittää se, että kynnys vastaanottaa muuta kuin omaa koulutusta vastaavaa työtä on heti valmistumisen jälkeen suhteellisen korkealla ja moni on valmis odottelemaan sopivaa työtilaisuutta jonkin aikaa vaikka työttömänä. Laaser-tutkimuksen tulosten perusteella opettajilla ja oikeustieteilijöillä uran alkuun sijoittuvat työttömyysjaksot olivatkin varsin yleisiä. (Suutari 2003, 22.)

On muistettava, että Laaser-kysely tehtiin vuonna 2001, jolloin taloussuhdanne oli huomattavasti parempi kuin tämän kyselyn tekohetkellä. Huonossa suhdannetilanteessa työttömyys Suutarin mukaan kohdistuu tämän päivän työmarkkinoilla myös korkeasti koulutettuihin ja erityisen herkästi suhdannevaihtelut kohdistuvat juuri koulunsa päättäneisiin nuoriin. (Suutari 2003, 21.) Myös tämän tutkimuksen osalta osalla vastanneista alkutyöttömyys saattaa selittyä osin juuri Suutarin esille ottaman seikan mukaisesti. Osalla vastanneista, joilla työttömyys on kuitenkin pitkittynyt useampaan kuukauteen kysymys tuskin enää etenäkään heikommassa taloussuhdanteessa on edellämaitun tyyppisestä valikoivuudesta vaan lähinnä työllistymisvaikeuksista. Suutari tuo esille myös, että ylempien korkeakoulututkinnon suorittaneiden alkutyöttömyyteen on suhtauduttava vakavasti, vaikka työttömyys yleisesti ottaen ei iso ongelma olekaan, sillä alkuvaiheen työttömyys on yhteydessä myöhempään työttömyyskokemuksiin ja sitä kautta uran rikkonaisuuteen (Suutari 2003, 31-32).

8.2. Tärkeimmäksi koetut tekijät työhaussa

Kyselyssä pyydettiin vastaajia arvioimaan tiettyjen tekijöiden merkityksellisyyttä ensimmäistä työpaikkaa haettaessa. Arviointi pyydettiin asteikolla erittäin tärkeästä ei lainkaan tärkeään. Oikeustieteilijöiden oman arvion mukaan tärkeimmäksi koetut seikat työhaussa, joita yli puolet vastanneista oli pitänyt joko erittäin tärkeänä tai jossain määrin tärkeänä olivat: *akateeminen tutkinto, oma aktiivisuus, tutkinnon antamat ammatilliset pätevyudet, alan työkokemus, kielitaito ja sattuma*

Akateemista tutkintoa ensimmäisen työpaikkansa saamisen kannalta tärkeänä piti yhdeksän kymmenestä vastaajasta (92 %). Omaa aktiivisuutta (86 %) ja tutkinnon antamaa ammatillista pätevyyttä (84 %) piti tärkeänä yli neljä viidesosaa vastaajista. Suutari tuo esille, että laaser-projektissa korkeakoulutettujen on katsottu olevan tarkoituksenmukaisesti työllistyneistä silloin kun tutkinto tuo lisäarvoa heidän työllistymiseensä auttamalla työpaikan saamisessa ja/tai kun tutkinnon antamaa osaamista tarvitaan työtehtävien hoitamisessa (Suutari 2003, 16). Vastausten perusteella suurin osa oikeustieteilijöistä näyttää ensimmäisessä työssään sijoittuneen tähän suhteutettuna varsin hyvin. Mielenkiintoisen ryhmän muodostaa 8 % osuus vastanneista, joiden arvion mukaan akateeminen koulutus ei ole ollut työllistymisen kannalta lainkaan tärkeä (2 %) tai ei kovin tärkeä (6 %).

Myös alan työkokemuksen merkitystä (63 %) pidettiin tärkeänä ensimmäisen työpaikan saamisessa. Tähän liittyvää vastaajien antamaa palautetta tuli myös melko runsaasti:

“Valmistumisen jälkeen työnhaku oli takkuista johtuen vähäisestä työkokemuksesta, jota työnantajat tuntuivat arvostavan enemmän kuin mm. ulkomailta suoritetuista opintoista, kielitaitoa tai nopeaa valmistumista. Auskultointi tuntui huomattavasti edistävän työnsaantimahdollisuuksia”

“Työkokemus on ehdottomasti ratkaisevin asia hyvän työpaikan saamisessa, joten lisää työharjoittelupaikkoja ja jopa pakollista työharjoittelua oikeustieteelliseen. Kukaan työnantaja ei halua 4,5 vuodessa valmistunutta, mutta työnteon suhteen ummikkoa OTK:a töihin yritykseensä.”

Kielitaidon (50 %) ja sattuman (51 %) merkitystä tärkeänä pitävien osuus oli edellisiin verrattuna huomattavasti pienempi, mutta kuitenkin noin puolet vastanneista piti molempia tekijöitä tärkeänä. Kaikkiaan Laaser-kyselyn oikeustieteilijöitä koskevat vastaukset ovat hyvin samansuuntaisia (ks Suutari 2002, 6). Sattuman osuus työllistymisessä on mielenkiintoinen ulottuvuus, jonka merkityksestä heikoksi koetussa suhdannetilanteessa vastaajat antoivat myös melko paljon palautetta:

“Paikkoja on niin vähän auki, että työnsaanti on kiinni enemmänkin tuurista kuin yrittämisestä.”

“Töitä ei ole tarjolla (paitsi suhteilla tai hirveällä tuurilla)”

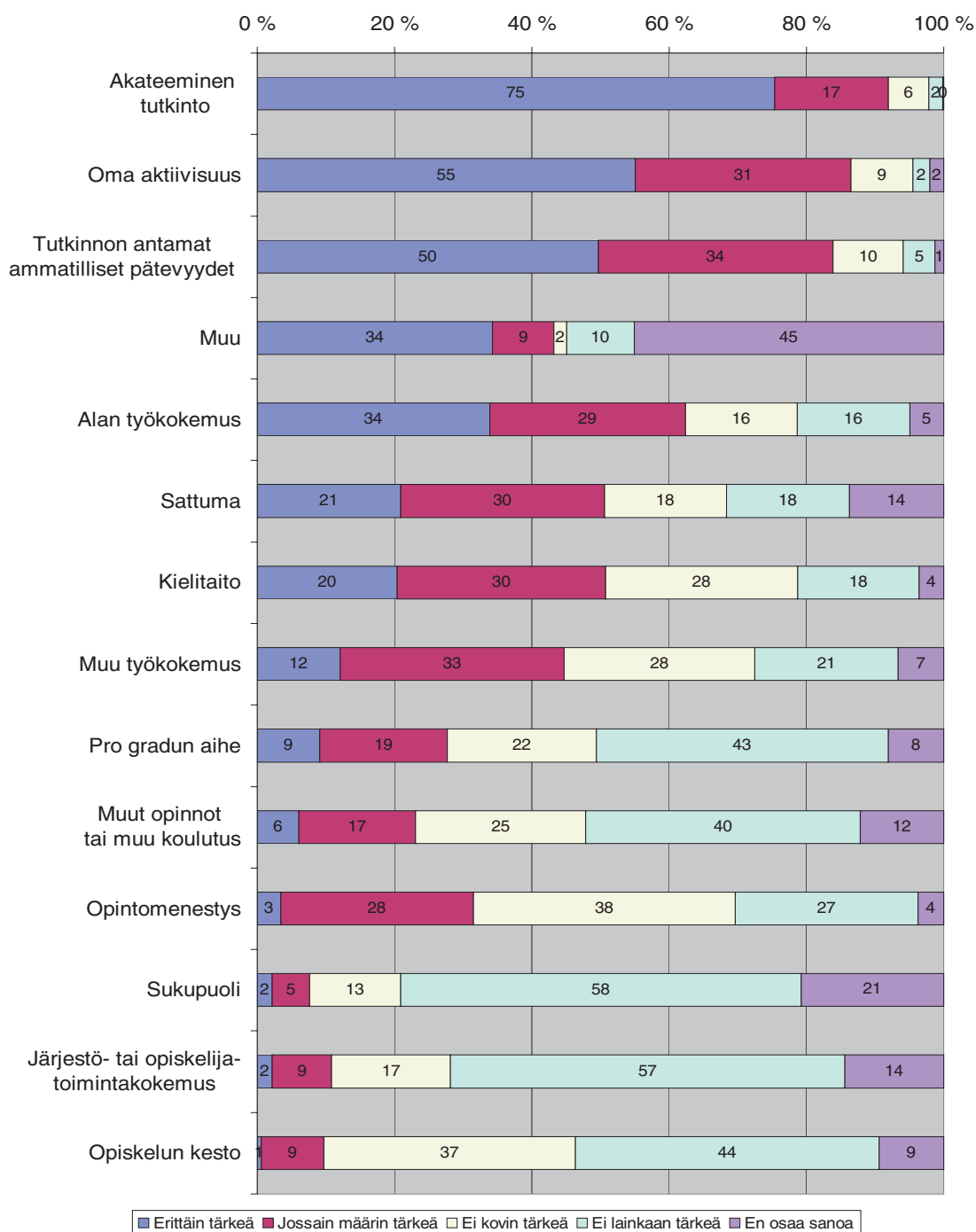
“Olin valmistuttuani vuoden työtön. Sain lopulta (onnella+suhteilla) pienipalkkaista (alle 1800 €/kk), joskin koulutusta vastaavaa työtä.”

“Hain juuri äitiysloman sijaisuutta (!) 127 muun kanssa, että repii siitä sitten. Vakituinen oman alan työpaikka tuntuisi lottovoitolta.”

Seuraavana melkein yhtä tärkeänä tekijänä ensimmäisen työpaikan saamisen kannalta on pidetty muuta työkokemusta prosentoin ollessa 45. Opiskeluun liittyviä seikkoja, sukupuolta ja järjestötoimintaa ei pidetty kovinkaan tärkeinä, tätä mieltä oli yli kolme viidesosaa vastanneista. Vähiten tärkeänä pidettiin opiskelun kestoa. Neljä viidestä vastaajasta (81 %) oli sitä mieltä, että ensimmäisen työpaikan saamisen kannalta opiskelun kesto ei ollut joko lainkaan tai ei kovin tärkeää.

Vastaajilla oli mahdollisuus ilmoittaa myös joku muu työllistymisen kannalta tärkeänä pitämänsä seikka. Vastanneista 34 % pitikin mainitsemaansa asiaa erittäin tärkeänä. On kuitenkin huomattava, että kohtaan muu tuli yhteensä 111 vastausta, kun kaikissa muissa kohdissa vastauksia on noin 650. Näistä 40 vastaajaa ilmoitti, mikä tämä mahdollinen muu seikka on. Yleisimpänä esille tulivat henkilökohtaiset suhteet (14 kpl), aiempi työskentely samassa työpaikassa (9 kpl) ja omaan persoonaan liittyvät seikat.

Arviot ensimmäisen työpaikan saamiseen vaikuttaneista tekijöistä (2001 - 2003)

Naisten ja miesten näkemykset ensimmäisen työpaikan saamiseen vaikuttaneiden tekijöiden tärkeydestä ovat pääosin samanlaiset. Sukupuoleen liittyviä näkemyseroja on havaittavissa suhtautumisessa kielitaidon ja muun työkokemuksen merkitykseen. Naisista yhteensä 52 % piti muuta työkokemusta tärkeänä, kun miehillä vastaava luku oli vain 36 %. Vastaavasti naisten näkemys kielitaidon merkityksestä näkyy siinä, että naisista yhteensä 55 % ja miehistä 46 % piti kyseistä taitoa tärkeänä työllistymisen kannalta.

Kun tarkastellaan työllistymisen kannalta tärkeiksi koettuja tekijöitä sen mukaan ovatko vastaajat ensimmäisessä työssään työllistyneet pysyväan vai määräaikaiseen työsuhteeseen, niin näkemyseroja on alan työkokemuksen, kielitaidon, muun koulutuksen ja sattuman merkityksestä. Määräaikaiseen työhön työllistyneet pitivät sattumaa tärkeämpänä kuin pysyväan työhön työllistyneet. Vastaavasti pysyvässä työsuhteessa olleet näkivät muut edellä mainitut tekijät tärkeämmäksi kuin

määräaikaisessa työsuhteessa olleet. Vastaaajilta saadussa palautteessa tuotiin myös esille, että vaatimukset ensimmäistä työpaikkaa haettaessa voivat olla erilaisia kuin myöhempien työpaikkojen kohdalla:

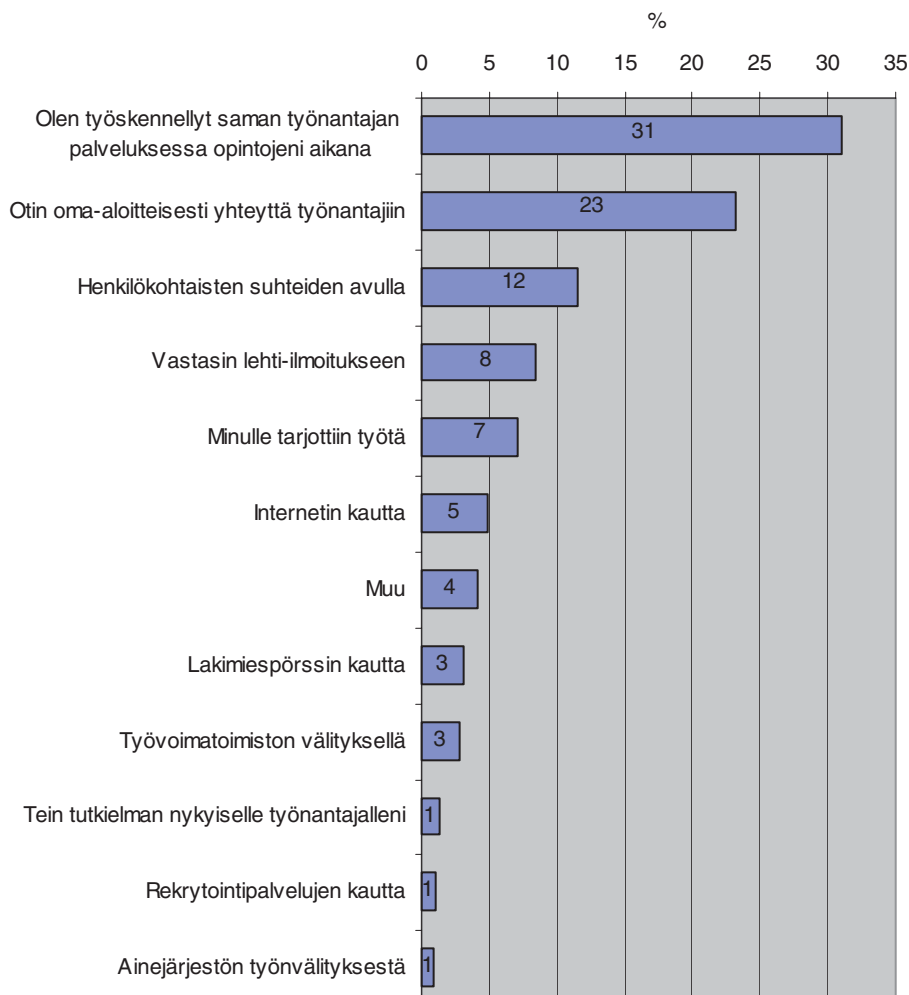
“Juuri ensimmäisen työpaikkani kohdalla vaatimukset olivat paljon vähäisemmät kuin mitä yleisellä tasolla. Yleisesti ottaen olen kokenut mm. kielitaidon ja oman alan työkokemuksen erittäin tärkeiksi ja gradun aiheenkin melko tärkeäksi tekijäksi.”

8.3. Miten ensimmäinen työpaikka on saatu?

Selvästi tärkeimpänä väylänä ensimmäisen työpaikan hankinnassa erottuu työskentely saman työnantajan palveluksessa opintojen aikana. Naisilla tämä on vielä korostuneempaa, sillä naisista 33 % on työllistynyt ensimmäiseen työpaikkaansa tällä tavoin. Miehillä vastaava luku on 28 %. Oma aloitteinen yhteydenotto on toiseksi tärkein työnhankintamuoto. Miehistä työtä on tällä tavoin saanut 24 % ja naisista 22 %. Myös henkilökohtaiset suhteet ovat ensimmäisen työn hankinnassa tärkeässä asemassa. Miehillä suhteiden merkitys näyttää tärkeämmältä, sillä miehistä 14 % ja naisista 10 % on saanut ensimmäisen työnsä henkilökohtaisten suhteiden avulla. Seitsemälle prosentille vastaa- jista oli tarjottu työtä.

Lehti-ilmoituksen (8 %), internetin (5 %) tai Lakimiespörssin (3 %) kautta ensimmäisen työpaikkansa oli löytänyt yhteensä 16 % vastaajista. Yliopiston rekrytointipalvelut ja ainejärjestön työnvälitys eivät olleet kovin merkittävässä asemassa työnhaussa. Yhteensä vain 2 % oli työllistynyt näiden kautta. Kohdan “muu” oli ilmoittanut 4 % vastanneista. Näistä muista työnhankintakanavista ylei-

Miten sai ensimmäisen työpaikan (2001 - 2003)

simmät olivat työvoimapolitiittinen koulutus (6 kpl), harjoittelupaikka (6 kpl) ja ilmoitustaulu (4 kpl). Omassa yrityksessä työskennelleiden prosenttiosuus jäi nolllaksi vaikka vastaajia lukumääräisesti olikin muutamia.

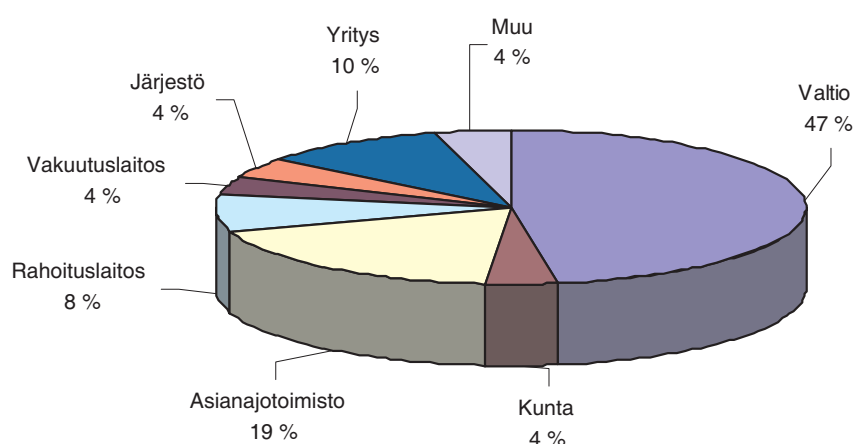
Ikäryhmittäin työnhaun väyliä tarkasteltaessa selvin eroavuus ikäryhmien välillä on lehti-ilmoitukseen vastaamisessa. Yli 30 –vuotiaista näin oli ensimmäisen työpaikkansa saanut 12 % vastaajista, kun nuoremmilla vastaava luku on vain 7%. Vanhemmilla vastaajilla myös Lakimiespörssi oli tärkeämpi työnhankinta muoto. Nuoremmilla vastaajilla internet, työskentely saman työnantajan palveluksessa opintojen aikana sekä oma aloitteinen yhteydenotto työnantajiin olivat merkittävämmässä asemassa kuin vanhemmilla vastaajilla, vaikka suuria eroavaisuuksia ei ollutkaan Helsingin yliopistosta valmistuneilla työskentely saman työnantajan palveluksessa on korostuneempi kuin muista yliopistoista valmistuneilla, sillä tästä ryhmästä 36 % on työllistynyt tällä tavoin. Turussa vastaava prosentti on 27 ja Lapissa 23. Oma-aloitteisen yhteydenoton kohdalla tilanne on käänteinen eli Lapin yliopistosta valmistuneilla tämän on maininnut 36 % vastaajista, kun Turussa vastaava luku on 29 ja Helsingissä 16. Kolmanneksi tärkeimpänä pidetyn tekijän eli henkilökohtaisten suhteiden kohdalla merkitys oli koettu suurimmaksi Turun yliopistosta valmistuneiden joukossa, jossa sen oli ilmoittanut 16 %. Helsingissä vastaava luku on 12 ja Lapissa 7.

9. ENSIMMÄINEN VALMISTUMISEN JÄLKEINEN TYÖSUHDE

9.1. Työnantaja

Lähes puolella (47 %) vastanneista ensimmäinen työnantaja valmistumisen jälkeen on ollut valtio ja noin viidennes (19 %) on työllistynyt asianajotoimistoon tai vastaavaan. Yritykseen (10 %) tai rahoituslaitokseen (8 %) on molempiin työllistynyt suunnilleen saman verran eli noin joka kymmenes vastaaja. Kuntaan, vakuutuslaitokseen, järjestöön tai jollekin muulle työnantajalle, jota ei valintavaihtoehdoissa ollut valmiina on jokaiseen työllistynyt 4 %. Kirkko, EU ja oma yritys jäivät nolllaprosenttiin, vaikka määrällisesti niihin tulikin muutamia vastauksia.

Ensimmäisen työpaikan työnantaja (2001 - 2003)

Vastaajien sijoittuminen eri työnantajasektoreille on samantyyppistä kuin Tilastokeskuksen tietojen perusteella oikeustieteilijöillä keskimäärin eli melkein puolet on sijoittunut julkiselle sektorille⁶ (Lindström 2003, 14; ks myös Suomen ...2001, 12; Suutari 2002, 5). Sukupuolen mukaan tarkasteltuna selvin työnantajaan liittyvä eroavuus on, että miehistä suurempi osa on työllistynyt asianajotoimis-

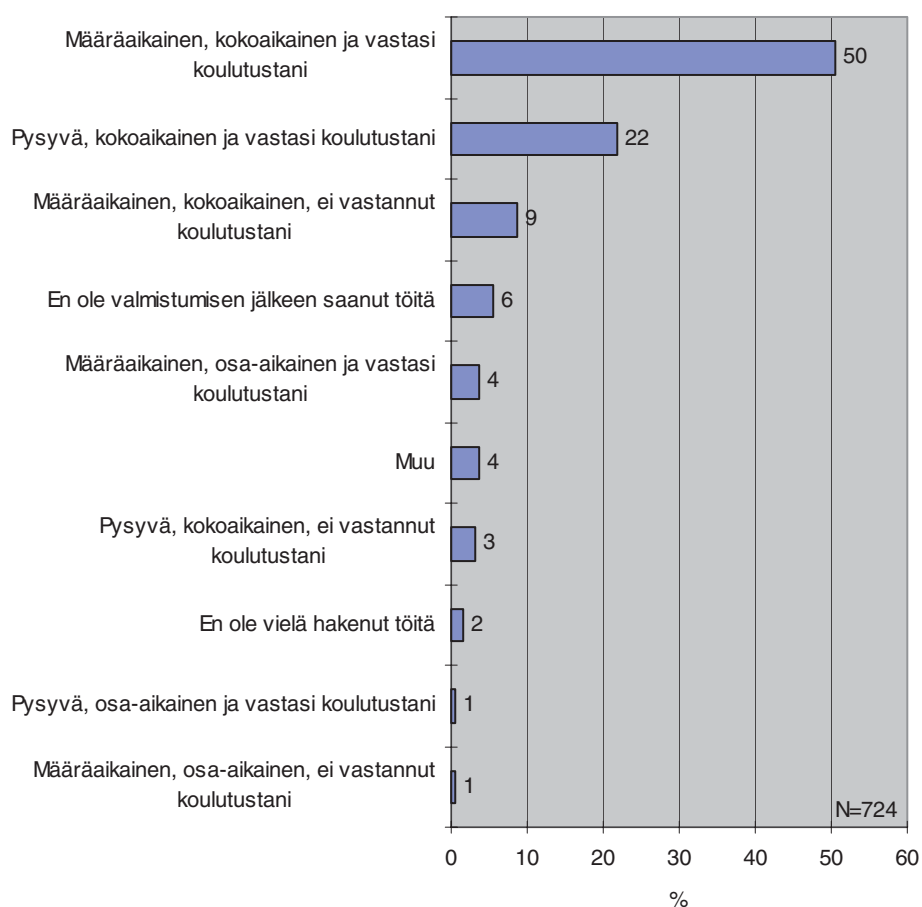
⁶ Yksityiselle sektorille on 1990-luvun lopussa ja 2000-luvun alussa työllistynyt 35 %, rahoitus- ja vakuutussektorille noin 10 % ja järjestösektorille noin 5 % (Lindström 2003, 14).

toon. Miehillä 23 %:lla ja naisista 16 %:lla ensimmäinen työpaikka on ollut asianajotoimisto tai vastaava. Muiden työnantajien kohdalla eroavuudet ovat vain noin kahden prosenttiyksikön suuruisia. Naisia on työllistynyt enemmän valtiolle, rahoituslaitoksiin, järjestöihin ja vakuutuslaitoksiin. Asianajotoimistojen lisäksi miehiä on naisia enemmän työllistynyt yrityksiin.

9.2. Ensimmäisen työsuhteen laatu

Puolella kaikista vastanneista (50 %) ensimmäinen valmistumisen jälkeinen työsuhde oli koulutusta vastaava määräaikainen kokoaikatyö. Noin viidesosa (22 %) oli työllistynyt heti koulutusta vastaavaan pysyvään työsuhteeseen. Lähes joka kymmenes (9 %) vastaaja oli kuitenkin koulutusta vastaamattomassa määräaikatyössä. Pääosalla työ on ollut kokoaikatyötä; osa-aika työssä on ollut vain 6 % vastaajista.

Ensimmäinen työsuhde valmistumisen jälkeen (2001 - 2003)

Kahdeksan prosenttia vastanneista oli kuitenkin tammikuussa 2004 työelämän ulkopuolella, koska ei ollut vielä valmistumisen jälkeen joko hakenut (2 %) tai saanut töitä (6 %). Ensimmäiseksi työsuhteeseen kohdan "muu" oli ilmoittanut 4 % vastanneista. Puolet niistä vastanneista, jotka olivat ilmoittaneet millainen tämä muu työsuhde oli ollut olivat työharjoittelussa (12 kpl). Neljäsosa oli toiminut notaarina, muutama vastanneista oli yrittäjiä ja muutama oli ilmoittanut työn vastanneen osittain koulutusta tai työnkuvan joko vaihdelleen tai muuttuneen työsuhteen aikana.

Kun tarkastellaan vain jo tutkimuksen tekoheikellä tammikuussa 2004 työelämään kiinnittyneiden joukkoa, niin sekä naisista että miehistä on 54 % ollut ensimmäisessä työsuhteessaan koulutusta vastanneessa määräaikatyössä. Miehillä koulutusta vastannut pysyvä kokoaikatyö on ollut hieman naisia yleisempää; miehistä 25 % ja naisista 23 % on kiinnittynyt heti vakituiseen työhön. Yhteensä kaikista vastanneista neljällä viidestä (83 %) ensimmäinen työ on ollut koulutusta vastaava. Naisista joka kymmenes (10 %) oli työskennellyt määräaikaisessa koulutusta vastaamattomassa kokoai-

työssä, kun miehillä vastaava luku on 8 %. Pysyvässä, mutta koulutusta vastaamattomassa työssä oli molemmista 3 %. Kohdan muu (ks tiedot edellä) oli ilmoittanut naisista 4 % ja miehistä 3 %.

Taulukko 3: Ensimmäisen työsuhteen laatu sukupuolen mukaan työelämään kiinnittyneiden osalta

%	<i>Nainen</i>	<i>Mies</i>	<i>Yht.</i>
Pysyvä, kokoaikainen ja vastasi koulutustani	23	25	24
Pysyvä, osa-aikainen ja vastasi koulutustani	0	1	1
Määräaikainen, kokoaikainen ja vastasi koulutustani	54	54	54
Määräaikainen, osa-aikainen ja vastasi koulutustani	3	5	4
Pysyvä, kokoaikainen, ei vastannut koulutustani	3	3	3
Pysyvä, osa-aikainen, ei vastannut koulutustani	0	1	0
Määräaikainen, kokoaikainen, ei vastannut koulutustani	10	8	9
Määräaikainen, osa-aikainen, ei vastannut koulutustani	1	0	1
Muu	4	3	4
Yht.	100	100	100
N	382	286	668

Naisista pysyvässä työssä on ollut yhteensä neljännes (26 %) ja miehistä vajaa kolmannes⁷ (30 %). Suomen Lakimiesliiton (2001, 29) tutkimuksen mukaan oli vastavalmistuneista oikeustieteilijänaisista 35 % ja miehistä 43 % ollut pysyvässä työsuhteessa eli tähän verrattuna on tapahtunut huomattavaa laskua. Määräaikaisten työsuhteiden lisääntyminen voi toisaalta olla sidoksissa talouden heikompaan suhdanteeseen tämän tutkimuksen tekohetkellä. Taustalla voidaan nähdä myös yleisellä tasolla työelämän muutokset, joihin esimerkiksi yritystasolla voi liittyä toiminnan joustavoittamispyrkimyksiä. Osana näitä muutoksia on määräaikaisten työsuhteiden lisääntyminen ja normaalistuminen eli työnantajat käyttävät määräaikaista jatkuvasti tehtävissä, jotka aiemmin olivat vakituisten hoitamia (ks Laaksonen 1999).

Kun tarkastellaan eri työnantajasektoreille työllistyneiden ensimmäisen työsuhteen laatua niin parhaimmalta tilanne näyttää asianajotoimistoissa, joihin työllistyneistä 60 % on ollut pysyvässä työsuhteessa. Vakuutuslaitoksiin työllistyneistä pysyvässä työsuhteessa on ollut 42 %, yrityksissä 40 %, kunnalla ja järjestöissä 31 %, ”muu”-sektorilla ja rahoituslaitoksissa 29 %. Heikoimmalta tilanne näyttää valtiolla, jonne työllistyneistä vain 11 % on ollut pysyvässä työsuhteessa. On kuitenkin muistettava, että valtiolla auskultointi lisää määräaikaisten työsuhteiden lukumäärää. Valtiolla määräaikaisuus on Lindströmin mukaan kuitenkin yleistä ja valtion virastoissa työskentelevillä hänen mukaansa suurimmalla osalla on määräaikainen työ- tai virkasuhde, kun taas yksityisellä sektorilla työsuhteet ovat pääosin vakinaisia (Lindström 2003, 38).

Nuorten oikeustieteilijöiden kohdalla tilanne yksityisellä puolellakaan ei asianajotoimistoja lukuunottamatta määräaikaisuuksien kohdalla näytä hyvältä. Koska työurien vakiintuminen valmistumisen jälkeen vie yleensä joitakin vuosia ei tieto valmistumishetken tilanteesta Suutarin mukaan ole paras mittari sen arvioimisessa, miten tarkoituksenmukaista tai laadukasta työllistyminen on. Laaser-tutkimuksen mukaan uran alussa määräaikaisena työskennelleillä on kuitenkin suurempi todennäköisyys olla määräaikaisessa työsuhteessa myös myöhemmin uralla. (Suutari 2003, 24, 27.)

9.2.1. Vastasiko ensimmäinen työ koulutusta?

Kaikista työelämässä jo mukana olleista 83 % oli sijoittunut koulutusta vastaaviin tehtäviin. Valmistumisvuosittain tarkasteltuna koulutusta vastaavaan työhön sijoittumisessa on kuitenkin eroavuuksia. Alla oleva taulukko on jaettu kolmeen osaan niin että ylinnä olevat ovat ensimmäisessä työpai-

⁷ Lindströmin (2003, 38) mukaan miehet työskentelevät useammin vakituksessa työsuhteessa.

kassaan työllistyneet koulutusta vastaavaan työhön, keskimmaisessä osiossa olevat ovat koulutusta vastaamattomassa työssä ja alimmaisena olevat ovat joko työelämän ulkopuolella tai ilmoittaneet tilanteekseen “muu”.

Taulukko 4: Ensimmäisen työsuhteen laatu valmistumisvuosittain

%	2001	2002	2003	Yht.
Pysyvä, kokoaikainen ja vastasi koulutustani	26	23	17	22
Pysyvä, osa-aikainen ja vastasi koulutustani	0	1	0	1
Määräaikainen, kokoaikainen ja vastasi koulutustani	60	53	39	50
Määräaikainen, osa-aikainen ja vastasi koulutustani	2	6	4	4
Pysyvä, kokoaikainen, ei vastannut koulutustani	2	2	5	3
Pysyvä, osa-aikainen, ei vastannut koulutustani	0	0	0	0
Määräaikainen, kokoaikainen, ei vastannut koulutustani	7	12	8	9
Määräaikainen, osa-aikainen, ei vastannut koulutustani	0	1	1	1
En ole vielä hakenut töitä	0	0	4	2
En ole valmistumisen jälkeen saanut töitä	1	0	15	6
Muu	2	2	7	4
Yht.	100	100	100	100
N	253	217	251	721

Kun tarkastellaan vuosina 2001 – 2002 valmistuneiden joukkoa on 2001 valmistuneista jopa 60 %:lla ensimmäinen työ ollut koulutusta vastaava määräaikatyö ja 26 %:lla työsuhte on ollut pysyvä ja vastannut koulutusta. Vuonna 2002 valmistuneista vastaavat prosentit ovat määräaikatyössä 53 % ja pysyvän työn kohdalla 23 %. Vuoteen 2001 verrattuna vuonna 2002 valmistuneista suurempi osa on työllistynyt koulutusta vastaamattomaan määräaikatyöhön tai koulutusta vastaavaan osa-aikatyöhön. Valmistumisvuosittain tarkasteltuna koulutusta vastaavaan työhön sijoittumisessa on laskeva suuntaus; vuonna 2001 oli 88 % vastaajista työllistynyt koulutusta vastaavaan työhön, kun 2002 vastaava luku on 82 %. Vuonna 2003 valmistuneista vastaajista lähes viidennes (19 %) on vielä työelämän ulkopuolella. Verrattuna aiempiin vuosiin on kuitenkin suuri osa tämän vuoden valmistuneista jo työllistynyt koulutustaan vastaamattomaan työhön (14 %) tai ilmoittanut ensimmäiseksi työsuhteekseen kohdan “muu”(7 %). Koulutusta vastaamattomaan työhön sijoittumisen kohdalla on huomattava, että osa hakeutuu muihin työtehtäviin esimerkiksi muun koulutuksen ohjaajana ja osa päättyy tämän tyyppiseen työhön, vaikka olisikin halunnut koulutustaan vastaavaan tehtävään.

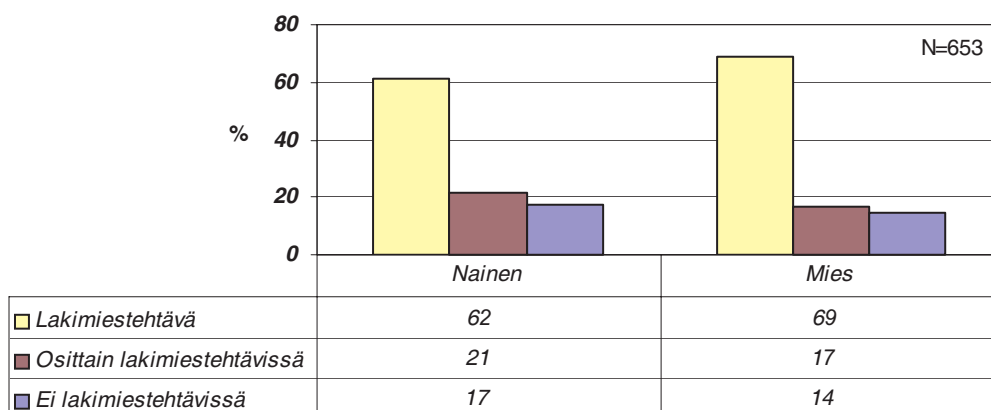
9.3. Työtehtävät

Ensimmäiseen työsuhteeseen liittyen vastaajilta tiedusteltiin työn koulutusta vastaavuuden lisäksi moniko oli työskennellyt lakimiestehtävässä. Kaikista vastanneista kokonaan lakimiestehtävässä oli työskennellyt 65 %. Osittain lakimiestehtävissä oli ollut viidennes (19 %) vastaajista ja 16 %:lla tehtäväalue oli ollut joku muu. Miehillä (69 %) lakimiestehtävässä työskentely oli naisia (61 %) yleisempää. Naisten kohdalla taas työskentely osittain lakimiestehtävissä oli yleisempää kuin miehillä. Naisista 17 % ja miehistä 14 % ei työskennellyt ensimmäisessä työpaikassaan lakimiestehtävässä.

Sekä vuonna 2001 että 2002 valmistuneista oli lakimiestehtävässä työskennellyt 67 % kun 2003 valmistuneilla vastaava luku on 58 %. Osittain lakimiestehtävässä olleiden osuus on kaikilla ryhmillä noin viidennes kun taas 2003 valmistuneilla työskentely muulla tehtäväalueella on yleisintä (22 %). Suomen Lakimiesliiton (2001, 11) tutkimuksen mukaan 1999 – 2001⁸ valmistuneista lakimiestehtäviin oli yhteensä työllistynyt 61 %, muuhun koulutusta vastaavaan tehtävään 26 % ja muihin tehtäviin 12 %.

⁸ Vuonna 2001 valmistuneista mukana ovat kevätlukukaudella valmistuneet.

Työskentelikö ensimmäisessä työssään lakimiestehtävässä sukupuolen mukaan (2001 - 2003)

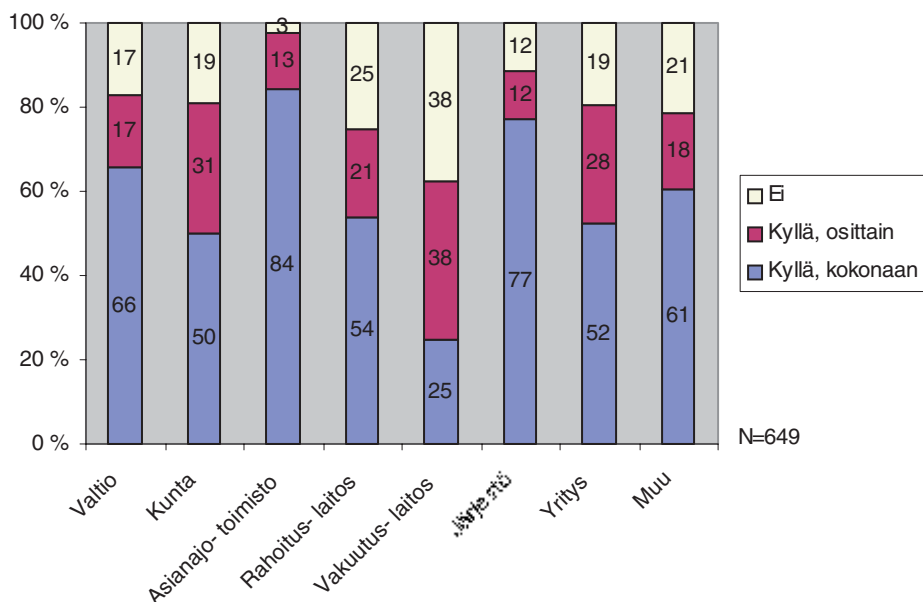

Kun tarkastellaan lakimiestehtävissä työskentelyä ikäryhmittäin, niin alle 35-vuotiaista yli 60 % on työskennellyt kokonaan lakimiestehtävissä. 26-30 vuotiaiden ryhmässä, joka edustaa samalla suurinta osaa vastanneista, työskentely kokonaan lakimiestehtävissä on yleisintä. Tästä ryhmästä 68 % vastanneista oli ilmoittanut tämän tehtäväalueeseen. Yli 35-vuotiaista noin 40 % on työskennellyt kokonaan lakimiestehtävissä. Ikäjakauman ääripäissä eli alle 25-vuotiailla ja yli 40-vuotiailla työskentely kokonaan lakimiestehtävän ulkopuolella on yleisintä.

Opiskeluaikana kertyneen koulutusalan työkokemuksen mukaan ensimmäisen työpaikan tehtäväaluetta tarkasteltaessa on koulutusalan työkokemusta omaavista 67 % työskennellyt kokonaan lakimiestehtävissä. Ryhmässä, jolla koulutusalan työkokemusta ei ole on vastaava luku 53 %. On huomioitava, että tämä vastaajaryhmä on melko pieni, sillä ilman opiskelunaikaista koulutusalan työkokemusta oli vajaa viidennes (18 %) vastaajista. Tässä ryhmässä myös työskentely kokonaan muussa kuin lakimiestehtävissä on yleisempää sillä neljäsosa (26 %) vastanneista on ilmoittanut tehtäväalueensa olleen joku muu. Koulutusalan kokemusta omaavien ryhmässä vastaava luku 14 %.

Asianajotoimistoissa työskennelleistä yli neljä viidestä (84 %) oli ollut lakimiestehtävissä, järjestöissä 77 %, valtiolla 66 % ja "muu"-sektorilla 61 %. Rahoituslaitoksissa (54 %), yrityksissä (52 %) ja kunnassa (50 %) työskennelleistä vastaajista on kaikista noin puolet olleet lakimiestehtävissä. Työn-

Työskentelikö ensimmäisessä työpaikassaan lakimiestehtävissä työnantajan mukaan (2001 - 2003)

antajasektoreista erottuu selvästi vakuutuslaitos, jossa vain 25 % työskenteli lakimiestehtävissä. Tällä työnantajasektorilla sekä osittain lakimiestehtävissä että kokonaan muissa tehtävissä työskennelleiden osuudet olivat suurimmat.

Työtehtäviä kartoittavassa kysymyksessä pyydettiin niitä vastaajia, jotka eivät työskennelleet kokonaan lakimiestehtävissä, ilmoittamaan mikä heidän mahdollinen muu työtehtäväalueensa oli. Osittain lakimiestehtävissä työskennelleistä yhteensä 107 oli antanut kuvauksen tehtäväalueestaan. Näistä vastaajista 69 oli naisia. Kokonaan muissa kuin lakimiestehtävissä työskennelleistä tehtäväkuvauksen antoi yhteensä 96 vastaajaa, joista 61 oli naisia. Annetut vastaukset on myöhemmin luokiteltu. Koska tehtäväalueet olivat osittain hyvin vaihtelevia on luokan "muu" osuus suurehko.

Kun kohta "muu"⁹ jätetään tarkastelun ulkopuolelle yleisin tehtäväalue lakimiestehtävien ohessa olivat sihteerin työt, joita oli tehnyt yhteensä 21 % vastanneista. Naisilla sihteerin työ oli yleisempää kuin miehillä sillä naisista neljännes (26 %) oli ilmoittanut tehneensä sihteerin töitä, kun miehillä vastaava luku oli 13 %. Hallinnollisia tehtäviä oli tehnyt 16 % vastanneista. Tämä oli miespuolisten vastaajien yleisin tehtäväkuvaus, jonka oli ilmoittanut viides (21 %) vastanneista. Naisista hallinnollisissa tehtävissä oli 13 %. Pankkitoimihenkilöinä lakimiestehtävän ohessa toimi vain naisia ja vastaavasti rikostutkinnassa vain miehiä. Miehillä myös toimiminen perintätehtävissä oli naisia yleisempää. Muihin luokkiin eli verotus, sijoittaminen/rahoitus, opetus ja tutkimus, vakuutuskäsittely ja tilintarkastus, vastaukset jakoutuivat melko tasaisesti.

Taulukko 5: Osittain lakimiestehtävissä työskennelleiden kuvaukset työtehtävien alueesta sukupuolen mukaan

Osittain lakimiestehtävissä työskennelleet Tehtäväkuvaus	Nainen %	Mies %	Kaikki %
Verotus	6	5	6
Sihteeri	26	13	21
Hallinto	13	21	16
Sijoittaminen/rahoitus	3	5	4
Perintä	3	8	5
Opetus & tutkimus	4	3	4
Pankkitoimihenkilö	4	0	3
Rikostutkinta	0	5	2
Vakuutuskäsittely	3	5	4
Tilintarkastus	3	3	3
Muu	35	32	34
	100	100	100
Yhteensä n	69	38	107

Koska vastauksia oli vain 107 on iän mukaisessa tarkastelussa käytetty jakoa alle ja yli 30 vuotiaisiin. Selvimpänä eroavaisuutena ikäryhmien välillä on, että nuoremmista 26 % on tehnyt lakimiestehtävän ohella sihteerin töitä kun vanhemmilla vastaava luku on 15%. Hallinnollisissa tehtävissä toimiminen taas oli molemmissa ikäryhmissä yhtä yleistä, noin 15 %.

Aiemman koulutuksen kohdalla tuli esille, että niistä vastaajista, joilla oli muu tutkinto valmiina, lähes neljänneksellä (23 %) tämä oli merkonomien tai tradenomien koulutus. Naisilla tämä oli myös selvästi miehiä yleisempää, sillä naisista kyseinen koulutus oli 32 %:lla ja miehistä 14 %:lla. Naisien kohdalla myös lakimiestehtävän ohella tehtävät yleiset sihteerin työt uran alussa näyttävät yleiseltä. Vastaajat olivat myös antaneet jonkin verran työtehtäviin liittyvää palautetta:

⁹ Kohdassa "muu" ilmoitettuja tehtäväkuvauksia olivat mm seuraavat: innovaatiotoiminta ja aluekehitys, asiakaspalvelu ja neuvonta, oikeusinformaatiikka, markkinointi, koulutus, velkasovinnot, koordinaattori, luottohallinto, kiinteistökirjaamiset.

“Aloituspaiikkojen määrää ei pidä missään nimessä lisätä! Itse olen varatuomarina sihteerin hommissa, käytän kopiokonetta ja lähetän postia. Mutta näin se vain on, että se on otettava minkä saa, koska töitä ei ole tarjolla ja harvoin avoimiin paikkoihin on tolkuton määrä hakijoita.”

Kokonaan muussa kuin lakimiestehtävässä työskennelleillä yleisin tehtäväkuvaus sekä naisilla että miehillä on verotus, jonka parissa naisista oli toiminut 15 % ja miehistä 14 %. Luokittelussa on kaikki verotuksen tehtäväalueeseen ilmoittaneet erotettu omaksi ryhmäkseen, mutta luokan sisällä ei ole eroteltu eri tasoissa tehtävissä toimimista. Sihteerin töiden kohdalla on eroteltu omaksi ryhmäkseen yleiset sihteerin työt ja toimiminen esimerkiksi sihteerin tai toimistosihteerin tehtävissä käräjä- tai hovioikeudessa. Naisista suurempi osa on työskennellyt sihteerin tehtävässä tai opetus- ja tutkimustehtävissä. Miehiä taas työskenteli enemmän rikostutkinnassa ja sijoittamisen ja rahoituksen parissa. Miehillä luokka “muu” on myös selvästi suurempi kuin naisilla¹⁰. Ikäryhmittäin tarkasteltuna myös tässä ryhmässä nuorempien eli alle 30 –vuotiaiden ryhmässä työskentely sihteerin tehtävissä on yleisempää kuin vanhempien ryhmässä. Yli 30 –vuotiailla taas luokka “muu” oli selvästi nuoria suurempi.

Taulukko 6: Muilla tehtäväalueilla työskennelleiden kuvaukset työtehtävien alueesta sukupuolen mukaan

Muussa tehtävässä työskennelleet Tehtäväkuvaus	Nainen %	Mies %	Kaikki %
Verotus	15	14	15
Sihteerin	15	6	11
Oikeussihteerin	10	9	9
Opetus & tutkimus	13	6	10
Korvauskäsittely	8	6	7
Myynti & asiakaspalvelu	7	9	7
Rikostutkinta	2	6	3
Perintä	5	0	3
Sijoittaminen/rahoitus	3	9	5
Muu	23	37	28
	100	100	100
Yhteensä n	61	35	96

Valtaosalla kaikista oikeustieteilijöistä on jo ensimmäinen työsuhde ollut koulutusta vastaava (83 %) ja lakimiestehtävässä on työskennellyt 65 %. Molempien ulottuvuuksien kohdalla tosin on nähtävissä laskua myöhemmin valmistuneiden kohdalla. Työtehtävien kuvauksia tarkasteltaessa voidaan kuitenkin havaita, että osalla työtehtävät ovat luonteeltaan sellaisia joihin työllistymisessä akateeminen koulutus ei välttämättä ole tuonut lisäarvoa. Suutari tuokin esille, että laskusuhdanteissa epätarkoituksenmukaisen työllistymisen riski kasvaa (Suutari 2003, 28).

Aiemmin eri tekijöiden merkityksellisyttä työllistymisen kannalta tarkasteltaessa tuli esille, että noin 8 % vastaajista oli kokenut ettei heidän suorittamansa tutkinto ollut tärkeä ensimmäisen valmistuksen jälkeisen työn saamisen kannalta. Hämäläinen on tutkinut korkeakoulutettujen ylikoulutusta tarkoittaen käsitteellä tilannetta, jossa koulutettu ajautuu tehtäviin, joissa hänen suorittamalleen tutkinnolle ja sen tuomalle osaamiselle ei ole käyttöä ko. tehtävässä. Hänen mukaansa ylikoulutus

¹⁰ Kohdassa “muu” ilmoitettuja tehtäväkuvauksia olivat mm seuraavat: yleinen rakennustoiminta, toimittaminen, kansanedustajan avustaminen, toimitusjohtaja, postin kanto, talouspäällikkö.

on yhteydessä muihin työmarkkinoille tuloon liittyviin ongelmiin ja ylikoulutuksen todennäköisyyttä lisää aikaisempi keskiasteen tutkinto. Hämmäläisen mukaan vaikuttaa siltä, että aikaisemman tutkinnon suorittaneet eivät pysty täysimääräisesti hyödyntämään korkeakoulututkintoaan työmarkkinoilla (Hämmäläinen 2003, 5, 18). Tutkimukseen vastanneilta tuli myös tähän viittaavaa palautetta:

“Haen koko ajan koulutustani vastaavaa työtä, mutta jatkoin normaalisti entisessä työssäni”.

“Työskentelen tällä hetkellä lakimiestehtävissä määräaikaisena, mutta minulla on samassa yrityksessä myös vakinainen paikka, johon palaan määräaikaisuuden päätyttyä, mutta joka ei vastaa lakimieskoulutusta, vaan aiempaa tradenomin koulutustani.”

Kaikkiaan tulokset ovat samansuuntaisia Akavan laaser-kyselyn kanssa, jonka mukaan suurimmalla osalla korkeakoulutetuista jo ensimmäinen työ vastasi hankittua koulutusta, mutta noin 15 % oli kokenut, että työn vaativuustaso oli alhaisempi kuin koulutus edellyttää. Suutarin mukaan epätarkoituksenmukainen työllistyminen uran alussa on monessa mielessä samankaltainen ongelma kuin alkutyöttömyys ja se on myös jossain määrin yhteydessä epätarkoituksenmukaiseen työllistymiseen myöhemmin uralla (Suutari 2003, 33). Yksilön kannalta työllistyminen koulutustasoa vaatimattomampiin tehtäviin voi, kuten myös vastaajien kommentteista ilmenee, olla ongelmallista ja epätyytyttävää:

*“Miten voidaan suunnitella lisää oikiksen aloituspaikkoja, kun markkinoilla on paljon vasta-
valmistuneita aivan hanttihommissa. Minäkin olen piilotyötön, vaikka olen hyvä tyyppi!”*

9.4. Palkka

Palkkaa koskevat tarkastelut perustuvat ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työsuhteen bruttopalkkaan. Näin on mahdollista tehdä vertailuja valmistumisvuosittain. Nykyistä työsuhdetta koskevan palkan osalta vertailu ei olisi ollut mahdollista, koska vuonna 2001 ja 2002 valmistuneille olisi jo ehtinyt kertyä työkokemusta, jonka voi olettaa vaikuttavan palkkaan. Palkkatarkastelut on myös rajattu *kokoaikatyössä* olleisiin, joita vastanneista oli yhteensä 608. Ensimmäisen työnsä on ilmoittanut olleen osa-aikainen yhteensä 38 vastaajaa. 52 vastaajaa ei ollut tammikuussa 2004 vielä valmistumisen jälkeen joko hakenut tai saanut töitä. Myös ensimmäiseksi työsuhteeseen “muu” ilmoittaneet on jätetty palkkatarkastelujen ulkopuolelle, koska suurin osa näistä vastanneista on ollut joko työharjoittelussa tai työvoimapolitiittisessa koulutuksessa. Kaikki vastaajat eivät myöskään ole ilmoittaneet palkkatietojaan.

Kaikkien kokoaikatyössä olleiden oikeustieteilijöiden ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työsuhteen *keskiarvopalkka on ollut 2160 €/kk*. Vuoden 2001 rahayksikkö oli vielä marka ja on huomattava, että vastaajien muuntaessa palkkansa euromääräiseksi tarkkuustasot todennäköisesti vaihtelevat. Valmistumisvuosittain tarkasteltuna keskiarvopalkassa on hienoista laskua. Vuoden 2001 keskiarvopalkka on 2173 € kun se vuonna 2002 on 2165 € ja 2003 vuonna 2136 €. Muutos on tosin pieni ja valmistumisvuosittain voi olla painopiste-eroja siinä, mille sektorille valmistuneet ovat työllistyneet. Mediaanipalkkoja tarkasteltaessa vuoden 2001 mediaani on 2100 €, vuoden 2002 mediaani on 2092 € ja vuoden 2003 mediaani on 2000 €. Vuosien 2001 – 2002 ryhmässä palkan mediaanit ovat hieman lähempänä keskiarvoja eli palkkajakauma on tasaisempi. Molemmissa ryhmissä mediaanipalkka on 73 € keskiarvoa pienempi. Vuoden 2003 kohdalla palkan keskiarvo on matalin ja myös palkan mediaani on 136 € keskiarvopalkkaa pienempi; osalla vastanneista ollut korkeampi palkkataso on nostanut keskiarvoa.

Taulukko 7: Kokoaikatyössä olleiden bruttopalkan keskiarvot ja suosituspalkkaa saaneiden määrät valmistumisvuosittain

Valmistumis- vuosi	Lkm	Keskiarvo- palkka €/kk	25 % alakvarttiili	Mediaani	75 % yläkvarttiili	Vähimmäis- palkka- suositus/kk	Suosituspalkkaa saaneet % vastanneista
2001	234	2173	1678	2100	2517	15.500 mk	19,7
2002	184	2165	1700	2092	2600	2.660 €	20,7
2003	168	2136	1697	2000	2500	2.800 €	16,1
Kaikki	586	2160	1700	2035	2565		18,9

Kokoaikatyötä tehneiden osalta vähintään liiton palkkasuosituksen ensimmäisessä työpaikassaan ansainneita oli yhteensä kaikista vastaajista hieman vajaa viidennes (18,9 %). Valmistumisvuosit-
tain vähintään suosituspalkkaa oli saanut 2001 valmistuneista 19,7 %, 2002 valmistuneista 20,7 %
ja 2003 valmistuneista 16,1 %. Liiton suosittama vähimmäispalkkakehitystä ei siis ole tapahtu-
nut, vaan tähän suhteutettuna vastavalmistuneiden palkkataso on laskenut.

Kyselyyn vastanneilla oikeustieteilijöillä miesten palkkataso on jonkin verran naisia korkeampi. Su-
kupuolen mukaan koko vastaajien joukkoa tarkasteltaessa *miesten keskiarvopalkka on 2205 €/kk*
ja *naisten keskiarvopalkka on 2125 €/kk*. Eroa keskiarvopalkassa sukupuolten välillä on 80 €. Miesten
mediaanipalkka on 2100€/kk ja naisten mediaani on 2000 €/kk. Mediaanipalkkojen ero on
100 € eli hieman suurempi kuin keskiarvopalkan eroavaisuus. Suomen Lakimiesliiton vuoden 2001
tutkimuksessa naisten ja miesten keskiarvopalkkojen ero oli miesten hyväksi 648 mk/kk. Miesten
keskiarvopalkka oli tuolloin 12 135 mk/kk ja naisilla 11 487 mk/kk. Sukupuolten kesken ero keskiar-
vopalkassa on siis hieman pienentynyt.

län myötä useimmille vastaajille kertynyt työkokemus näkyy myös palkassa. Nuorimman ikäryh-
män eli 25 vuotiaiden tai sitä nuorempien keskiarvopalkka on 1886 €, 26-30 vuotiaiden 2122 €, 36
– 40 vuotiaiden 2595 € ja yli 40 –vuotiaiden 2572 €. Liitteessä 2 on yhteenvetotaulukko kaikista
esitetyistä keskiarvopalkkojen tiedoista. Palkkatarkasteluissa on keskiarvotuloksia esitettäessä jä-
tetty pois alle 10 vastaajaa käsittävät joukot.

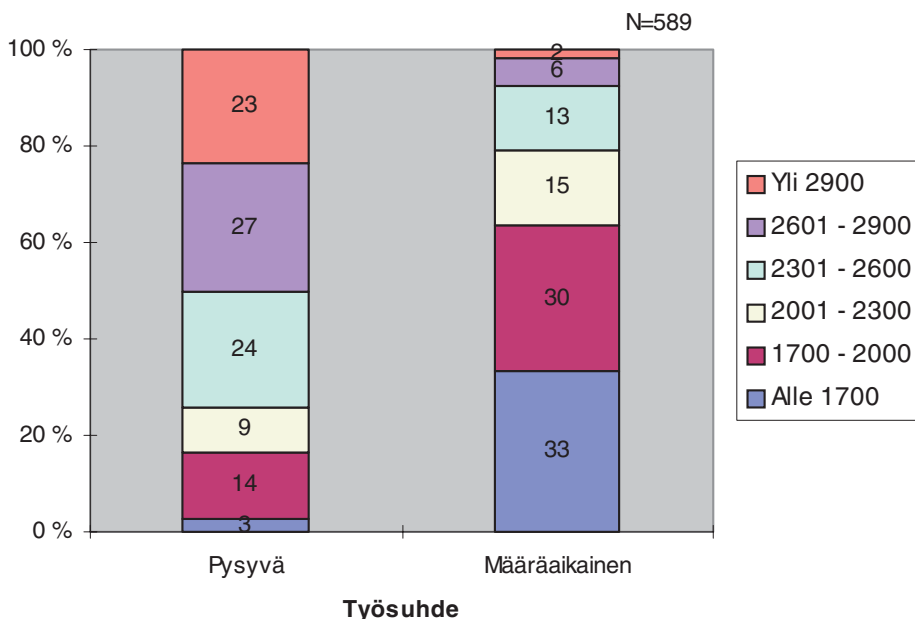
9.4.1. Palkkaus pysyvässä ja määräaikaisessa työssä

Työsuhteen laadulla on huomattavia vaikutuksia vastanneiden oikeustieteilijöiden palkkaan. *Pysyvässä*
työsuhteessa olleiden keskiarvopalkka on 2652 €/kk kun se *määräaikaisena* työskennelleillä on vain
1952 €/kk. Ero on huomattavan suuri eli 700 €/kk. Vuoden 2001 tutkimuksessa oli vakituisessa työssä
olleiden keskiarvopalkka 14 049 mk/kk ja määräaikaisilla 10 493 mk/kk. Ero vakituisena ja määräaikai-
sena työskennelleiden välillä on siis aiempaan tutkimukseen verrattuna kasvanut noin 100 €. Kun hu-
mioidaan myös aiemmin esille tullut pysyvään työsuhteeseen työllistyneiden osuuden lasku, niin nämä
vaikutukset selittävät osaltaan myös keskiarvopalkan heikkoa kehitystä.

On muistettava, että määräaikaisten ryhmässä ovat mukana myös auskultoimassa olleet. Myöhem-
missä tutkimuksissa nämä vastaajat kannattaakin erotella omaksi ryhmäkseen, jolloin on mahdolis-
ta tarkastella yksityiskohtaisemmin muissa määräaikaisissa työsuhteissa työskennelleiden palkka-
kehitystä. Auskultoineita oli kaikista vastanneista kuitenkin vain viidennes (19 %) ja 12 % ilmoitti aus-
kultoivansa kyselyn tekohetkellä eli yhteensä hieman alle kolmanneksella (31%) palkkatiedot voisivat
perustua tähän. Kaikilla näistä vastanneista työskentely notaarina ei kuitenkaan ole ollut ensimmäi-
nen työsuhde, johon tämän tutkimuksen palkkatarkastelut perustuvat sillä 2001 valmistuneista 5 % ja
2002 valmistuneista 15 % auskultoi kyselyn tekohetkellä. Myös muiden tutkimusten mukaan määrä-
aikaisten palkat ovat selvästi alhaisempia (Suutari 2003, 68; Hämäläinen 2003).

Kun tarkastellaan palkkaa luokiteltuna on kaikista pysyvissä työsuhteissa työskennelleistä puolet
(50 %) ansainnut vähintään liiton vuoden 2001 palkkasuositus tason mukaista palkkaa eli noin
2600 €/kk. Määräaikaisessa työssä olleista tähän palkkaluokkaan on yltänyt yhteensä vain 8 %

Palkkaluokat työsuhteen mukaan (2001 - 2003)

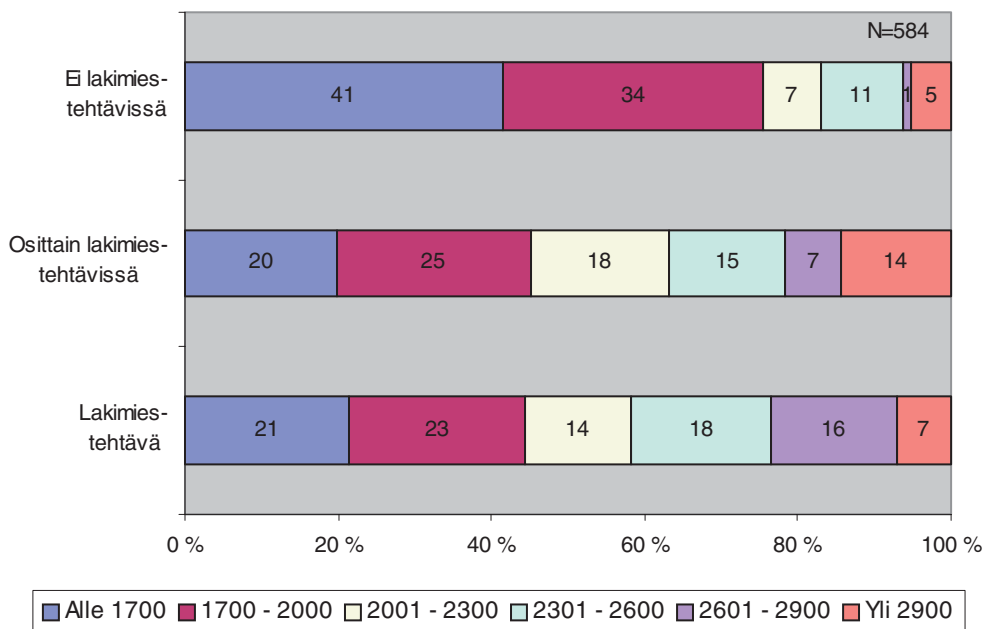
vastanneista. Pysyvässä työssä olleidenkin keskiarvopalkoissa on vuosittain laskeva suuntaus niin, että vuoden 2003 keskiarvopalkka (2584 €) on 206 €/kk pienempi kuin vuonna 2001 valmistuneilla (2754 €). Ilmiöön voi liittyä myös osittain aiemmin esille tullut seikka, että sijoittuminen pysyvään, mutta koulutusta vastaamattomaan työhön on hieman lisääntynyt.

9.4.2. Palkkaus eri työtehtävissä

Kun tarkastellaan kaikkien vastanneiden palkkoja työtehtävän mukaan on korkein keskiarvopalkka 2252 €/kk osittain lakimiestehtävissä työskennelleillä. Lakimiestehtävässä olleiden keskiarvopalkka on lähes yhtä suuri eli 2203 €/kk. Muussa tehtävässä työskelleiden keskiarvopalkka on 1884 €/kk eli pienempi kuin määräaikatyötä tehneiden keskiarvopalkka.

Muussa kuin lakimiestehtävässä toimineidenkin ryhmässä kuitenkin 5 % on ansainnut yli 2900 €/kk. Aiemmin käsitellyssä työtehtäväkuvauksessa tuli esille, että kyseisen luokan sisällä on työtehtävi-

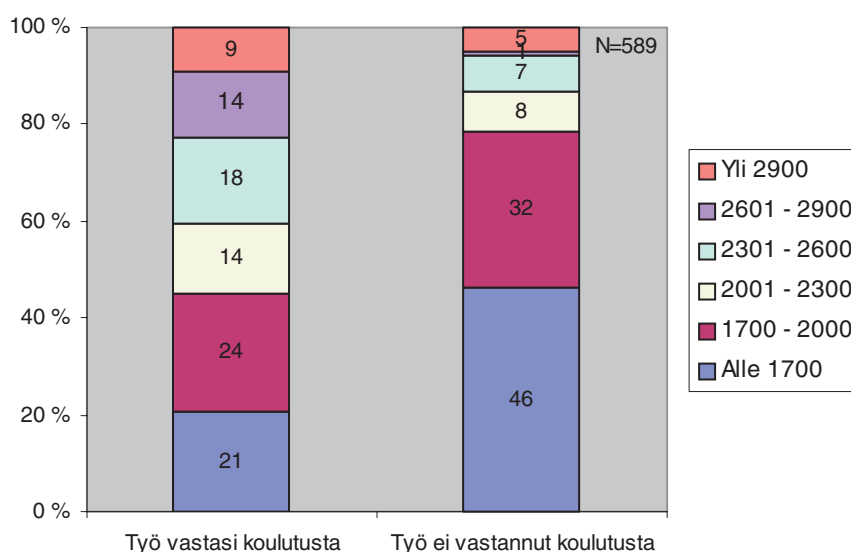
Palkkaluokat työtehtävän mukaan (2001 - 2003)

en suhteen runsaasti hajontaa. Osittain lakimiestehtävissä työskennelleiden ryhmässä on eniten yli 2900 €/kk ansaitsevia (14 %). Vastaajien työtehtäväkuvauksessa hallinnolliset tehtävät olivat toiseksi yleisin (16 %) kuvaus muusta työalueesta. Kyseisestä vastaajaryhmästä osa on todennäköisesti työskennellyt esimies- tai johtotehtävissä. Toisena suurena ryhmänä, joita ilmoitti tehneensä viidennes (21 %), tuli aiemmin esille sihteerin työt, jonka pääasiassa voidaan ajatella sijoittuvan matalampaan palkkaluokkaan.

Kaikista vastanneista noin kolmella neljästä ensimmäinen työ oli *koulutusta vastaava*. Tällä ryhmällä keskiarvopalkka on 2213 €/kk kun oikeustieteellistä koulutusta *vastaamattomaan työhön* sijoittuneiden keskiarvopalkka on 1840 €/kk. Lähes puolet (46 %) jälkimmäiseen ryhmään kuuluvista on ansainnut alle 1700 €/kk. Verrattuna koulutusta vastaavassa työssä olleisiin palkkajakauma on tasaisin ylimmän palkkaluokan eli yli 2900 €/kk ansainneiden kohdalla. Kyseiseen ryhmään kuuluneiden osuudet vastanneista ovat koulutusta vastanneessa työssä olleista 9 % ja muissa kuin koulutusalaansa työtehtävissä työskennelleistä 5 %.

**Palkkaluokat työn koulutusta vastaavuuden mukaan
(2001 - 2003)**

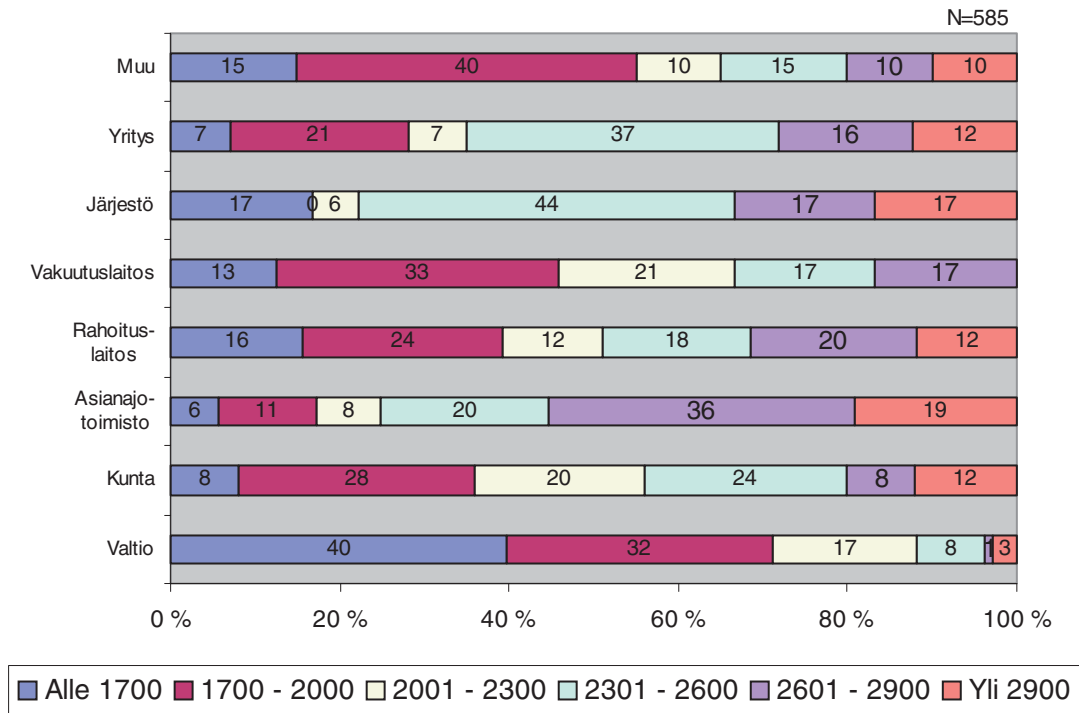
9.4.3. Palkkaus eri työnantaja sektoreilla

Korkein keskiarvopalkka eli 2596 €/kk on vastaajista sillä viidenneksellä (19 %), joka on työskennellyt asianajotoimistossa tai vastaavassa. Järjestössä keskiarvopalkka oli 2528 €/kk ja yrityksissä 2488 €/kk eli lähes samaa tasoa. Rahoituslaitokseen (2286 €), kuntaan (2261 €), tai johonkin muuhun työpaikkaan (2205 €), jota ei ollut valmiissa valintavaihtoehtoissa työllistyneiden keskiarvopalkat ovat samaa luokkaa. Vakuutuslaitoksissa (2148 €) palkan keskiarvo on hieman edellistä ryhmää alempi. Valtiolla maksettu keskiarvopalkka 1882 €/kk on työnantajaryhmien pienin. Kirkko, EU ja oma yritys on tässä jätetty tarkastelujen ulkopuolelle vähäisen vastaajamäärän takia.

Suomen Lakimiesliiton vuoden 2001 tutkimuksen tulokset ovat pääosin samansuuntaiset. Korkein keskiarvopalkka oli tosin silloin ollut järjestöissä (13 651 mk/kk) ja asianajotoimistot olivat seuraavana. Kuten tässäkin tutkimuksessa muilla sektoreilla palkat olivat suunnilleen samantasoisia, poikkeuksena valtio joka erottuu muita alhaisemmalla keskiarvopalkalla (10 200 mk/kk).

Kun tarkastellaan palkkaa luokiteltuna on asianajotoimistoissa työskennelleistä yli puolet (55 %) ansainnut vähintään 2600 €/kk, mikä vastaa tasoltaan suunnilleen kyseisten valmistumisvuosien matalinta liiton suosituspalkkaa. Järjestöissä (34 %) ja rahoituslaitoksissa (32 %) noin kolmannes kuuluu tähän ryhmään. Kaikilla työnantajasektoreilla on myös pienimpään palkkaluokkaan eli alle

Palkkaluokat työnantajan mukaan (2001 - 2003)

1700 €/kk ansaitseviin kuuluvia. Vaikka valtion keskiarvopalkka oli pienin on tälläkin sektorilla työskennelleistä 3 % ansainnut yli 2900 €/kk. Vakuutuslaitoksissa, joka keskiarvojen mukaan oli toiseksi heikoin palkanmaksaja, on palkka jakautunut tasaisemmin. Tässä ryhmässä kukaan ei ansainnut yli 2900 € /kk .

9.4.4. Vastaajien näkemys palkan ja tehtävien vastaavuudesta

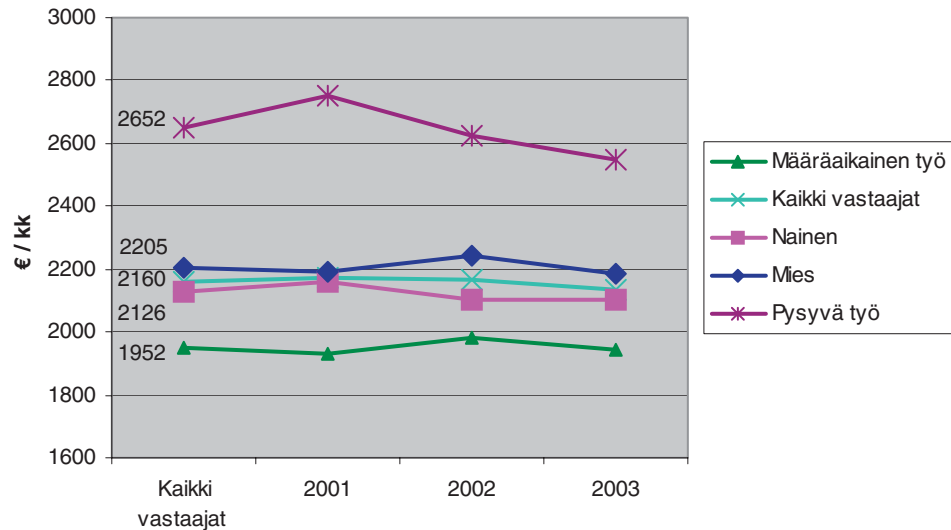
Kyselyn vastaajia pyydettiin myös kertomaan näkemyksensä vastaako/vastasiko heidän ensimmäisen työsuhteensa palkkaus heidän mielestään kyseistä tehtäväkokonaisuutta. Palkkatasoa ei siis pyydetty arvioimaan suhteessa hankittuun koulutukseen. Vastaaja on voinut työskennellä myös koulutustasoaan vastaamattomassa tehtävässä, jossa hän silti arvioi palkan olevan sopusoinnussa kyseisen tehtäväkokonaisuuden kanssa. Kysymystä ei näinollen myöskään voi pitää yksiselitteisesti suoraan tyytyväisyydestä palkkatasoon kertovana. Tämä tulee esille myös osan vastaajien antamasta palautteesta:

“Ongelma on siinä, että normaalissa yhteiskunnallisessa tehtävässä (muu kuin lakimiesnimike) OTK:t odottavat korkeampaa palkkaa kuin esim. valtiotieteilijät. Pitäisi ymmärtää, että kaikki eivät saa huippupalkkaa”

Kaikista kyselyyn vastanneista 41 % katsoi ensimmäisen työsuhteensa palkan olleen sopusoinnussa työtehtäviensä kanssa. Palkkaansa liian pienenä suhteessa tehtäviinsä piti 53 % ja 6 % ei ollut varmoja mielipiteestään palkan suhteen. Naisten ja miesten näkemyksissä ei ollut eroja; naisista 41 % ja miehistä 42 % piti palkkaansa tehtävien kanssa sopusoinnussa olevana. Pysyvässä työssä olleista yli puolet (56 %) piti palkkaansa tehtäviään vastaavana kun määräaikatyössä olleista vain noin kolmannes (35 %) oli tätä mieltä. Alla olevasta kuvaajasta voidaankin nähdä, että naisten ja miesten palkkatasossa ei ole suurta eroa, vaikka miesten palkka onkin hieman korkeampi. Selvä ero sen sijaan näkyy pysyvässä työssä ja määräaikaisessa työssä olleiden välillä.

Kun tarkastellaan työnantajittain palkkaansa tehtäviään vastaavina pitäneiden osuuksia, niin palkkaukseensa tyytyväisimpiä ovat järjestöissä työskentelevät, joista 76 % katsoi palkkansa olevan sopusoinnussa tehtäviensä kanssa. Muilla työnantajasektoreilla vastaavat osuudet ovat: asianajo-

Keskiarvopalkat valmistumisvuosittain

toimisto 66 %, yritys 61 %, vakuutuslaitos 52 %, rahoituslaitos 49 %, "muut" työnantajat 43 %, kunta 32 %, valtio 25 %. Osa vastaajista myös kommentoi heikoksi kokemaansa palkkatasoa, jonka he kokivat liittyvän avoimena olevien työpaikkojen niukkuuteen:

"Tarjontaa on liikaa, liian pätevät ja kokeneet henkilöt hakevat kokemukseensa nähden alipalkkattuja hommia ja heidät valitaan luonnollisesti vaikka olisi minullakin riittävä pätevyys hommaan."

"Koulutusmäärät olleet liian suuria koko 90-luvun. Vaikea löytää työpaikkoja. Toimistot käyttävät tilannetta hyväkseen ja maksavat siivoojan palkkaa lakimiehille, koska tulijoita riittää"

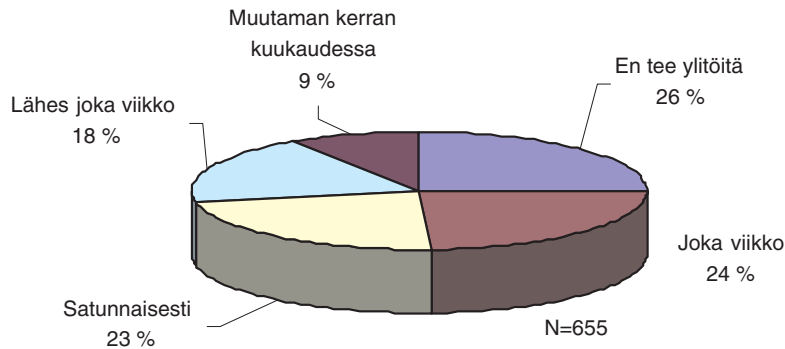
Vastavalmistuneiden oikeustieteilijöiden keskiarvopalkkatasoa tarkasteltaessa sen voidaan sanoa pysyneen keskimäärin vuoden 2001 tasolla. Suomen Lakimiesliiton vähimmäispalkkasuosituksa saaneiden osuus on kuitenkin vuonna 2003 laskenut aiemmista vuosista. Tämän lisäksi on viitteitä tilanteesta, jossa osa oikeustieteilijöistä työskentelee koulutukseensa nähden vaatimattomammassa ja/tai palkkatasoltaan matalissa tehtävissä. Keskiarvo palkkataso onkin laskenut samalla kun koulutusta vastaamattomaan työhön työllistyminen on lisääntynyt. Korkeakoulutettujen työmarkkinoille sijoittumiseen liittyen Hämäläinen tuo esille, että tehtävänsä ylikoulutetuille maksetaan alhaisempaa palkkaa kuin vastaavan tasoisen tutkinnon suorittaneille, mutta koulutustaan vastaavassa työssä oleville henkilöille. Ylikoulutusta voi tapahtua henkilön itsensä toimesta, mutta termi pitää sisällään myös sen mahdollisuuden, että yhteiskunta yleisesti panostaa liikaa koulutukseen eli ylikouluttaa. (Hämäläinen 2003, 5, 11.)

9.5. Ylitöiden määrä

Kaikista vastanneista oikeustieteilijöistä noin neljäsosa (24 %) teki joka viikko ylitöitä ensimmäisessä työpaikassaan ja noin viidesosa (18 %) oli tehnyt ylitöitä lähes joka viikko. Säännöllisesti ylitöitä tehneiden määrä vastanneista on 42 %. Vastaavasti noin neljäsosa (26 %) vastanneista ilmoitti ettei tehnyt ollenkaan ylitöitä. Satunnaisesti tai muutaman kerran kuukaudessa ylitöitä on tehnyt kolmasosa (32 %) vastaajista.

Miehistä noin puolet (48 %) teki ylitöitä säännöllisesti, kun naisilla vastaava luku on 39 %. Naisten kohdalla taas satunnaisesti tehdyt ylityöt ovat yleisempiä. Molemmista ryhmistä noin neljäsosa ilmoittanut ettei tehnyt ylitöitä ensimmäisessä työpaikassaan (naiset 26 %, miehet 24 %). Työnantajan mukaan tarkasteltuna selvästi eniten ylitöitä tehtiin asianajotoimistoissa, joista työskennel-

Ylitöiden määrä ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työpaikassa (2001 - 2003)

leistä puolet (50 %) ilmoitti tehneensä ylitöitä joka viikko. Valtiolla (19 %), kunnalla (19 %) ja rahoituslaitoksissa (22%) työskennelleistä joka viikko ylitöitä oli tehnyt noin viidennes kun yrityksissä vastaava osuus on noin neljäsosa (24 %) vastaajista. Satunnaisesti tehdyt ylityöt olivat yleisimpiä vakuutuslaitoksissa (46 %), järjestöissä (36 %) ja rahoituslaitoksissa (35 %). Valtiolla (33 %) ja kunnassa (35 %) työskennelleistä noin kolmannes ei tehnyt ylitöitä. Järjestöissä vastaava osuus on noin neljäsosa ja rahoituslaitoksissa ja yrityksissä noin viidennes. Asianajotoimistoissa työskennelleistä vain 8 % ilmoitti ettei tehnyt ylitöitä.

10. OIKEUSTIETEILIJÄT TYÖMARKKINOILLA

Tässä tutkimuksessa on mukana vastaajia kolmelta eri valmistumisvuodelta, jolloin heidän tilanteensa kyselyn tekohetkellä on myös erilainen. Suutari tuo esille, että hyvässä suhdannetilanteessa korkeakoulutettujen urat vakiintuvat pääasiassa kahden vuoden kuluessa valmistumisesta (Suutari 2003, 25). Vuonna 2001 valmistuneiden voidaankin ajatella jo ainakin osin vakiinnuttaneen paikkansa työmarkkinoilla, kun taas 2003 valmistuneet ovat vasta siirtymässä työelämään.

Urakehityksen vakautta arvioidaan tutkimuksissa yleensä sen perusteella, miten usein henkilöt ovat olleet työttöminä ja miten monta kertaa he ovat vaihtaneet työpaikkaa valmistumisen jälkeen. Kivisen (2002) jaotteluun viitaten Suutari tuo esille, että akateemisten urat voidaan tällä perusteella erotella pysyviin, liikkuviin ja hetkellisiin. Pysyvällä uralla yksilö ei juuri vaihda työpaikkaa eivätkä työttömyysjaksot kiusaa edes uran alussa. Liikkuva ura taas perustuu määräaikaisiin työsuhteisiin ja henkilö vaihtaa työpaikkaa ja työnantaja vaihtuu, mutta työttömyyttä ei silti esiinny työsuhteiden välissä. Hetkillistä uraa taas luonnehtii se, että työpaikkojen välissä esiintyy työttömyyttä ja työnhaaku alkaa vasta valmistumisen jälkeen (Suutari 2003, 20.)

10.1. Työsuhteiden lukumäärä valmistumisen jälkeen

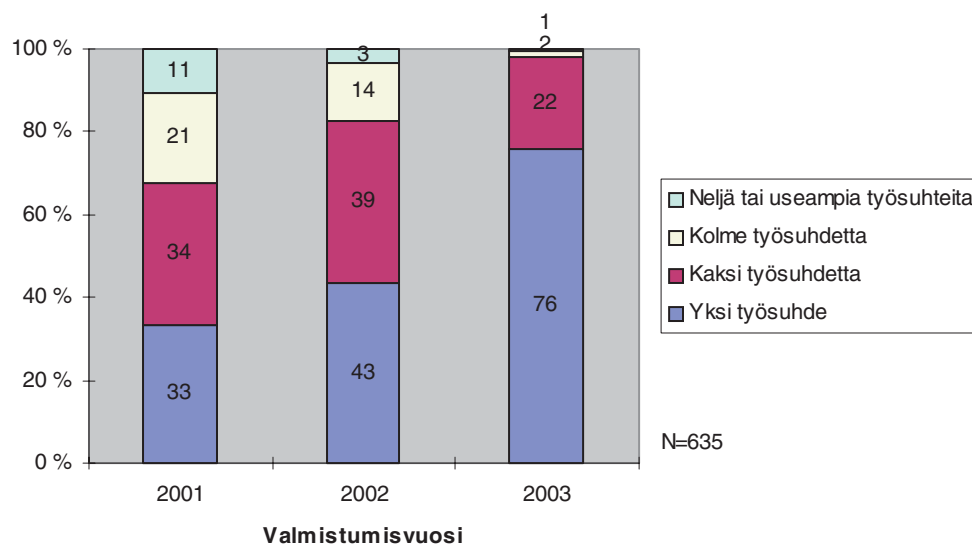
Työsuhteiden lukumäärää koskevan kysymyksen kohdalla on huomattava, että kysymyksenasettelun olisi pitänyt olla tarkempi. Kysymällä vain työsuhteiden lukumäärää jää tulkinnanvaraisuutta onko kysymyksessä työnantajan vaihtuminen vai useampia työsuhteita saman työnantajan palveluksessa. Tämä tulkinnanvaraisuus tulee huomioida myös vastauksia tarkasteltaessa. Lisäksi oikeustieteilijöillä myös auskultoinnilla on vaikutuksensa työsuhteiden lukumäärään. Kun tarkastellaan esimerkiksi vuoden 2001 valmistuneiden joukkoa on tästä ryhmästä 39 % auskultoinut ja 5 % auskultoi kyselyntekohetkellä eli kahdella viidestä vastaajasta yksi työsuhteista on ollut työskentely notaarina.

Vuonna 2001 valmistuneet ovat ehtineet valmistumisajankohdasta riippuen olla työelämässä noin 2 – 3 vuotta. Valmistumisen jälkeisten työsuhteiden lukumäärää tarkasteltaessa kyseisenä vuonna valmistuneista kolmasosalla (33 %) on tähänastisella työurallaan ollut yksi työsuhte. Samoin kolmasosalla (34 %) työsuhteita on ollut kaksi. Suurimmalla osalla (67 %) työura näyttää siis työsuhte-

teiden lukumäärään suhteutettuna vakaalta. Viidenneksellä (21 %) työsuhteita on ehtinyt olla kolme ja noin joka kymmenennellä (11 %) vastaajalla työsuhteita on ollut neljä tai useampia. Kun tarkastellaan erikseen sitä 11 %:n ryhmää, joilla työsuhteita on ollut neljä tai enemmän, niin neljä työsuhdetta on ollut 7 % -yksiköllä, viisi työsuhdetta 2 % -yksiköllä ja 6 tai enemmän 2 % -yksiköllä. Vuoden 2001 valmistuneet ovat siirtyneet työmarkkinoille kohtuullisen hyvässä taloussuhdanteessa ja suurin osa näyttää kiinnittyneen vakaisiin ja pidempikestoisiin työsuhteisiin. Toisaalta joka kymmenennellä vastaajalla työurassa on huomattavan paljon liikkuvuutta.

Vuonna 2002 valmistuneet ovat ehtineet olla työelämässä noin vuodesta kahteen vuotta. Osittain lyhyemmästä työurastakin johtuen on lähes puolella (43 %) ollut valmistumisen jälkeen yksi työsuhte. Kahdessa työsuhteessa on ollut 39 % vastanneista. Kuitenkin 14 %:lla on ehtinyt olla kolme työsuhdetta ja 4 %:lla jo neljä tai useampia työsuhteita. Vähintään kolmessa työsuhteessa olleilla eli noin joka kuudennella (17 %) vastaajalla voidaan työsuhteen arvioida työuran kestoon suhteutettuna olleen kestoltaan keskimäärin neljästä kahdeksaan kuukautta. Osalla työsuhteita on kuitenkin ollut useampi kuin neljä. Myös tämän viidenneksen työuralla liikkuvuus vaikuttaa runsaalta.

Työsuhteiden lukumäärä valmistumisen jälkeen valmistumisvuoden mukaan (2001 - 2003)

Vuonna 2003 valmistuneista osa on vasta siirtymässä työelämään ja maksimissaankin työuran pituus tammikuussa 2004 on vuosi. Tästä ryhmästä kolme neljästä (76 %) on ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työsuhteessaan. Viidenneksellä (22 %) työsuhteita on ollut tähän mennessä kaksi. Tässä vastavalmistuneidenkin joukossa kuitenkin jo 2 %:lla on ollut kolme työsuhdetta ja yhdellä prosentilla jopa neljä tai useampia työsuhteita. Vaikka useammassa työsuhteissa olleita onkin lukumääräisesti vähän, yhteensä 3 %, on huomattava, että tässä ryhmässä työsuhteiden on täytynyt olla kestoltaan erittäin lyhyitä keskimäärin arvioituna noin neljä kuukautta kestäviä.

Kaikkien vastaajien joukossa naisilla on ollut keskimäärin 1,8 työsuhdetta ja miehillä 1,7 työsuhdetta. Vuonna 2001 valmistuneilla on ollut keskimäärin 2,2 työsuhdetta, 2002 valmistuneilla 1,8 työsuhdetta ja 2003 valmistuneilla 1,3 työsuhdetta. Vuosina 2002 ja 2003 valmistuneiden joukossa työsuhteiden maksimiarvo on molemmissa ryhmissä 5, kun vuoden 2001 maksimiarvo on niinkin korkea kuin 11.

Vuosina 2001 ja 2002 valmistuneiden joukkoa tarkasteltaessa näyttää suurin osa oikeustieteilijöistä kiinnittyneen melko pitkäkestoisiin työsuhteisiin¹¹. Osalla vastaajista taas näkyy määräaikaissuuk-

¹¹ Laaser-tutkimuksen oikeustieteilijöistä, jotka olivat olleet työelämässä vuosina 1997–2001 oli yhdessä työsuhteessa ollut 6 % ja noin kahdella kolmesta oli ollut 2–3 työsuhdetta ja yli kolme työsuhdetta oli joka kolmannella (Suutari 2002, 3). Tämän tutkimuksen vastaajajoukko on kyseiseen ryhmään verrattuna kuitenkin ollut mukana työelämässä vasta vähän aikaa.

sien ketjuuntumista. Myös Akavan laaser-tutkimuksen mukaan määräaikaiset työsuhteet olivat korkeakoulutettujen joukossa yleisiä. Suutari tuokin esille, että määräaikaiset työsuhteet voivat heikentää työllistymisen laatua. Kyse ei hänen mukaansa ole niinkään työtehtävien tason vaatimattomuudesta vaan pikemminkin koko urakehityksen tarkoituksenmukaisuuteen ja vakauteen liittyvistä ongelmista. Työllistymisen laatu voi heikentyä kokonaisvaltaisesti, koska määräaikaisuudet lisäävät työelämäpolkujen rikkonaisuutta kasvattaessaan työttömyyden riskiä ja lisätessään sitä kautta epävarmuutta. Hänen mukaansa määräaikaisuudet heikentävät työllistymisen laatua erityisesti siksi, että niillä on tapana kasautua samoille ihmisille. Tämä on ongelmallista, sillä se heikentää esimerkiksi palkkakehitystä ja muiden työsuhte-etujen kertymistä. (Suutari 2003, 26-27.) Myös vastaajien antamassa palautteessa kommentoidaan lyhyiden määräaikaisuuksien vaikutuksia elämään:

“Lakimiesten työllisyystilanne on surkea. Oma työhistoriani sisältää määrä- ja osa-aikaisia työsuhteita valmistumisen jälkeen. Nimikkeet kuten osa-aikalisä, sijaisen sijainen jne kertovat sen, ettei julkisella puolella jatkuvuutta ole ollut. Hyvät suositukset ovat kuitenkin vieneet paikasta toiseen. Määräykset ovat tulleet usein 2 kk jaksoissa ja alusta asti on ollut selvää ettei työ jatku kuin muutaman kk:n Siinä ei edes oma tsemppaus auta.”

Määräaikaisuus voi myös lisätä epävarmuutta. Suutarin mukaan joka toinen akavan laaser-tutkimuksessa määräaikaisessa työsuhteessa ollut koki määräaikaisuuden vaikeuttavan elämänhallintaa ja joka kolmas koki sen vaikeuttavan työhön sitoutumista. Määräaikaisuuksilla voi siis olla kielteisiä vaikutuksia henkilön elämään ja hyvinvointiin ja siten työllistymisen tarkoituksenmukaisuuteen ja laatuun. (Suutari 2003, 27.) Osa vastaajista kokikin määräaikaisuuksien ketjuuntumisen aiheuttaman epävarmuuden ahdistavana:

“Työpaikan epävarmuus ahdistaa. Koko ajan pitää yrittää parhaansa, mutta sekään ei takaa työpaikan pysyvyyttä. Työpaikalla muistutetaan alituisesti siitä, että voi joutua lähtemään. Oma työmotivaatio ja oman työn suunnittelu kärsii. Koska saisin keskittyä rauhassa tekemään työtäni ilman pelkoa tulevasta. Määräaikaisuuksille myös valtionhallinnossa joku raja.”

On kuitenkin muistettava, että yksinomaan määräaikaisten työsuhteiden lukumäärän perusteella ei voida arvioida työllistymisen laatua. Toisinaan määräaikaiset työsuhteet voivat olla myös tarkoituksenmukaisia urakehityksen kannalta. Näin on erityisesti silloin kun liikkuvuus yhdestä määräaikaisuudesta toiseen on vapaaehtoista ja kun määräaikaisesta tehtävästä toiseen siirtyminen kuljettaa yksilöä uralla eteenpäin (Suutari 2003, 27).

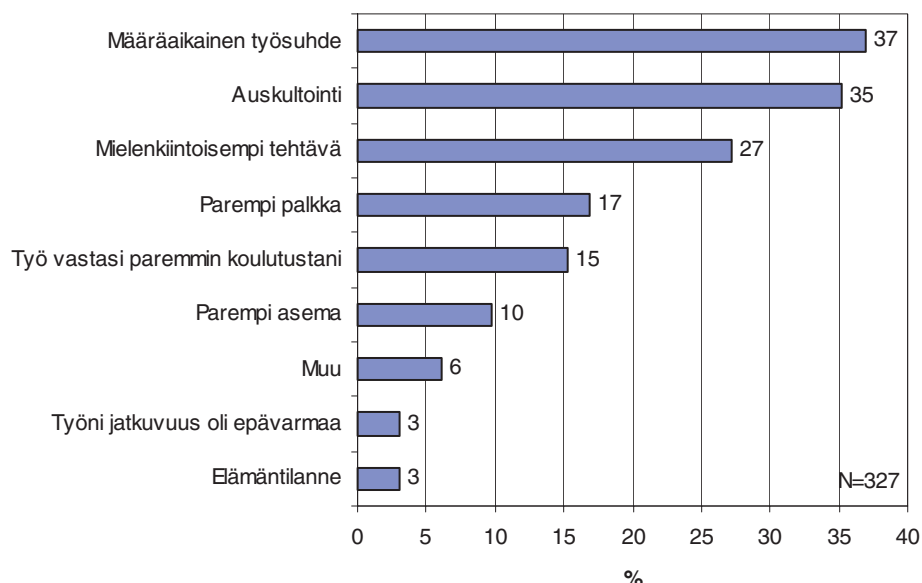
10.1.1. Miksi työpaikkaa on vaihdettu ensimmäisen työsuhteen jälkeen?

Kaikista niistä vastanneista, jotka jo olivat olleet mukana työelämässä, naisista 49 % ja miehistä 46 % on vaihtanut työpaikkaa ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan jälkeen. Vastaajia pyydettiin kertomaan mikä mahdollisesti oli ollut syynä heidän vaihtaessaan työpaikkaa ensimmäisen työsuhteen jälkeen. Myös tämän kysymyksen kohdalla on huomattava, että kysymyksenasettelun muoto olisi pitänyt olla tarkempi. Kysymällä joko mikä oli *tärkein* syy työpaikan vaihtoon tai antamalla ohjeistuksen, että kohdassa saa valita useampia vaihtoehtoja olisivat vastaukset olleet täsmennyempiä. Koska osa vastaajista oli ilmoittanut useampi syytä, on vastaukset käsitelty multiresponse kysymyksenä. Yhteensä kysymykseen oli vastannut 327 vastaajaa, jotka olivat ilmoittaneet yhteensä 502 vastausta. Kysymyksen prosenttiluku on 154 eli vastaajat ovat keskimäärin ilmoittaneet 1,54 vastausta.

Selvästi eniten mainintoja saaneina työpaikan vaihdon syinä erottuvat määräaikainen työsuhde (37 %) ja auskultointi (35 %). Vastaajista 27 % on valintojensa joukossa ilmoittanut, että liikkuvuus uralla on myös vienyt mielenkiintoisempaan tehtävään. Hieman pienemmällä osalla työpaikan vaihdos on tapahtunut paremmin koulutusta vastaavaan (15 %) ja paremmin palkattuun (17 %) tehtävään.

Elämäntilanteen ja työn epävarman jatkuvuuden on valintojensa joukossa ilmoittanut 3 %. Jonkin muun syyn jota ei ollut valmiina valinnoissa on ilmoittanut 6 % vastanneista. Mainittujen syiden joukossa olivat mm. edellinen työ oli liian stressaavaa, jatkuvat ylityöt, tulehtunut ilmapiiri, 650 km työmatka.

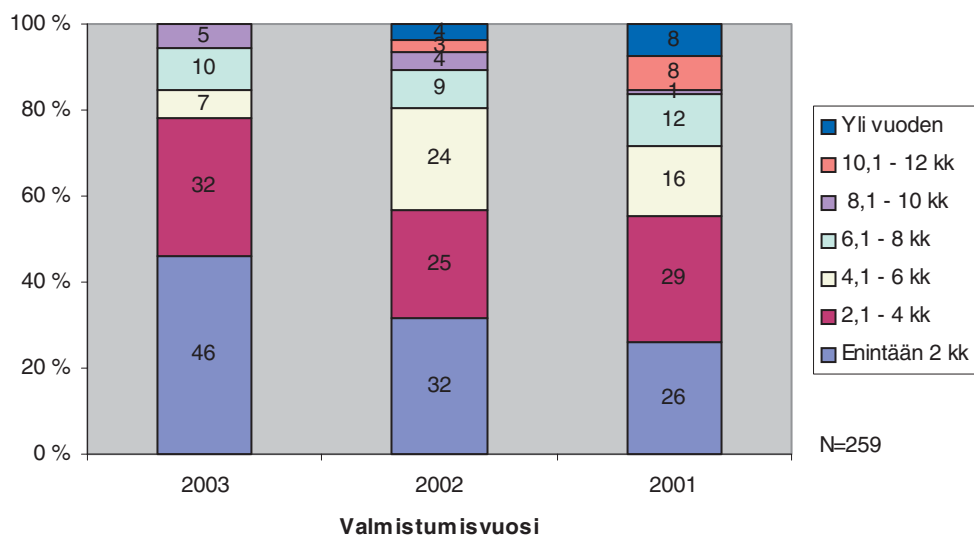
Syy työpaikan vaihtoon (2001 - 2003)

10.2. Moniko on ollut työttömänä?

Työttömyyden kestoa selvittävässä kysymyksessä vastaajia pyydettiin ilmoittamaan montako kuukautta he ovat yhteensä olleet työttömänä. Työttömyysaikaan liittyen ei kysytty kuinka monesta jaksosta kyseinen aika koostui. Hieman reilulla kolmanneksella (36 %) vastanneista on ollut työttömyysjakso jossain vaiheessa valmistumisen jälkeen (n=260). Määrä on samaa luokkaa esimerkiksi Turun yliopiston oikeustieteilijöitä koskevan tutkimuksen kanssa¹². Vuonna 2001 valmistuneista työttömyyskokemuksia oli 36,4 %:lla, 2002 valmistuneista 34,9 %:lla ja 2003 valmistuneista 34,6 %:lla.

Valmistumisen jälkeinen työttömyysaika yhteensä valmistumisvuoden mukaan (2001 - 2003)

¹² Tutkimus käsitteli vuonna 2001 valmistuneiden tilannetta keväällä 2002, jolloin vastaajat olivat olleet työelämässä suunnilleen yhtä kauan kuin tämän tutkimuksen kohdalla vuonna 2002 valmistuneet. Työttömyyskokemuksia oli kolmanneksella (30 %) vastaajista.

Niistä vuonna 2001 valmistuneista vastaajista, jotka ilmoittivat, että heillä on ollut työttömyyskokemuksia, oli yli puolella (55 %) työttömyysaika ollut enimmillään 4 kuukautta. Neljäsosalla (26 %) työttömyysaika oli enintään kaksi kuukautta ja runsaalla neljäsosalla (29 %) kesto on ollut kahdesta neljään kuukautta. Noin joka kuudennella (16 %) vastaajalla työttömyysajan kesto on ollut neljästä kuukaudesta puoleen vuotta. Puolesta vuodesta kahdeksaan kuukautta työttömyys on kestänyt 12 %:lla ja kahdeksasta kuukaudesta vuoteen 9 %:lla vastanneista. Suurimmalla osalla vastaajista työttömyys on siis ollut luonteeltaan lyhytkestoista. Kun valmistumisesta on tällä ryhmällä kulunut noin 2 – 3 vuotta, näyttää osan työura kuitenkin rikkonaiselta sillä lähes joka kymmenennellä (8 %), joilla työttömyyskokemuksia on ollut työttömyysaika on kertynyt yli vuosi.

Myös vuoden 2002 valmistuneista vastaajista, joilla työttömyyskokemuksia on ollut, yli puolella (57 %) työttömyyskokemuksen pituus on ollut enintään 4 kuukautta. Noin kolmasosalla (32 %) työttömyys on kestänyt enintään kaksi kuukautta ja neljäsosalla (25 %) kesto on ollut kahdesta neljään kuukautta. Puolesta vuodesta kahdeksaan kuukautta kestäviä työttömyyskokemuksia on noin joka kymmenennellä (9 %) ja seitsemällä prosentilla työttömyysaika on ollut kahdeksasta kuukaudesta vuoteen. Kun huomioidaan, että ryhmän vastaajat ovat olleet työelämässä noin 1 – 2 vuotta ja yli vuoden kestoisia työttömyyskokemuksia on ollut 4 %:lla, ovat nämä vastaajat voineet olla lähes koko valmistumisen jälkeisen ajan työttömänä.

Vuonna 2003 valmistuneet eivät ole vielä ehtineet olla pitkään työelämässä, joten heillä ei myöskään voi olla pitkiä työttömyysjaksoja. Kyseisenä vuonna valmistuneista vastaajista, joilla työttömyyskokemuksia on ollut, lähes neljällä viidestä (78 %) kesto on ollut enintään neljä kuukautta. Neljästä kuukaudesta puoleen vuotta työttömyysaika on ollut 7 %:lla. Huolestuttavalta kuitenkin näyttää, että 15 % on ehtinyt tutkimuksen tekohetkellä olla työttömänä jo yli puoli vuotta ja näistä 5 %:lla työttömyys on kestänyt kahdeksasta kymmeneen kuukautta.

Työttömyyskokemuksia oli noin kolmasosalla kaikista vastaajista ja suurimmalla osalla tästä ryhmästä työttömyys on ollut luonteeltaan lyhytkestoista. Osalla vastaajista kiinnittyminen työmarkkinoille näyttää vaikeammalta ja työttömyyskokemukset pitkittyvät¹³. Sukupuolten kesken eroja työttömyysajoissa ei juurikaan ole. Kaikkien työttömyyskokemuksia ilmoittaneiden naisten keskiarvo työttömyysaika on 4,4 kuukautta ja miesten 4,3 kuukautta. Vaikeampia työllisyysongelmia ja yli vuoden kestäviä työttömyysaikoja on naisilla ja miehillä molemmilla saman verran eli 4 %:lla. Alueellisesti tarkasteltuna kaikki vastaajat, joilla oli yli vuoden työttömyyskokemuksia asuivat Etelä- tai Länsi-Suomessa.

10.3.1. Vastaajien arvioita työttömyyden syistä

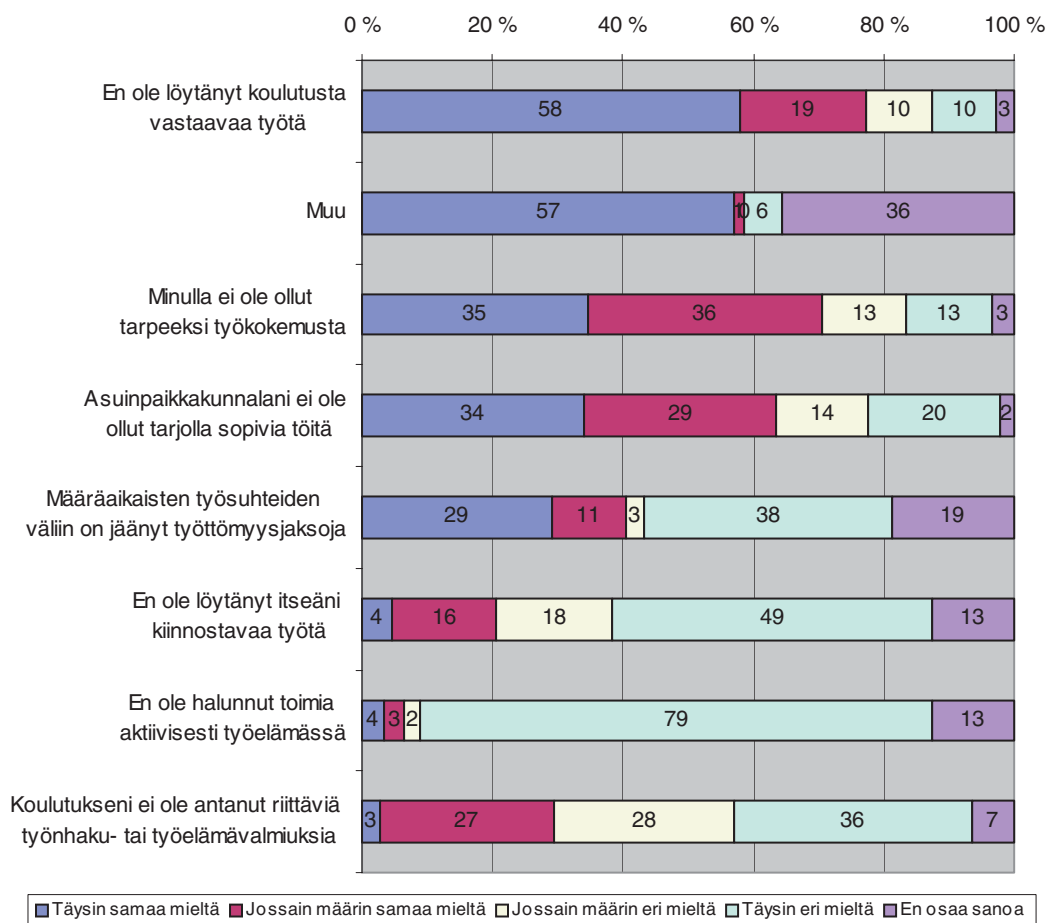
Työttömyyden syitä koskevassa kysymyksessä vastaajia pyydettiin arvioimaan työttömyyttä koskevia väittämiä asteikolla täysin samaa mieltä ... täysin eri mieltä. Samaa mieltä olleiden osuus on suurin väittämän ”En ole löytänyt koulutusta vastaavaa työtä” kohdalla. Kolme neljästä (77 %) niistä vastaajista, joilla on ollut työttömyyskokemuksia yhtyy tähän väitteeseen. Tämän väittämän kohdalla myös täysin samaa mieltä olleiden osuus on selvästi suurin eli 58 %. Vastaajat antoivat myös runsaasti oikeustietelijöiden työllistymismahdollisuuksia sekä omaa tilannettaan koskevaa palautetta:

”Työllistyminen omasta aktiivisuudesta (reilusti toista sataa lähetettyä hakemusta) huolimatta erittäin VAIKEAA!”

”Oman alan töitä on tarjolla todella vähän ja monesti palkkakin on todella pieni (jos töitä sattuu olemaan) jokaiseen paikkaan on 50 – 100 hakijaa ja vastavalmistuneille, jollei ole aienpaa työkokemusta, tulee tuskin edes haastattelukutsua. Todella huono ja sanoisinko toivotonkin tilanne.”

¹³ Verrattuna Akavan Laaser-tutkimuksen oikeustietelijöitä koskeviin tietoihin oli 1997–2001 työelämässä olleista oikeustietelijöistä 66 %:lla työttömyyskokemuksia, mutta puolella työttömänä olleista oli työttömyysaika kuitenkin ollut enintään 3 kk ja noin joka kymmenennellä työttömyysajan yhteenlaskettu pituus oli ollut yli vuosi (Suutari 2002, 4).

Arviot työttömyyden syistä (2001 - 2003)

Työkokemuksen merkitystä kartoittavan väittämän ”Minulla ei ole ollut tarpeeksi työkokemusta” kanssa on samaa mieltä 71 % kysymykseen vastanneista. Työkokemuksen tärkeys etenkin ensimmäistä työpaikkaa haettaessa tulee esille myös muissa sijoittumistutkimuksissa ja sen puutetta vastaajat ovat pitäneet yhtenä työllistymisen pahimmista epäkohdista (ks Sainio 2002, 6). Yhteensä 63 % on ollut samaa mieltä väittämän ”Asuinpaikkakunnallani ei ole ollut tarjolla töitä” kanssa. Nämä kolme ulottuvuutta eli *koulutusta vastaavaa työtä ei ole löytynyt, työnhakijalla ei ole omasta mielestään ollut tarpeeksi työkokemusta ja työnhakijan asuinpaikkakunnalla ei ole ollut töitä tarjolla*, erottuvat selvästi tärkeimmiksi koetuiksi vastaajien omia työttömyyskokemuksia selittäviksi syiksi.

Osalla vastaajista työttömyyskokemukset nivoutuvat yhteen määräaikaisten työsuhteiden kanssa. Samaa mieltä väittämän ”Määräaikaisten työsuhteiden väliin on jäänyt työttömyysjaksoja” kanssa on ollut 40 % kysymykseen vastanneista. Kuten Suutari (2003) on tuonut esille määräaikaiset työsuhteet lisäävät työttömyyden riskiä ja näin työuran rikkonaisuutta. Vaikka osalla vastaajista määräaikaiset työsuhteet voivatkin viedä mielenkiintoisesta tehtävästä toiseen ilman työttömyysjaksoja näyttävät jonkinasteinen epävarmuus ja työttömyyskokemukset olevan osa määräaikaisten tilannetta. Kun pidempiaikainen kiinnittyminen työelämään koetaan vaikeaksi voi se aiheuttaa myös pettymyksen tunteita:

”Tällä hetkellä töitä on erittäin vaikea saada. Julkisella sektorilla on tarjolla määräaikaisputkea. Palkkataso ainakin vastavalmistuneilla erittäin alhainen. Auskultointi ei ole tuntunut vaikuttavan työllisyyttä edistävästi. Tällä hetkellä tunnen olevani pettynyt koulutukseni tarjoamaan työelämään.”

Jotain vastaajien itse esille ottamaa muuta seikkaa on työttömyytensä kannalta pitänyt tärkeänä 58 % kyseiseen kohtaan vastanneista. On kuitenkin huomattava, että kohtaan muu on annettu 70 vastausta, kun muiden väittämien kohdalla vastauksia on noin 230. Näistäkin vain 29 vastaajaa on

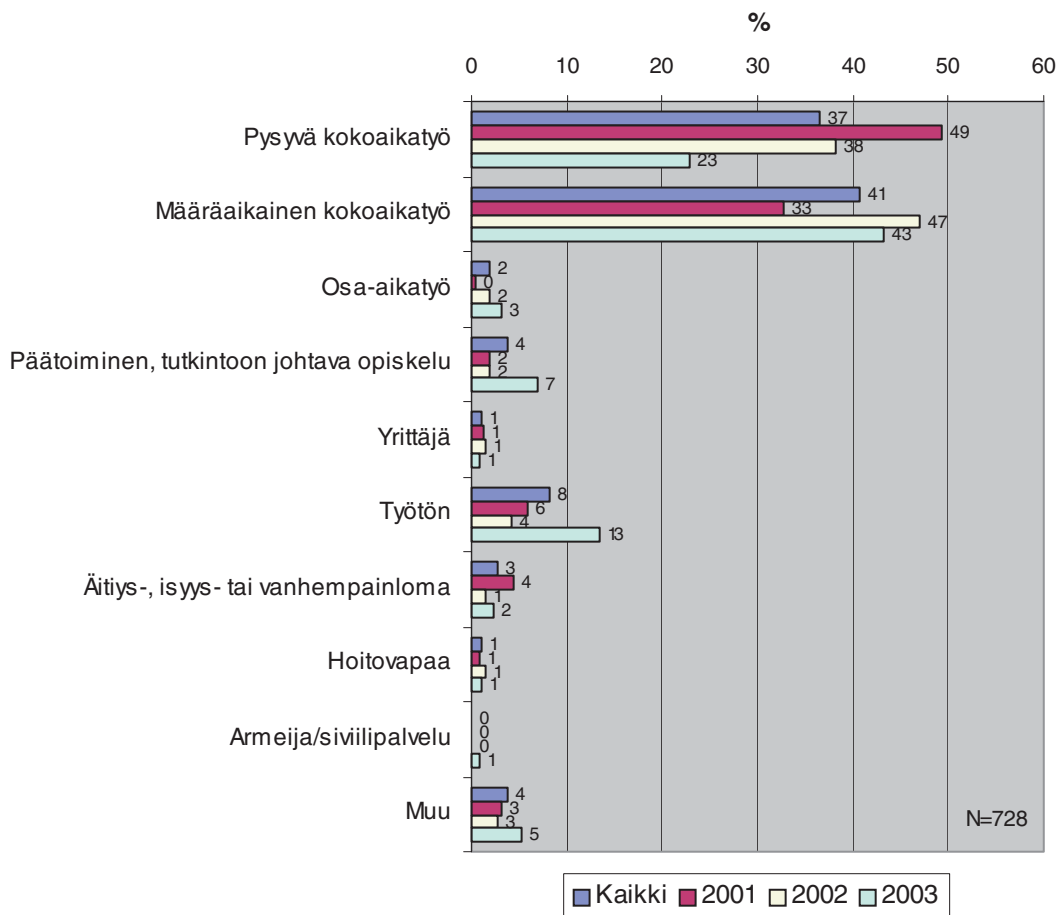
ilmoittanut, mikä kyseinen muu syy on. Selvästi eniten mainintoja saaneena (11 kpl) erottuu ajatus siitä, että on vähän avoimia työpaikkoja ja niihin paljon hyviä hakijoita. Muita esille otettuja asioita ovat muunmuassa, että vastaaja on vasta vähän aikaa valmistumisen jälkeen ehtinyt hakea työtä, ikä ja äitiyslomariski työnantajalle.

Oikeustieteellisen koulutuksen antamiin työelämävalmiuksiin on uskonut suurin osa vastanneista sillä väittämän "Koulutukseni ei ole antanut riittäviä työnhaku- tai työelämävalmiuksia" kanssa on ollut samaa mieltä vain vajaa kolmannes (30 %) kysymykseen vastanneista. Vain viidesosa (20 %) vastanneista on ollut samaa mieltä väittämän "En ole löytänyt itseäni kiinnostavaa työtä kanssa". Selvä enemmistö, niistä joilla on työttömyyskokemuksia olisi kuitenkin halunnut toimia aktiivisesti työelämässä, sillä vain 7 % kysymykseen vastanneista on ollut samaa mieltä väittämän "En ole halunnut toimia aktiivisesti työelämässä kanssa".

11. NYKYINEN TYÖTILANNE

Kaikista vastanneista oikeustieteilijöistä tammikuussa 2004 työelämässä oli yhteensä 81 %. Määräaikaisessa kokoaikatyössä oli 41 %, pysyvässä kokoaikatyössä 37 %, osa-aikatyössä 2 % ja yrittäjinä toimi 1 % vastaajista. Työttöminä työnhakijoina oli yhteensä 8 %. Päätoimisten opiskelijoiden osuus oli 4 %. Perhesyistä työelämän ulkopuolella eli äitiys-, isyys- tai vanhempainlomalla tai hoitovapaalla oli yhteensä 4 % vastanneista. Armeija/siviilipalvelun ja freelancer-työn prosentiosuudet jäivät nollassi vaikka määrällisesti niihin tuli muutamia vastauksia. Kohdan "muu" on ilmoittanut 4 %. Näistä vastaajista noin puolet oli joko työelämävalmennuksessa (4kpl), työharjoittelussa (5 kpl) tai työvoimapolitiisessa koulutuksessa (5 kpl). Auskultoinnin merkitseminen omaksi kohdakseen myös tässä kysymyksessä olisi voinut olla hyödyllistä, koska osa vastaajista (9 kpl) on sen erikseen ilmoittanut.

Työtilanne tammikuussa valmistumisvuosittain

Sukupuolen mukaan eroja siinä ovatko vastaajat pysyvässä tai määräaikaisessa työssä ei ole. Naisista pysyvässä kokoaikatyössä oli 36 % ja miehistä 37 %. Määräaikatyössä naisista oli 41 % ja miehistä 40 %. Työttömyyden kohdalla miesten tilanne on hieman heikompi sillä miehistä on työttöminä 10 % ja naisista 7%. Päätoimisia opiskelijoita miehistä on 5 % ja naisista 3 %. Perhevapaalla olleet olivat naisia.

Pysyvään työhön sijoittumisessa on suuria alueellisia eroja. Etelä-Suomessa pysyvässä työsuhhteessa oli 45 % vastanneista, Itä-Suomessa 25 %, Oulussa 24 %, Länsi-Suomessa 18 % ja Lapis-ssa 17 %. Eniten määräaikaisessa työsuhhteissa olleita oli Itä-Suomessa ja yleisintä päätoiminen tutkintoon johtava opiskelu oli Länsi-Suomessa.¹⁴

Kun tammikuun 2004 tilannetta tarkastellaan valmistumisvuosittain, niin 2001 valmistuneista työelämässä on 83 %, josta pysyvässä kokoaikatyössä olleiden osuus on 49 %. Kun verrataan tätä lukua ensimmäistä työpaikkaa koskeviin tietoihin on tästä ryhmästä neljäsosa (26 %) ilmoittanut ensimmäisen työnsä olleen pysyvä koulutusta vastannut kokoaikatyö. Määräaikatyössä on vielä kuitenkin kolmasosa (33%) ja työttöminä 6 % vastanneista.

Vuonna 2002 valmistuneista työelämässä on 88 %, josta pysyvässä kokoaikatyössä olleiden osuus on 38 %. Tässä ryhmässä lähes neljäsosa (23 %) on ilmoittanut ensimmäisen työnsä olleen koulutusta vastannut pysyvä kokoaikatyö. Tilanne on tämänkin vuosiryhmän kohdalla jo jonkin verran vakiintunut valmistumistilanteesta. Määräaikaisena työskentelee kuitenkin vielä lähes puolet (47 %) vastanneista ja työttömänä on 4 %.

Vuonna 2003 valmistuneista työelämässä on 70 %. Pysyvässä kokoaikatyössä olleiden osuus on hieman yli viidennes (23 %) eli samaa luokkaa kuin muidenkin valmistumisvuosien kohdalla työelämään siirryttäessä. Määräaikaisessa työsuhhteessa on 43 % ja työttömänä oli tammikuussa 2004 vielä 13 % vastaajista. Muihin valmistumisvuosiin verrattuna eniten vuonna 2003 valmistuneita on ilmoittanut olevansa päätoimisia opiskelijoita. 2003 valmistuneista opiskelijoita oli 7 % kun vuosina 2001 ja 2002 valmistuneilla vastaava osuus on 2 %. Vastaajien antamassa palautteessa kommentoitiin myös työllistymismahdollisuuksia sekä oikeustieteilijöiden kasvanutta kiinnostusta jatko-opintoihin valmistumisen jälkeen:

“Minä ja monet valmistuneet kaverit olisivat nyt työttöminä, jos ei olisi jatko-opintomahdollisuutta tai KTM-tutkintoa suoritettavana. Minut pelasti kätevästi järjestynyt auskultointipaikka, muuten lähettämiini työhakemuksiin ei vastattu.”

“Jos töitä on tarjolla, niin usein ilman palkkaa! Onhan tietysti hyvä, että saa käydä edes vähän töissä, mutta kyllä pitäisi sentään edes pientä palkkaa saada! Kuusi vuotta koulutusta takana, niin luulisi, että pitäisi ainakin palkan saada työstään ja jotkut saattavat jopa odottaa, että koulutus parantaisi mahdollisuuksia työllistyä tulevaisuudessa. Monet nuoret lakimiehet tuntevat itsensä petetyiksi.”

11.1. Asema organisaatiossa tammikuussa 2004

Kaikista vastanneista oikeustieteilijöistä selvä enemmistö (58 %) työskenteli kyselyn ajankohtana asiantuntijatehtävissä. Vajaa viidennes (17 %) on sijoittunut toimihenkilötehtäviin. Koska vastaajat ovat vasta työuransa alussa on esimies-/ johtotehtävissä vain 7 %. Asemakseen kohdan “muu” on ilmoittanut yhteensä 12 %. Nämä vastaajat ovat pääosin notaareja. Auskultointia koskevassa kysymyksessä naisista 11 % ja miehistä 12 % ilmoitti auskultoivansa parhaillaan. Kohdassa “muu” on seitsemän vastaajaa ilmoittanut olevansa harjoittelussa. Muita mainittuja tehtäväkuvauksia ovat mm:

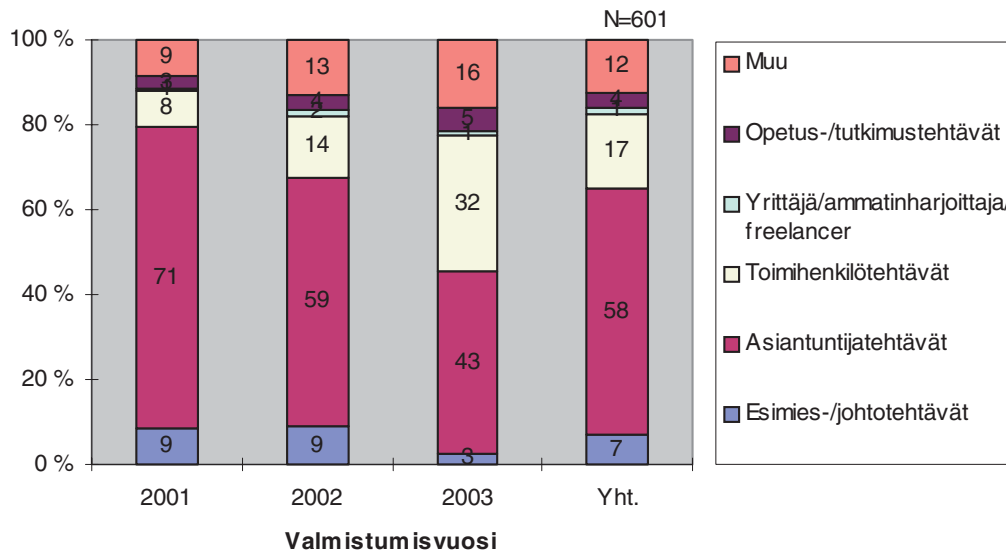
---

¹⁴ Nuoret Lakimiehet ry:n syksyllä 2003 toteuttamassa palkka- ja työaikakyselyssä oli vastanneista 65 % pysyvässä työsuhhteessa. Vastanneista (N=164) 81 % oli pääkaupunkiseudulta ja mukana oli myös yli neljä vuotta työelämässä olleita (16 %). (Tässä tutkimuksessa Etelä-Suomi 67 %, työura max 2– 3 vuotta) Tuloksia voidaan kuitenkin pitää samansuuntaisina, koska etenkin pääkaupunkiseudulla pysyvä työ on yleisempää ja työsuhhteet myös vakautuvat pidempään työelämässä olleilla. (ks Nuoret Lakimiehet ry (2003) Joukkojulkaisu 3, Nuoret Lakimiehet ry, Unga Jurister rf, Helsinki)

apulaissyöttäjä, esittelijä, avustaja, apulainen, asiakaspalvelu. Opetus- ja tutkimustehtävissä toimi 4 % ja yrittäjänä vain 1 % kaikista vastanneista.

Kaikista vastanneista naisista 59 % ja miehistä 58 % toimi asiantuntijatehtävissä. Esimies- tai johtotehtävissä toiminen oli miehillä hieman naisia yleisempää. Miehistä 10 % ja naisista 5 % oli esimiesasemassa. Vastaavasti naisia työskenteli hieman miehiä enemmän toimihenkilötehtävissä (naiset 19 %, miehet 15 %).

Asema organisaatiossa tammikuussa 2004 valmistumisvuoden mukaan

Valmistumisvuosittain tarkasteltuna näkyy työuran vakautuminen työelämässä pidempään olleilla. Vuonna 2001 valmistuneista 71 % työskentelee tällä hetkellä asiantuntijatehtävissä, 2002 valmistuneista 59 % ja 2003 valmistuneista 43 %. Toimihenkilötehtävissä toimivien osuus on käänteinen eli 2003 valmistuneita vastaajia työskentelee eniten toimihenkilötehtävissä. Vuonna 2003 valmistuneista toimihenkilöasemassa oli 32 % vastanneista. Vuonna 2001 – 2002 valmistuneiden joukosta 9 % työskentelee esimies- tai johtotehtävissä, kun 2003 valmistuneilla vastaava luku 3.

11.2. Työn vaativuustason ja akateemisen koulutuksen vastaavuus

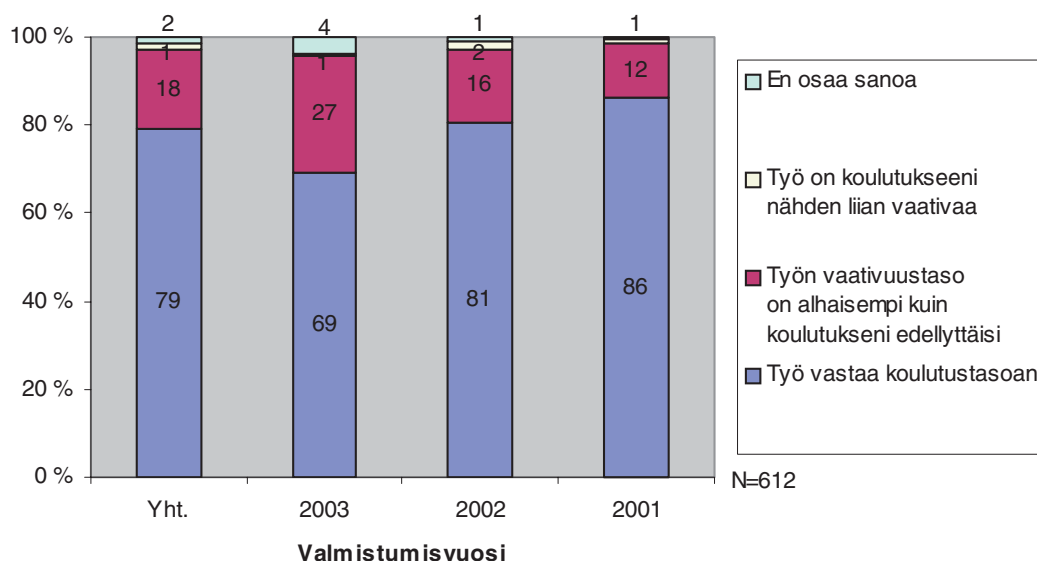
Vastaajilta kysyttiin myös näkemystä siitä, että vastaako heidän työnsä vaatimustasoltaan heidän hankkimaansa akateemista koulutusta. Koulutuksen ja työn vastaavuuden subjektiivisessa arvioinnissa voidaan Hämmäläisen mukaan joko pyytää kyselyyn osallistujan arviota siitä millaisella koulutuksella tehtävään voisi tulla palkatuksi tai muotoilla jokseenkin suora koulutuksen ja työn vastaavuuden välinen kysymys. (Hämmäläinen 2003, 20.) Tässä tutkimuksessa on käytetty jälkimmäistä vaihtoehtoa.¹⁵

Yhteensä kaikista vastanneista neljä viidestä (79 %) katsoi työnsä vastaavan koulutustasoaan. Sukupuolten välillä ei eroavuuksia juurikaan ole; naisista 78 % ja miehistä 80 % on mielestään koulutustasoaan vastaavassa työssä. Kuitenkin lähes viidennes (18 %) oli mielestään työnkuvaansa nähden ylikoulutettu. Prosentti vastanneista piti työtään liiankin vaativana ja 2 % vastanneista ei ollut varmoja kannastaan.

Valmistumisvuosittain tarkasteltuna pidempään työssä olleet ovat sijoittuneet tehtäviin, jotka heidän mielestään paremmin vastaavat hankittua akateemista koulutusta. Vuonna 2001 valmistuneis-

¹⁵ Ylikoulutusilmion mittaamiseen on käytetty sekä erilaisia subjektiivisia että objektiivisia mittareita. Hämmäläisen mukaan jonkinlainen konsensus vallitsee siinä, että subjektiivista menetelmää, jossa yksilö itse ilmaisee mahdollisen ylikoulutuksensa, pidetään nykyisellään parempana mittaustapana. (Hämmäläinen 2003, 89.)

Työn vaativuustason ja akateemisen koulutuksen vastaavuus valmistumisvuosittain

ta lähes yhdeksän kymmenestä vastaajasta (86 %) katsoo työnsä vastaavan hankittua koulutusta kun taas vuoden 2003 valmistuneista vain 69 %:lla työn vaativuustaso oli vastaajien subjektiivisen arvion mukaan tasapainossa koulutuksen kanssa. Verrattuna laaser-tutkimuksen oikeustieteilijöitä koskeviin tietoihin näyttää vuoden 2001 valmistuneiden tilanne samantyyppiseltä kuin laaser-aineistossakin kahden työssäolovuoden jälkeen. Kyseisessä tutkimuksessa 82 % oli ilmoittanut ensimmäisen työnsä vastanneen tasoltaan koulutusta. (Suutari 2002, 7.)

Työtehtävien koulutusta vastaavuuden subjektiiviseen arviointiin liittyen tulee muistaa, että vastaajat saattavat pitää työtänsä vaativuudeltaan koulutustasoa alhaisempina vaikka se ei sitä objektiivisesti mitaten olisikaan, jolloin arviointiin voivat vaikuttaa myös työhön ja työelämään kohdistuvien odotusten epärealistisuus (Suutari 2003, 29; Hämäläinen 2003) Vaikka arvioinnissa olisi mukana edellämäinitun kaltaisia tekijöitä näkyy siinä valmistumisvuosittain sama suuntaus kuin mikä aiemmin tuli esille kysyttäessä vastaajien asemaa organisaatiossa. 2003 valmistuneista useampi toimi toimihenkilötason tehtävissä. Vastaajien antamassa palautteessa kommentoitiin myös koulutuksen ja eritasoisin tehtäviin sijoittumisen välistä yhteyttä:

“Mielestäni vanha systeemi koulutuksessa oli parempi, eli oik.tiet. koulutukseen tulisi palauttaa OTK- ja VN/ON-linjat. Muuten tilanne on pian se, että lakimiehet joutuvat ottamaan vastaan VN/ON:lle kuuluvat työt, kun OTK:a on liikaa.”

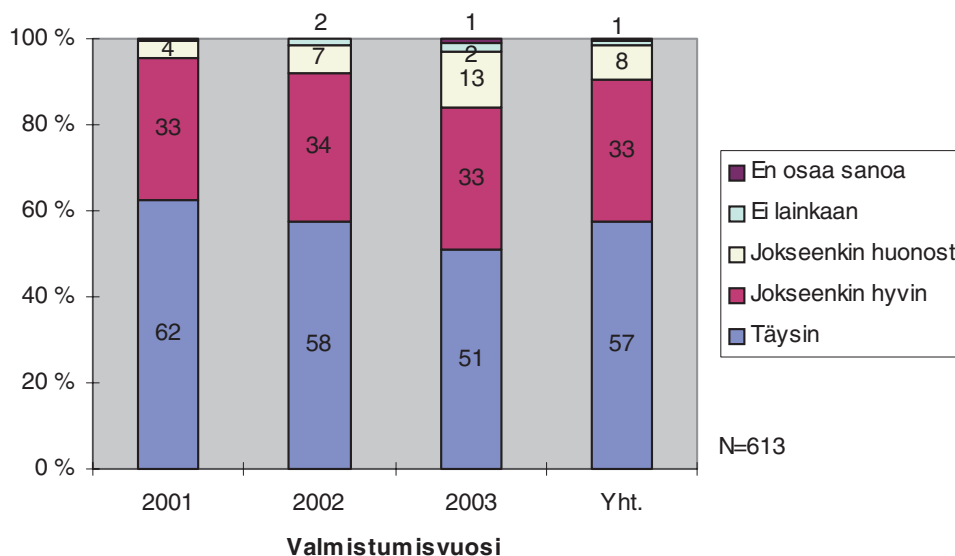
“Tällä hetkellä juristien työtilanne on huono, mistään ei löydy koulutusta vastaavaa työtä. Näin ollen taisi olla väärä valinta suorittaa akateeminen tutkinto, kun alempitaisoisellakin koulutuksella pääsee paremmille palkoille. Akateeminen koulutus on siis kärsinyt inflaation.”

11.3. Vastaako nykyinen työ koulutusala

Yli puolet (57 %) kaikista vastanneista katsoi työtehtäviensä olevan täysin koulutusala eli oikeustiedettä vastaavia. Naisista 56 % ja miehistä 60 % oli tätä mieltä. Kolmanneksella (33 %) vastanneista työ vastasi koulutusalaan jokseenkin hyvin. Yhteensä siis noin yhdeksän vastaajaa kymmenestä (90 %) oli sijoittunut koulutusalaansa vastaavaan tehtävään. 8 %:lla työ vastasi koulutusalaan jokseenkin huonosti ja prosentti vastanneista työskenteli kokonaan muun alan tehtävissä.

Valmistumisvuosittain tarkasteltuna koulutusalaansa täysin vastaavissa tehtävissä on vuonna 2001 valmistuneista 62 %, 2002 valmistuneista 58 % ja 2003 valmistuneista 51 % vastanneista.

Vastaako nykyinen työtehtävä koulutusalaan valmistumisvuosittain

Kaikissa vuosiryhmissä kolmannes vastanneista on mielestään jokseenkin hyvin koulutusalaan vastaavassa tehtävässä. Vuonna 2003 valmistuneiden ryhmässä on muihin vuosiin verrattuna suurempi osa vastaajista (13 %) sijoittunut koulutusalaansa jokseenkin huonosti vastaavaan tehtävään. 2001 valmistuneista kukaan ei työskennellyt koulutusalaansa ulkopuolella kun taas 2002 – 2003 valmistuneista 2 % työskenteli jonkun muun alan tehtävissä.

Kyselyssä pyydettiin niitä vastaajia, jotka oman arvionsa mukaan työskentelevät koulutusalan ulkopuolella, ilmoittamaan aiheeseen liittyvien väittämien joukosta mielestään kolme tärkeintä väittämää tärkeysjärjestyksessä. Kysymykseen oli yhteensä 102 vastaajaa ilmoittanut yhteensä 229 vastausta. Kuten aiemmin on tuotu esille on kysymyksissä, joissa vastaajalla on mahdollisuus valita useampia vaihtoehtoja eli multiresponse kysymyksissä prosenttiluku suurempi kuin sata. Tässä kysymyksessä prosentti on 225 eli vastaajat ovat ilmoittaneet keskimäärin 2,25 vastausta kysymykseen.

Kun katsotaan kaikkia annettuja vastauksia selvästi eniten mainintoja ovat saaneet väittämät ”Koulutusalan työtilanne on niin heikko, ettei työtä ole tarjolla” ja ”En ole hakemisesta huolimatta saanut koulutusalan työtä”. Miehillä nämä väittämät ovat korostuneemmassa asemassa. Koulutusalan työtilannetta koskevan väittämän on valintojensa joukossa ilmoittanut miehistä 74 % ja naisista 60 % ja työnhakua koskevan väittämän miehistä 71 % ja naisista 53 %. Kun tarkastellaan erikseen vain tärkeimpänä mainittua väittämää, on koulutusalan heikko työtilanne sekä naisilla että miehillä molemmilla tärkeimpänä pidetty syy omaan koulutusalan ulkopuolella työskentelyyn. Naisista 36 % ja miehistä 41 % piti tätä tärkeimpänä. Seuraavaksi tärkeimpänä pidettiin jo edellä esillä ollutta väittämää, että vastaaja ei hakemisesta huolimatta ole löytänyt koulutusalaansa työtä. Miehistä 34 % ja naisista 25 % oli pitänyt tätä tärkeimpänä asiana. Suurin osa vastaajista näyttäisi siis toivovan koulutusalaansa työllistymistä.

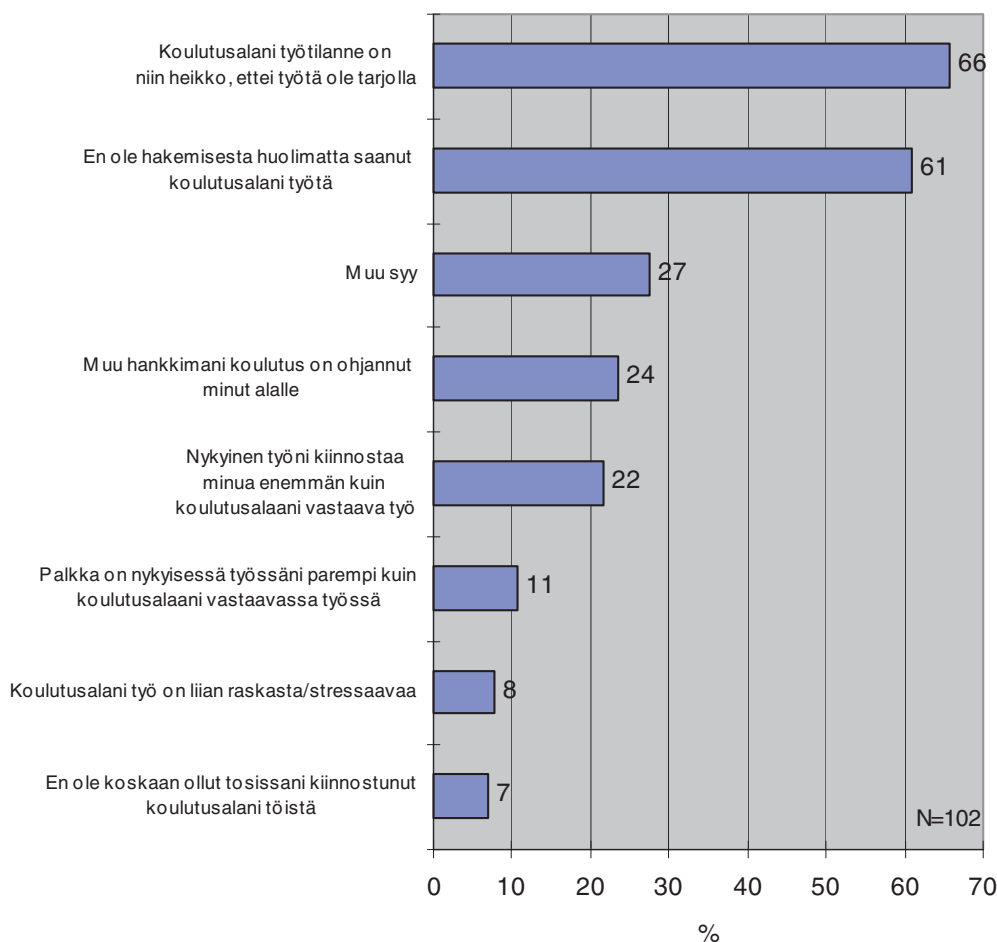
Kolmanneksi tärkeimpänä pidettiin väittämää ”Nykyinen työni kiinnostaa minua enemmän kuin koulutusalaani vastaava työ”. Naisista 14 % ja miehistä 15 % oli pitänyt tätä tärkeimpänä seikkana. Tälle osalle kysymykseen vastanneista koulutusalan ulkopuolella työskentely on siis todennäköisesti itse valittua ja vastaajat ovat tilanteeseensa tyytyväisiä. Yhteensä 22 % vastanneista on ilmoittanut tämä valintojensa joukossa.

Kun katsotaan kaikkia annettuja vastauksia ovat jokin vastaajien itse määrittelemä ”muu” syy sekä väittämä ”Muu hankkimani koulutus on ohjannut minut alalle” saaneet yhteensä hieman enemmän mainintoja kuin edellä mainittu. Naisista 25 % ja miehistä 21 % on ilmoittanut jälkimmäisen väittämän valintojensa joukossa. Muun koulutuksen vaikutusta voidaan pitää myös ainakin osittain itse valittua koulutusalan ulkopuolella työskentelyä tukevana. Tärkeimpänä tekijänä tämän oli kuitenkin naisista maininnut vain 7 % ja miehistä 2 % .

Naisilla “muu” syy on ilmoitettu miehiä useammin; naiset 30 % ja miehet 24 %. “Muu” syy kohdassa yleisimmin mainittuja olivat: vastaajalla liian vähän työkokemusta (5 kpl), ei halua jäädä työttömäksi (5 kpl), omalla lähiseudulla ei työtä tarjolla/ei halua muuttaa (4 kpl). Lisäksi muita mainittuja olivat muun muassa: ikä, äitiyslomariski työnantajalle, perhe, mukava työympäristö. Kohdassa mainitut seikat tukevat siis pääosin ajatusta, että vastaajat toivoisivat työllistyvänsä koulutusalaansa tehtäviin. Naisista 13 % piti ilmoittamaansa tekijää tärkeimpänä seikkana työtilanteeseensa. Miehillä kukaan ei maininnut tätä tärkeimpänä tekijänä.

Väittämän “Palkka on nykyisessä työssäni parempi kuin koulutusalaani vastaavassa työssä” oli yhteensä valintojensa joukossa maininnut 11 % vastanneista. Koulutusalaansa työn stressaavuuden oli ilmoittanut 8 % ja 7 % vastanneista oli ilmoittanut ettei ole ollut tosissaan kiinnostunut koulutusalaansa töistä.

**Näkemyksiä siitä, miksi nykyinen työ ei vastaa koulutusalaan
(2001 - 2003)**

11.4. Arvioita nykyisestä työstä

Vastaajia pyydettiin myös arvioimaan nykyistä työtään erilaisien työhön liittyvien väittämien suhteen. Arviointi pyydettiin asteikolla täysin samaa mieltä ... täysin eri mieltä. Kun tarkastellaan eri osa-alueista täysin samaa mieltä olleiden osuutta niin suurin osa kyselyyn vastanneista oikeustieteilijöistä koki olevansa mielenkiintoisessa työssä (57,7 %), joka on itsenäistä ja vastuullista (61,7 %), tarjoaa sopivasti haasteita (50,6 %) ja mahdollistaa itsensä kehittämisen (50,7 %).

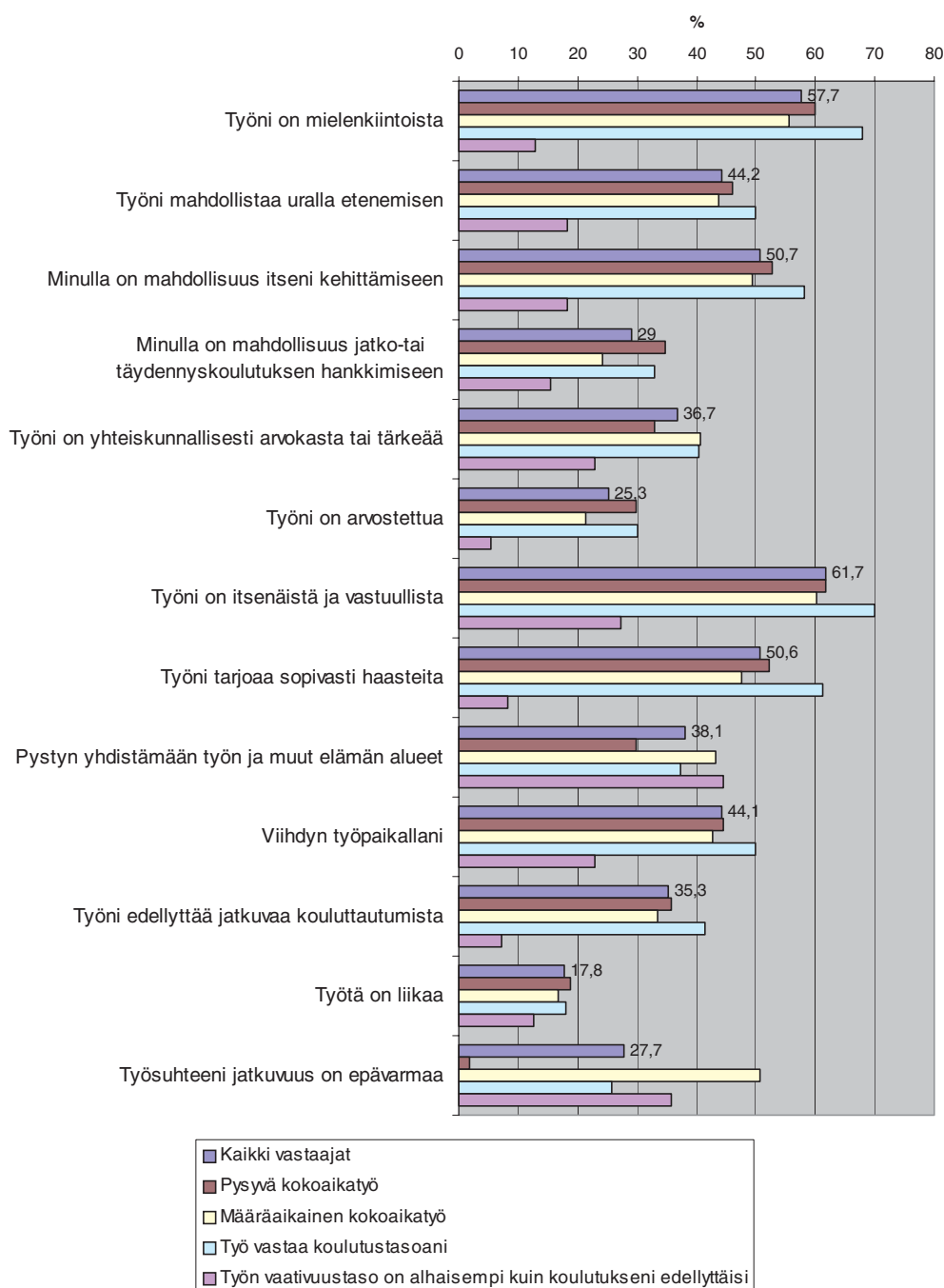
Tyytyväisimpiä olivat ne vastaajat, jotka oman arvionsa mukaan työskentelivät tehtävässä, joka vastasi hankittua akateemista koulutusta. Tähän ryhmään kuului neljä viidestä vastaajasta (79 %). Myöskään pysyvässä työsuhteessa ja määräaikaisessa työsuhteessa olleiden välillä ei näiden ulottuvuuksien kohdalla ole suurta eroa, vaikka pysyvässä työsuhteessa olevat ovatkin tyytyväisempiä

työhönsä. Selvästi tyytymättömpänä ryhmänä erottuu se viidennes vastaajista (18 %), joka oman arvionsa mukaan työskenteli tehtävissä, joiden koulutustaso oli alhaisempi kuin heidän koulutuksensa edellyttäisi. Tästä joukosta vain 13 % piti työtään mielenkiintoisena ja vain 8 % koki työn tarjoavan sopivasti haasteita.

Vaikka työ oli mielenkiintoista kuitenkin alle puolet kaikista vastaajista (44,1 %) ilmoitti viihtyvänsä työpaikalla. Useimmilla työmäärä ei näyttänyt aiheuttavan liiallista kuormitusta, koska tämänyyppisiä kuormittavuustekijöitä oli alle viidenneksellä (17,8 %). Työn ja muiden elämän alueiden yhdistäminen ei nykypäivän työelämässä aina ole mutkatonta ja vain hieman alle kaksi viidestä vastaajasta (38,1 %) oli täysin samaa mieltä tästä ulottuvuudesta. Määräaikaisessa (43 %) ja koulutusta vastaamattomassa työssä (45 %) olleet kokivat työn ja muiden elämänalueiden yhdistämisen sujuvan pysyvässä työssä (30 %) olleita helpommin.

Kaikista vastanneista 44,2 % uskoi nykyisen työnsä mahdollistavan uralla etenemisen. Myös tämän ulottuvuuden kohdalla on selviä eroja erityyppisissä työsuhteissa olleilla. Koulutusta vastaa-

Arvioita nykyisestä työstä täysin samaa mieltä olleiden %-osuudet

vassa työssä olleista jopa 68 % uskoi urakehitykseen kun koulutustaan alhaisemmassa työssä olleilla vastaava prosentti on 13. Reilu kolmannes (35,3 %) kaikista vastaajista katsoi työnsä edellyttävän jatkuvaa kouluttautumista ja 29 % katsoi heillä olevan mahdollisuus jatko- tai täydennyskoulutuksen hankkimiseen. Parhaimmaksi mahdollisuutensa koulutuksen hankkimisessa kokivat olleen pysyvässä työssä (35 %) ja koulutusta vastaavassa (33 %) työssä olleet.

Työtään yhteiskunnallisesti arvokkaana tai tärkeänä piti reilu kolmannes (36,7 %) ja työnsä koki olevan arvostettua neljännes (25,3 %) kaikista vastanneista. Koulutustaan alhaisempiin tehtäviin sijoittuneista kuitenkin vain 5 % koki, että heidän tekemäänsä työtä arvostetaan, mutta 23 % piti kuitenkin työtään yhteiskunnallisesti arvokkaana tai tärkeänä.

Pysyvässä työssä olleista vain 2 % piti työsuhteensa jatkuvuutta epävarmana kun määräaikaisessa työssä olleista tätä mieltä oli puolet (51 %) vastanneista. Myös koulutustasoaan alhaisemmissa tehtävissä olleilla epävarmuus oli suurempaa kuin koulutusta vastaaviin tehtäviin sijoittuneilla. Ensimmäisessä ryhmässä reilu kolmannes (36 %) ja jälkimmäisessä neljännes (26 %) piti työsuhteen jatkuvuutta epävarmana.

Sukupuolten kesken eroavuuksia näkemyksissä oli kolmen ulottuvuuden kohdalla. Miehistä suurempi osa koki työnsä olevan itsenäistä ja vastuullista; miehet 65 % ja naiset 59 %. Miehet myös katsoivat mahdollisuutensa jatko- tai täydennyskoulutukseen olevan paremmat; miehet 32 % ja naiset 27 %. Naiset taas kokivat työsuhteensa jatkuvuuden epävarmemmaksi; naiset 30 % ja miehet 25 %.

12. NÄKEMYKSIÄ LÄHITULEVAISUUDESTA

Vastaajilta tiedusteltiin myös heidän näkemyksiään lähitulevaisuudesta työelämään liittyvien väittämien avulla. Arviot pyydettiin asteikolla täysin samaa mieltä ... täysin eri mieltä. Suurin kiinnostus oli ulkomailta työskentelyyn sillä 36 % oli harkinnut tätä vaihtoehtoa. Pääasiassa vastaajat olivat kuitenkin annettujen väittämien kanssa eri mieltä. Uusien opintojen aloittamista oikeustieteelliseen jatkotutkintoon harkitsi vajaa kolmannes (31 %) ja muun ammatti- tai korkea-asteentutkinnon suorittamista neljännes (26 %) kaikista vastanneista. Tuomarin uraa koki voivansa harkita niinkään kolmannes (31 %) vastaajista. Valittuun alaan oltiin pääosin tyytyväisiä, vaikka 15 % harkitsikin alan vaihtoa.

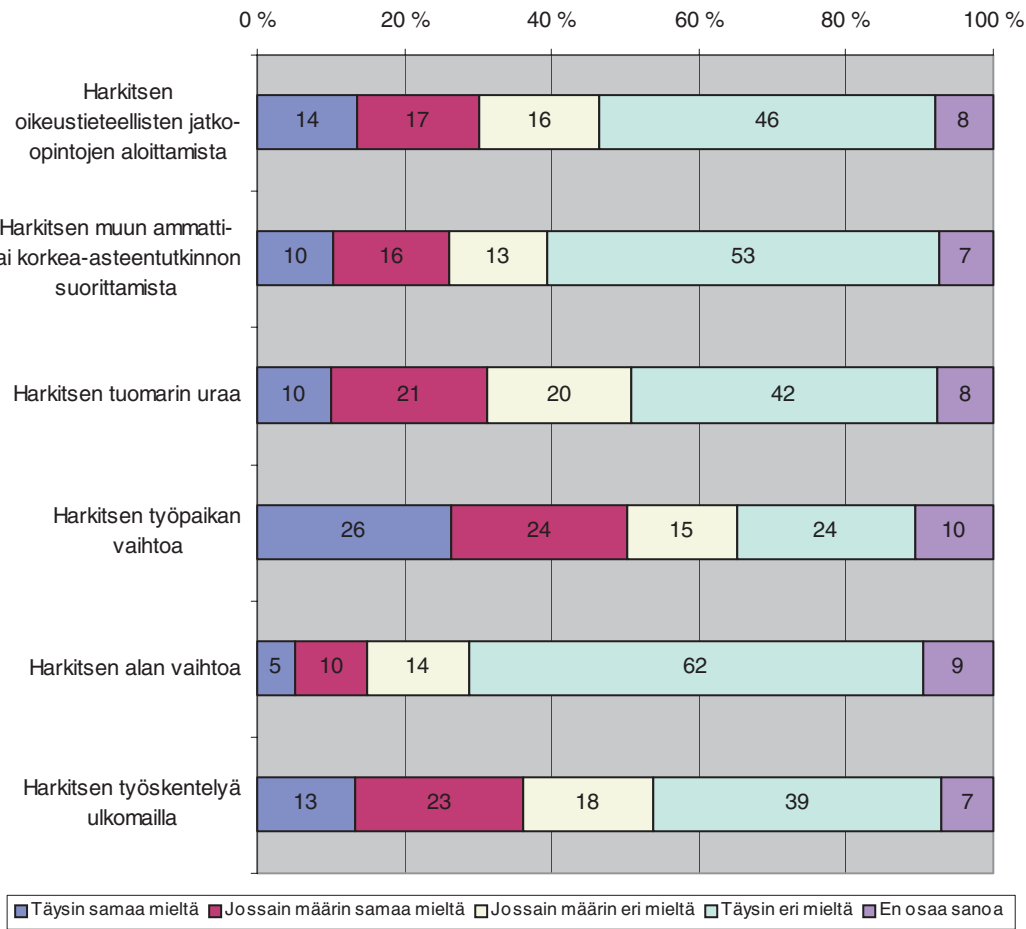
Työpaikan vaihtoa koskeva väittämä on luonteeltaan hieman eri tyyppinen ja esimerkiksi määräaikaisessa työsuhteessa olevilla työpaikan vaihtuminen voi olla pakollinen seuraus työsuhteen loppumisesta. Kaikista vastanneista puolet (50 %) olikin harkinnut työpaikan vaihtoa

Annettujen väittämien kaltaiset työelämään liittyvät seikat eivät siis pääosin kuuluneet vastaajien lähitulevaisuudessa harkitsemiin vaihtoehtoihin. Näkemyksen jyrkkyydessä on eri vastaajaryhmillä eniten eroja sen suhteen olivatko he olleet jossain määrin vai täysin eri mieltä annetuista vaihtoehdoista. Esimerkiksi oikeustieteellisten jatko-opintojen kohdalla pysyvässä ja määräaikaisessa työssä olleista noin puolet (47 %) piti opintojen aloittamista täysin poissuljettuna vaihtoehtona kun työttömien ryhmässä vastaava prosentti on 21. Muun ammatti- tai korkea-asteen tutkinnon kohdalla tilanne on vastaavan tyyppinen. Poissuljettuna vaihtoehtona tätä piti 56 %:a pysyvässä työssä olleista ja 55 %:a määräaikaisessa työssä olleista kun työttömillä vastaava prosentti on 32. Vastaavasti tuomarin urasta jossain määrin kiinnostuneita oli pysyvässä työssä olleiden ryhmästä vain 9 % kun määräaikaisessa työssä olleista jonkinasteista kiinnostusta oli 29 %:lla ja työttömistä jo 44 %:lla.

Tutkimuksen tekohetkellä työttömänä olleilta (n=58) tiedusteltiin myös uskovatko he työllistyvänsä koulutustaan vastaavaan työhön seuraavan vuoden aikana. Puolet (50 %) oli annetun väittämän kanssa täysin samaa mieltä ja suhtautui luottavaisesti työllistymismahdollisuuksiinsa ja hieman vajaa kolmannes (29 %) oli jossain määrin samaa mieltä. Joka kymmenes (10 %) työttömänä ollut oli kuitenkin jossain määrin eri mieltä ja 5 % täysin eri mieltä ja piti koulutusta vastaavaan työhön sijoittumista lähitulevaisuudessa epätodennäköisenä.

Määräaikaisessa työssä olleista (n=282) vain viidennes (22 %) oli täysin samaa mieltä annetun

Arvioita lähitulevaisuudesta (2001 - 2003)

väittämän kanssa eli uskoi työllistyvänsä pysyvään työsuhteeseen seuraavan vuoden aikana. Tämän kysymyksen kohdalla vastaukset ovatkin jakaantuneet tasaisesti eri vaihtoehtojen kesken ja noin neljännes oli jossain määrin samaa mieltä (27 %) ja jossain määrin eri mieltä (24 %). Täysin eri mieltä pysyvään työsuhteeseen kiinnittymisen mahdollisuudesta oli niinkään viidennes (19 %) määräaikatyössä olleista.

13. LOPUKSI

Tutkimuksen alussa esitettiin kysymys siitä, että näyttävätkö saadut tulokset liian valoisalta tai synkältä? Positiivisena puolena tulee esille, että valtaosa nuorista oikeustieteilijöistä on työllistynyt nopeasti valmistumisensa jälkeen. Yli puolet (56 %) oli työllistynyt heti ja yhteensä noin neljä viidestä (79 %) oli saanut ensimmäisen työpaikkansa kahden kuukauden kuluessa valmistumisesta. Suurimmalla osalla (83 %) tämä ensimmäinen työpaikka oli myös ollut koulutusta vastaava. Useimmat ovat myös työllistyneet kohtuullisen pitkäkestoisin työsuhteisiin ja joko välttyneet työttömyydeltä tai sitä kohdatessaan on työttömyysjakso ollut lyhyt. Nykyistä työtä myös pidettiin mielenkiintoisena, itsenäisenä ja vastuullisena, työn katsottiin tarjoavan sopivasti haasteita ja mahdollisuuden itsensä kehittämiseen.

Kaikkien kohdalla tilanne tosin ei ole aivan yhtä suosiollinen. Osalla alkutyöttömyys on pitkittynyt yli puoleen vuoteen ja valmistumisvuosittain on laskua koulutusta vastaavaan työhön työllistymisessä. Keskiarvopalkkataso on valmistumisvuosittain pysynyt samana, mutta vuoden 2003 valmistuneista pienempi osa on yltänyt Suomen Lakimiesliiton suosituspalkkaan. Työllistymisen laatua heikentää etenkin määräaikaisen työn yleisyys ja kaikki eivät myöskään säästy sen mukanaan tuoman epävarmuuden kokemuksilta, vaan osalla määräaikaaisuudet ketjuuntuvat. Pisimpään (2 – 3 vuotta) työelämässä olleiden ryhmässä eli 2001 valmistuneilla lähes joka kymmenennellä, jolla työttömyyskokemuksia oli ollut, oli työttömyysaika yhteensä kertynyt yli vuosi. Koulutusalan ulko-

puolella työskenteli yhteensä joka kymmenes oikeustieteilijä ja tärkeimpänä syynä tähän pidettiin alan heikkoa työtilannetta. Myös tämän ulottuvuuden suhteen myöhemmin valmistuneet olivat heikommassa asemassa. Yhteensä noin viidennes piti nykyisiä työtehtäviään oman arvionsa mukaan koulutustasoaan alhaisempina. Erityisesti tämä ryhmä sekä jossain määrin myös määräaikaissa työssä olleet erottuvat nykyiseen työhönsä tyytymättömämpinä. Myös epävarmuus työsuhteen jatkuvuudesta oli näillä ryhmillä suurempaa.

Suutari on tuonut esille, että profesioissa hyvässä talouden tilanteessa koulutusta vastaavia tehtäviä on suhteellisen helppo löytää ja valmistuneet työllistyvät varsin pian. Koulutusta vastaamattomia työtä ei hänen mukaansa tällöin juuri haluta ottaa vastaan sen aiheuttaman dismeriitin vuoksi ja huonossa työllisyystilanteessa "mitä tahansa työtä" paremmaksi vaihtoehdoksi on näillä aloilla yleensä koettu avoin työttömyys (Suutari 2003, 28-29.) Suutari ottaa myös esille kysymyksen siitä, että missä tilanteissa ja mistä syistä profesioaloilta mahdollisesti kiinnitytään yleisille työmarkkinoille tai epätarkoituksenmukaisiin työtehtäviin. (ks Suutari 2003, 26) Tulosten perusteella voi sanoa, että oikeustieteilijöiden riittävän tarjonnan yhdistyessä heikentyneeseen talouden suhdanteeseen näyttää ei niinkään avoin työttömyys vaan koulutusta vastaamattomaan työhön työllistyminen ja opintojen jatkaminen vastavalmistuneilla lisääntyvän.

Lähteet

Heikkilä, Tarja (1998) Tilastollinen tutkimus, Edita, Helsinki.

Helsingin yliopisto (2001) Helsingin yliopistossa vuonna 1997 tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään syksyllä 2000. Oikeustieteellinen tiedekunta. <http://www.helsinki.fi/rekry/materiaalit/oikeustieteellinen.pdf>

Hämäläinen, Ulla (2003) Ylikoulutusta korkeakoulutettujen työmarkkinoilla? Palkansaajien tutkimuslaitos, Tutkimuksia nro 87, Helsinki.

Laaksonen, Jyrki Y.J. (1999) Palvelualan palkansaajien kokemukset määräaikaisten työntekijöiden johtamisesta ja työoloista. Työpoliittinen tutkimus Nro 210, Työministeriö, Helsinki.

Lindström, Ritva (2003) Oikeustieteellisen koulutusalan koulutustarpeet. Määrällinen ja laadullinen ennakointi vuoteen 2015.

Manninen, Pentti (1999) Johdatus tilastolliseen data-analyysiin. Sovellus- ja atk-keskeinen näkökulma. Matematiikan, tilastotieteen ja filosofian laitos, Tampereen Yliopisto. Opetusmoniste B44, Tampere.

Sainio, Juha (2002) Turun yliopistosta vuonna 2001 valmistuneiden työllistyminen. Turun yliopisto, Rekrytointipalvelut. Rehtorinviraston julkaisusarja. <http://rekrytointi.utu.fi/Oik01.pdf>

Suomen Lakimiesliitto (2001) Vastavalmistuneiden lakimiesten sijoittuminen, Suomen Lakimiesliitto, Helsinki.

Suutari, Minna (2002) Laaser-kyselyn tulokset / oikeustiede, Akava. <http://www.akava.fi/upload/tutkimukset/oikeustiede.pdf>.

Suutari, Minna (2003) Korkeakoulutettujen työelämäurien alkuvuodet. LAASER-projektin loppuraportti, Akava. <http://www.akava.fi/upload/tutkimukset/laaserloppuraportti.pdf>.

Valli Raine (2001): Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä

VASTAVALMISTUNEIDEN SIJOITTUMISTUTKIMUS

Vastaa ympyröimällä sopivimman vaihtoehdon numero tai täydentämällä riville.
Valitse vain yksi vaihtoehto ellei toisin mainita.

I TAUSTATIEDOT JA OPISKELU

1. Syntymävuosi _____
2. Sukupuoli   1. Nainen   2. Mies
3. Äidinkieli
  1. Suomi
  2. Ruotsi
  3. Muu, mikä? _____
4. Kotitalouteesi kuuluvat lapset _____ lasta
 Syntymävuodet _____
5. Työpaikan sijainti (ellet ole ansiotyössä, merkitse tähän asuinpaikkasi)
  1. Uusimaa
  2. Varsinais-Suomi
  3. Itä-Uusimaa
  4. Satakunta
  5. Kanta-Häme
  6. Pirkanmaa
  7. Päijät-Häme
  8. Kymenlaako
  9. Etelä-Karjala
  10. Etelä-Savo
  11. Pohjois-Savo
  12. Pohjois-Karjala
  13. Keski-Suomi
  14. Etelä-Pohjanmaa
  15. Pohjanmaa
  16. Keski-Pohjanmaa
  17. Pohjois-Pohjanmaa
  18. Kainuu
  19. Lappi
  20. Ahvenanmaa
  21. Ulkomaat, mikä? _____
6. Suoritettu tutkinto   1 OTK   2 ON
7. Valmistumiskuukausi ja -vuosi _____ / _____
8. Tutkinnon suorittamisen kokonaiskesto (ilmoita puolen vuoden tarkkuudella)
 _____ vuotta
9. Yliopisto, josta olet valmistunut
  1. Helsingin yliopisto
  2. Turun yliopisto
  3. Lapin yliopisto
  4. Vaasa / Helsingin yliopisto
  5. Åbo Akademi
  6. Muu, mikä? _____

10. Oletko auskultoinut?
  1. Kyllä
  2. En, mutta olen kiinnostunut tai aion auskultoida
  3. En, enkä ole kiinnostunut auskultoimisesta
  4. Auskultoin tällä hetkellä
11. Kuulutko Suomen Lakimiesliittoon?
  1. Kyllä   2. Ei
12. Toimitko opiskeluaikanasasi opiskelijajärjestössä?
  1. Kyllä, aktiivisesti
  2. Kyllä, jonkin verran
  3. Ei
13. Työskentelitkö opiskeluaikana?
  1. Ainoastaan kesäisin
  2. Säännöllisesti lukukausienkin aikana koko/lähes koko opiskeluajan
  3. Säännöllisesti lukukausienkin aikana osan opiskeluajasta
  4. Satunnaisesti
  5. En ollut töissä opiskeluaikana
14. Hankitko opiskeluaikana KOULUTUSALAASI liittyvää työkokemusta (mukaan lukien opintoihin liittyvät työharjoittelujaksot)?
  1. Olin kokopäivätyössä yhteensä _____ kk
  2. Olin osa-aikatyössä yhteensä _____ kk
  3. En tehnyt alaani liittyviä töitä opiskeluaikana
15. Jos katsot opintojesi viivästyneen, mitkä olivat mielestäsi tärkeimmät syyt? (valitse 1-3 tärkeintä)
  1. Työskentely opintojen ohella kokopäiväisesti
  2. Työskentely opintojen ohella osa-aikaisesti
  3. Varusmiespalvelu/siviilipalvelu
  4. Äitiys-, isyys- tai vanhempainloma
  5. Tutkielman viivästyminen
  6. Opiskelu ulkomailla
  7. Opiskelu jossakin muussa oppilaitoksessa
  8. Opiskelumotivaation puute
  9. Harrastukset
  10. Epävarmuus työllistymisestä
  11. Sairaudesta
  12. Muu syy, mikä? _____
  13. En katso opintojeni viivästyneen
16. Muu koulutus
  1. VTM/YTM
  2. KTM/Ekonomi
  3. DI
  4. Merkonomi/Tradenomi
  5. Muu, mikä? _____
  6. Opinnot toiseen tutkintoon ovat vielä kesken, tutkinto? _____

II TYÖTILANNE VALMISTUMISHETKELLÄ

17. Kuinka kauan hait/olet hakenut ensimmäistä työpaikkaa valmistuttuasi? (Merkitse 0, jos sinulla oli määräaikainen tai pysyvä työpaikka valmistuessasi)

_____ kk

18. Millainen on/oli ensimmäinen työpaikkasi valmistuttuasi?

1. Pysyvä, kokoaikainen ja vastasi koulutustani
2. Pysyvä, osa-aikainen ja vastasi koulutustani
3. Määräaikainen, kokoaikainen ja vastasi koulutustani
4. Määräaikainen, osa-aikainen ja vastasi koulutustani
5. Pysyvä, kokoaikainen, ei vastannut koulutustani
6. Pysyvä, osa-aikainen, ei vastannut koulutustani
7. Määräaikainen, kokoaikainen, ei vastannut koulutustani
8. Määräaikainen, osa-aikainen, ei vastannut koulutustani
9. En ole vielä hakenut töitä
10. En ole valmistumisen jälkeen saanut töitä
11. Muu, mikä? _____

(Ellet ole valmistumisen jälkeen ollut työssä siirry kohtaan 29)

19. Miten sait ensimmäisen työpaikkasi?

1. Vastasin lehti-ilmoitukseen
2. Internetin kautta (esim. yritysten kotisivut)
3. Rekrytointipalvelujen kautta
4. Työvoimatoimiston välityksellä
5. Lakimiespörssin kautta
6. Ainejärjestön työnvälityksestä
7. Henkilökohtaisten suhteiden avulla
8. Olen työskennellyt saman työnantajan palveluksessa opintojeni aikana
9. Tein tutkielman nykyiselle työnantajalleni
10. Minulle tarjottiin työtä
11. Otin oma-aloitteisesti yhteyttä työnantajiin
12. Työskentelin omassa yrityksessä
13. Muuta kautta, miten? _____

20. Oliko työnantajasi

1. Valtio
2. Kunta
3. Kirkko
4. Euroopan unioni
5. Asianajotoimisto tai muu vastaava
6. Rahoituslaitos (esim. pankki)
7. Vakuutuslaitos
8. Järjestö
9. Yritys
10. Oma yritys
11. Muu, mikä? _____

21. Työskentelitkö lakimiestehtävissä?

1. Kyllä, kokonaan
2. Kyllä, osittain, muu tehtäväalueeni oli _____
3. Ei, tehtäväalueeni oli _____

22. Arvioi seuraavien tekijöiden merkitystä ENSIMMÄISEN valmistumisen jälkeisen työpaikan saamisen kannalta. Jos olit jo töissä valmistuessasi, vastaa sen työn perusteella.

Valitse sopivin vaihtoehto:

4= erittäin tärkeä

1= ei lainkaan tärkeä

3= jossain määrin tärkeä

0= en osaa sanoa

2= ei kovin tärkeä

Työpaikan saamiseen vaikuttaneet tekijät	+	+	-	-	0
Akateeminen tutkinto	4	3	2	1	0
Tutkinnon antamat ammatilliset pätevytydet	4	3	2	1	0
Opintomenestys	4	3	2	1	0
Opiskelun kesto	4	3	2	1	0
Pro gradun aihe	4	3	2	1	0
Alan työkokemus	4	3	2	1	0
Muu työkokemus	4	3	2	1	0
Muut opinnot tai muu koulutus	4	3	2	1	0
Kielitaito	4	3	2	1	0
Oma aktiivisuus	4	3	2	1	0
Järjestö- tai opiskelija-toimintakokemus	4	3	2	1	0
Sukupuoli	4	3	2	1	0
Sattuma	4	3	2	1	0
Muu, mikä?	4	3	2	1	0

23. Mikä on/oli bruttopalkkasi ensimmäisessä valmistumisesi jälkeisessä työpaikassa?

_____ euroa/kk

24. Miten bruttopalkkasi vastaa/vastasi työtehtäviäsi?

1. Palkkani on sopuissuhteissa tehtäviini kanssa
2. Palkkani on liian suuri tehtäviini nähden
3. Palkkani on liian pieni tehtäviini nähden
4. En osaa sanoa

25. Teetkö/teitkö ylitöitä?
1. Joka viikko
  2. Lähes joka viikko
  3. Muutaman kerran kuukaudessa
  4. Satunnaisesti
  5. En tee ylitöitä

26. Oletko vaihtanut työpaikkaa ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan jälkeen?
1. Kyllä
  2. Ei

27. Mikä oli syy työpaikan vaihtoon?
1. Mielenkiintoisempi tehtävä
  2. Parempi palkka
  3. Parempi asema
  4. Työ vastasi paremmin koulutustani
  5. Elämäntilanne
  6. Auskultointi
  7. Määräaikainen työsuhde
  8. Työni jatkuvuus oli epävarmaa
  9. Muu, mikä? _____

28. Kuinka monessa työsuhteessa olet ollut valmistuttuasi?

_____ kpl

29. Jos sinulla on ollut valmistumisen jälkeen työttömyysjaksoja, arvioi TYÖTTÖMYYTESEI SYITÄ seuraavien väittämien perusteella.
(Jos et ole ollut työttömänä siirry kysymykseen 31)

Valitse sopivin vaihtoehto:

4= Täysin samaa mieltä
3= Jossain määrin samaa mieltä
2=Jossain määrin eri mieltä
1= Täysin eri mieltä
0= en osaa sanoa

Työttömyyden syyt	+	+	-	-	0
En ole löytänyt koulutusta vastaavaa työtä	4	3	2	1	0
Koulutukseni ei ole antanut riittäviä työnhaku- tai työelämävalmiuksia	4	3	2	1	0
Minulla ei ole ollut tarpeeksi työkokemusta	4	3	2	1	0
Asuinpaikkakunnallani ei ole ollut tarjolla sopivia töitä	4	3	2	1	0
Määräaikaisten työsuhteiden väliin on jäänyt työttömyysjaksoja	4	3	2	1	0
En ole löytänyt itseäni kiinnostavaa työtä	4	3	2	1	0
En ole halunnut toimia aktiivisesti työelämässä	4	3	2	1	0
Muut syyt, mitkä?	4	3	2	1	0

30. Kuinka monta kuukautta olet yhteensä ollut työttömänä valmistuttuasi?

_____ kuukautta

III NYKYINEN TYÖTILANNE

31. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tilannettasi TAMMIKUUSSA 2004?

1. Pysyvä kokoaikatyö
2. Määräaikainen kokoaikatyö
3. Osa-aikatyö, _____ tuntia/viikko
4. Päätoiminen, tutkintoon johtava opiskelu, tutkinto? _____
5. Yrittäjä
6. Ns. freelancer tai ”keikkatyö”
7. Työtön
8. Äitiys-, isyys- tai vanhempainloma
9. Hoitovapaa
10. Armeija/siviilipalvelu
11. Muu, mikä? _____

(Kysymykset 32 – 36 työssäoleville, äitiys-, isyys- ja vanhempainlomalla tai hoitovapaalla pysyvästä työsuhteesta oleva, vastaa työsi perusteella)

32. Mikä on asemasi organisaatiossa?

1. Esimies- / johtotehtävät
2. Asiantuntijatehtävät
3. Toimihenkilötehtävät
4. Yrittäjä / ammatinharjoittaja / freelancer
5. Opetus- / tutkimustehtävät
6. Muu, mikä? _____

33. Miten nykyisen työsi vaativuustaso vastaa mielestäsi akateemista koulutusta?

1. Työ vastaa koulutustasoani
2. Työn vaativuustaso on alhaisempi kuin koulutukseni edellyttäisi
3. Työ on koulutukseeni nähden liian vaativaa
4. En osaa sanoa

34. Miten nykyinen työtehtäväsi vastaa mielestäsi koulutusalaasi?

1. Täysin
2. Jokseenkin hyvin
3. Jokseenkin huonosti
4. Ei lainkaan
5. En osaa sanoa

35. Jos koet olevasi työssä, joka ei vastaa koulutusalaasi, mitkä ovat mielestäsi siihen eniten vaikuttaneet tekijät?
Valitse oheisesta listasta 1-3 tärkeintä tekijää ja laita ne tärkeysjärjestykseen.

1. tärkein _____ 2. tärkein _____ 3. tärkein _____

1. En ole hakemisesta huolimatta saanut koulutusalani työtä
2. Koulutusalani työtilanne on niin heikko, ettei työtä ole tarjolla
3. Nykyinen työni kiinnostaa minua enemmän kuin koulutusalaani vastaava työ
4. Palkka on nykyisessä työssäni parempi kuin koulutusalaani vastaavassa työssä
5. En ole koskaan ollut tosissani kiinnostunut koulutusalani töistä
6. Muu hankkimani koulutus on ohjannut minut alalle
7. Koulutusalani työ on liian raskasta/stressaavaa
8. Muut syyt, mitkä? _____

36. Arvioi NYKYISTÄ työtäsi seuraavien väittämien perusteella.

Valitse sopivin vaihtoehto:
4= Täysin samaa mieltä 1= Täysin eri mieltä
3= Jossain määrin samaa mieltä 0= en osaa sanoa
2=Jossain määrin eri mieltä

Nykyinen työ	+	+	-	-	0
<u>Työni on mielenkiintoista</u>	4	3	2	1	0
<u>Työni mahdollistaa uralla etenemisen</u>	4	3	2	1	0
<u>Minulla on mahdollisuus itseni kehittämiseen</u>	4	3	2	1	0
<u>Minulla on mahdollisuus jatko- tai täydennyskoulutuksen hankkimiseen</u>	4	3	2	1	0
<u>Työni on yhteiskunnallisesti arvokasta tai tärkeää</u>	4	3	2	1	0
<u>Työni on arvostettua</u>	4	3	2	1	0
<u>Työni on itsenäistä ja vastuullista</u>	4	3	2	1	0
<u>Työni tarjoaa sopivasti haasteita</u>	4	3	2	1	0
<u>Pystyn yhdistämään työn ja muut elämän alueet</u>	4	3	2	1	0
<u>Viihdyn työpaikallani</u>	4	3	2	1	0
<u>Työni edellyttää jatkuvaa kouluttautumista</u>	4	3	2	1	0
<u>Työtä on liikaa</u>	4	3	2	1	0
<u>Työsuhteeni jatkuvuus on epävarmaa</u>	4	3	2	1	0

37. Arvioi lähitulevaisuuden (noin seuraavan vuoden) suunnitelmiasi ja toiveitasi. Vastaa soveltuvin osin.

Valitse sopivin vaihtoehto:
4= Täysin samaa mieltä 1= Täysin eri mieltä
3= Jossain määrin samaa mieltä 0= en osaa sanoa
2=Jossain määrin eri mieltä

Arvio lähitulevaisuudesta	+	+	-	-	0
<u>Harkitsen oikeustieteellisten jatko-opintojen aloittamista</u>	4	3	2	1	0
<u>Harkitsen muun ammatti- tai korkea-asteen tutkinnon suorittamista</u>	4	3	2	1	0
<u>Harkitsen tuomarin uraa</u>	4	3	2	1	0
<u>Harkitsen työpaikan vaihtoa</u>	4	3	2	1	0
<u>Harkitsen alan vaihtoa</u>	4	3	2	1	0
<u>Harkitsen työskentelyä ulkomailla</u>	4	3	2	1	0
<u>Olen työtön ja uskon työllistyväni seuraavan vuoden aikana koulutustani vastaavaan työhön</u>	4	3	2	1	0
<u>Työsuhteeni on määräaikainen ja uskon saavani pysyvän työpaikan seuraavan vuoden aikana</u>	4	3	2	1	0

Muita oikeustieteellistä koulutusta tai tätä tutkimusta koskevia kommentteja

---

KIITOS! TACK!

Osoitelähteet:
Helsingin, Lapin ja Turun yliopistojen sekä Åbo Akademin opiskelijatietojärjestelmät, Talentum/Lakimiesmatrikkeli

Ehto: Kokoaikatyö

Riippuva muuttuja: Bruttopalkka

Rivimuuttuja: Sukupuoli, Työnantaja, Vastasiko työ koulutusta, Työsuhteen laatu, Työtehtävä, Ikä

Sarakemuuttuja: Valmistumisvuosi

	2001		2002		2003		Yht	
	Lkm	Keskiarvo	Lkm	Keskiarvo	Lkm	Keskiarvo	Lkm	Keskiarvo
Nainen	132	2163	103	2100	96	2102	331	2126
Mies	101	2192	80	2241	71	2184	252	2205
Yht	233	2175	183	2162	167	2136	583	2160
Valtio	119	1863	92	1904	73	1886	284	1882
Kunta	12	2280	6		7		25	2261
Asianajotoimisto tai muu vastaava	36	2708	36	2499	32	2578	104	2596
Rahoituslaitos	25	2347	14	2235	12	2219	51	2286
Vakuutuslaitos	4		8		12	2077	24	2148
Järjestö	10	2516	4		4		18	2528
Yritys	20	2573	21	2538	16	2318	57	2488
Muu	8		2		9		19	2209
Yht	234	2173	183	2167	165	2142	582	2162
Työ vastasi koulutusta	211	2210	155	2249	136	2177	502	2213
Työ ei vastannut koulutusta	23	1830	29	1716	32	1959	84	1840
Yht	234	2173	184	2165	168	2136	586	2160
Pysyvä työ	69	2754	52	2623	53	2548	174	2652
Määräaikainen työ	165	1930	132	1985	115	1946	412	1952
Yht	234	2173	184	2165	168	2136	586	2160
Lakimiestehtävä Osittain	157	2186	122	2247	98	2176	377	2203
lakimiestehtävissä	47	2240	33	2292	30	2226	110	2252
Ei lakimiestehtävissä	29	2002	27	1667	38	1948	94	1884
Yht	233	2174	182	2169	166	2133	581	2161
25 tai nuorempi	1		6		15	1989	22	1886
26-30	149	2142	129	2112	122	2110	400	2122
31-35	65	2148	26	2097	19	2173	110	2140
36-40	12	2632	12	2698	8		32	2595
Yli 40	7		10	2606	4		21	2572
Yht	234	2173	183	2162	168	2136	585	2159

SUOMEN LAKIMIESLIITTO -
FINLANDS JURISTFÖRBUND ry

Uudenmaankatu 4-6 B, 00120 Helsinki
Puh. (09) 8561 0300, faksi (09) 8561 0306
www.lakimiesliitto.fi